

Riksdagsbeslut om terrorhjälp

Kalla in hemvärnet nödvändigt i analysen av typfallen. ► 4

Öland i närvarotoppen

Höga krav och gott ledarskap förklarar rekord-siffrorna. ► 22

Populärt göra lumpen i Falun

Inga problem att få ihop första plutonen för direktutbildning. ► 28

Anders är ingen exklusiv finkock:

Jordnära matlagning gäller för Anders Pedersen, förplägnadsofficer. ► 36

Hemvärnet

3
2006

**Ordningsman Olsson
vakar över
säkerheten på nätet**

Vi måste ligga på framkant

FOTO: ULF IVARSSON

Så är det återigen dags för ett fullmatat nummer av Tidskriften Hemvärnet. Utan tvekan händer det otroligt mycket i vår organisation. När jag tittar på vad som hänt under våren så ser jag över landet ett stort utbud av kvalificerad utbildning och övningar. Bara under maj månad hade hemvärnet 136 tidningsartiklar på nätet och allt är i huvudsak en positiv rapportering. Det kommer att bli ännu mer.

Nyligen genomfördes rikshemvärnschefen fältövning för första gången i hemvärnets historia. Syftet var att samla de som jobbar med hemvärnets utveckling och utbildning till en gemensam "tankesmedja" för att titta på utvecklingstendenser när det gäller uppgifter, taktik och materiel. Denna övning ligger rätt i tiden, vi har ett stort behov av att genomlys kommande utbildningsbehov med hänsyn till den lag som riksdagen tagit om polisens möjlighet att begära stöd av försvarsmakten vid terrorismbekämpning. Jag har tidigare sagt att jag här ser tydliga uppgifter för hemvärnet. Dessa uppgifter kräver att en absolut huvuddel av våra soldater är skyddsvaktsutbildade.

Vidare måste vi ligga på framkant med de nya och moderna metoderna för taktisk planering, jag menar då PUT (planering under tidspress), 5-punktsorder och annat. Under fältövningen bekantade vi oss även med moderna materielkoncept för användning inom de taktiska uppgifterna skydd, bevakning och ytövervakning. Syftet var att generera underlag för hemvärnets behov i försvarsmaktens materielplanering. Sammanfattningsvis vill jag säga att jag är mycket nöjd med utfallet från denna fältövning som givit oss många värdefulla uppslag för vårt fortsatta arbete.

Vi har nyligen inspekterat Jämtland samt gjort ett större chefsbesök i Västerbotten. Det är för mig glädjande att möta alla de positiva hemvärnssoldater som deltagit. Jag har sett ett stort och varierat utbud av övningar som genomförts på bra sätt. Jag vill här särskilt nämna en övning med en av insatsplutonerna i Jämtland. De löste på ett övertygande sätt en mycket kvalificerad stridsuppgift. Jag vill också berätta om Västerbottensgruppens befattningsutbildning på understödsvapen på Tåme skjutfält. Båda övningarna är exempel på utbildning på hög nivå. En sak vill jag dock att alla fäster sin blick på och det är att det behövs en analys av den enskilda övningens relevans. Följande fråga måste ställas: Är detta rätt övning i för-

hållande till deltagarnas förkunskaper och kommer den att leda till effekt i slutändan? Jag upplever ibland att övningsmålen är för lågt satta i förhållande till deltagarnas reella kompetens.

Under året återstår nu tre inspektioner (Kalmar- och Kronobergsgruppen, Västernorrland och Norra Småland) Jag ser fram mot dessa. Under inspektionen i Kronoberg kommer Konungen att delta.

Jag har tidigare ställt frågan om det inte är dags för hemvärnet att lämna skogen. Med detta menar jag att förändra vårt övningsmönster så att vi mer tränar i urban miljö. Med urban miljö menas inte bara storstäder utan all terräng där vi har bebyggelse. Skälet till detta är enkelt. De moderna hoten och därmed också den skyddsvärda verksamheten återfinns i städer och tätorter. Hemvärnet måste behärska även denna terräng. Och så får det bli. Hemvärnet skall nu i sin övningsplanering lägga in verksamhet i urban miljö och i god ordning lära sig strid i bebyggelse. Detta gäller alltifrån fullskalig väpnad strid till militära insatser i fred. När vi nu sakta men säkert träder in i bebyggd miljö måste vi samtidigt vara varsamma och säkerställa att det inte blir negativa effekter av vårt uppträdande där. En bonuseffekt med att börja öva på gator och torg är att vi, genom att göra bra övningar, sannolikt också kommer att rekrytera ännu mera.

När du läser denna tidning har försvarsmakten genomfört försvarsmaktsdagar som är en del av informationssatsningen "kunskapskampanjen". Du har säkert sett annonser i tidningarna och om du bor i Stockholms-, Göteborgs- eller Malmöområdet så kanske du också var och tittade på utställningarna. Hemvärnet deltog också – som den tydliga resurs vi är för nationell krishantering. I annonsen som var publicerad i flera stora tidningar så kunde du se att ÖB också uttalade sig om hemvärnet. ÖB sa "Hemvärnet är en viktig del av vår insatsorganisation, inte bara när det gäller rent militärt försvar av vårt land, utan också i stödet till samhället". Jag tycker därmed att vi har en god grund att stå på när det gäller vår inriktning.

Trevlig sommar och sköna lediga dagar!

ROLAND EKENBERG
Rikshemvärnschef

En fräck inledare

I fackpressen, där denna tidning faktiskt står med ena benet, råder ett allmänt krönikeelände. När tidningen är klar i övrigt måste den stackars chefredaktören med en sista kraftanstängning knyta ihop numret med några inledande fraser. Helst ska det vara både med en röd tråd och en knorr på slutet.

Den tidningsmakare som kan sitt ämne använder gärna utrymmet för att förmedla åsikter. I bästa fall kan det då bli något allmänt intressant och tankeväckande, som skapar opinion. Men ofta blir det bara en tjugit klagovisa över andras misstag eller käcka utrop om hur anpassningsbar och efterfrågad organisationen är i syfte att få större anslag, förståelse eller uppmärksamhet.

INTE SÄLLAN VET chefredaktören förvånansvärt lite om den bransch han eller hon är satt att rapportera om. Två utvägar återstår då. Den ena är den personliga, alltså en text i mer kåserande form. Greppet är populärt hos dem som aldrig skrev om exotermiska reaktioner eller Hägerströms värdenihilism i gymnasiet utan alltid valde det fria uppsatsämnet. Man behöver inte vara i klass med Anton Tjechov, Hasse Z eller ens Carl Hamilton för att lyckas, men onekligen krävs mycket humor och ett gott hantverk. Tyvärr fylls många dylika spalter av privata upplevelser eller rena banaliteter med tveksamt underhållningsvärde.

Den andra, och absolut vanligaste utvägen om du är amatör inom

fackområdet är att skriva om vad numret innehåller. Alltså helt enkelt baka ihop korta sammanfattningar av de tyngsta artiklarna. Ibland görs även försök att inbilla läsaren att det finns en linje i alltihop, trots att alla som håller på med tidningar vet att slumpan styr i hög grad, särskilt om redaktionen är liten som den i regel är i fackpressen.

SJÄLV HAR JAG också gjort det bekvämt för mig den här gången. Ni får således utan minsta vägledning dyka in i tidningen och dra era egna slutsatser om hemvärnsvecka, direktutbildning och förändringar av medinflytandet. Folkförsvaret, ny gruppchefsutbildning och problem med närvaron. Ultimatum för avtalsorganisationerna, högre krav på hemvärnsmusiken och stöd till polisen.

Samtidigt har jag fräckt brutit mot en oskriven lag bland journalister som säger att man ska undvika att avslöja yrkesknep.

ULF IVARSSON
chefredaktör

FOTO: ANDERS KÄMPE

4 Hemvärnsnytt

Klart för stöd till polisen. Första utlandsövningen.

17 Museirunda i sommar

Vi har valt ut några intressanta besöksmål.

22 På Öland kommer alla

Vi åkte dit för att ta reda på varför.

24 FRO:are har vansinnigt roligt

Men FM ger dubbla budskap: vill ha kompetens men ger inte pengar.

26 Bilden

28 Ny väg till hemvärdet

Direktutbildning börjar i Dalarna och på Gotland i september.

30 Kultur

32 Elfborgsgruppen i täten

Upptäckade samövningar på heta skyddsobjekt.

34 Kraftsamlad rekrytering

Samma budskap och väl valda tillfällen i Jämtland.

36 Porträttet

Anders Pedersen älskar sitt jobb med mat och logistik.

38 Hasse missionerar

Hasse Zettby från Livgrenadjärgruppen åker ut så ofta han kan.

40 Novell: Morbror Gusten

42 Vad händer på webben?

Inte mycket undgår Per-Ola Olsson, som tar säkerheten på blodigt allvar.

45 Landet runt

48 Debatt

Utbilda reservförore bland soldaterna. Hög duktiga meniga. Lagg inte övningar på valdagen.

OMSLAGSFOTO: MAGNUS FORSBERG

TIDSKRIFTEN HEMVÄRNET PÅ INTERNET: www.hemvarnet.mil.se/hemvarnet/

Hemvärnet

Nummer 3. Juni 2006. Årgång 66

Besöksadress

Lidingövägen 24
Stockholm

Postadress

Tidskriften Hemvärnet,
107 85 Stockholm
Tel: 08-788 75 00
Fax: 08-664 57 90

REDAKTION

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Ulf Ivarsson
Tel: 08-788 97 38. E-post: hvtidningen@swipnet.se

Stf ansvarig utgivare: Lars Brink

Redaktionsassistent: Pia-Lena Jansson
Tel: 08-788 97 15.

E-post: pia-lena.jansson@pub.mil.se

Grafisk form: Forsberg Grafisk form AB

Tel: 08-669 66 60. E-post: barbro.forsberg@bazaar.se

PRENUMERATION Helår/5 nr: 100:-

Postgiro: 456177-5. Bankgiro: 726-9764

ANNONSER

Agneta Lorentzon

Tel: 0171-93 190

Tel/Fax: 073-626 19 15

E-post: lorentzon.agneta@telia.com

UTGIVNINGSPLAN

Nr	Manus- och annonsstopp	Utkommer
4/5	28 augusti	13 oktober
6	20 oktober	8 december

TS-kontrollerad upplaga 2005: 44 000 ex

Tryck: Color Print Sweden, 2006

För icke beställt material ansvaras inte. Författarna till insända artiklar förutsätts godkänna att texter och bilder läggs ut på tidningens hemsida.

Terrorhjälpen gick igenom med stor majoritet

Riksdagsbeslutet om lagen om försvarets stöd till polisen vid terrorism gick igenom på ett bananskal.

● Det sa utredaren Olof Egerstedt själv när han föreläste för fältövningens deltagare på HvSS den 16 maj. Alla remissinstanser, även lagrådet och JO, som brukar vara petiga gav sin välsignelse. I riksdagen var det en stor majoritet som röstade igenom lagen.

Riksdagsbeslutet kom nästan på dagen samtidigt med 75-årsminnet av skotten i Ådalen, men Olof Egerstedt anser inte att den händelsen är relevant i dag.

– Missförstånd och olyckliga omständigheter låg bakom, men det hela blev föremål för en osann historieskrivning och intensiv mytbildning. Det är förlegat och osakligt att återropa Ådalen av dem som är mot att Försvarsmakten får denna uppgift.

Hemvärnet tillgängligt

I de typfall som utredningen analyserade för att klarlägga polisens behov av stöd finns hemvärnet med. Man tittade på exemplet med gisslantagning i en skola och kom fram till att hemvärn behövs för att klara den stora avspärrningen och utrymningen.

– Polisen har inte en chans, så det blev snabbt så att hemvärnet kallades in. De är tillgängliga på ett annat sätt än andra enheter i Försvarsmakten.

Värnpliktiga får inte utnyttjas. Det skulle vara tvångsarbete som är förbjudet enligt Europakonventionen. I princip kan alla i Försvarsmakten som inte är pliktpersonal beröras av lagen. Men de ska ha lämplig utbildning och erfarenhet för att få medverka. Det är FM:s ansvar att se till att personalen har rätt kunskap.

I spelen kom man fram till att normala resurser hos polisen inte alls räcker, framförallt inte om attacken utspelar sig på sjön eller i luftrummet där endast Försvarsmakten har de vapen som

Tillåtet i Kosovo, men inte i Sverige.

FOTO: PER SJÖSWÄRD

Olof Egerstedt fick bråttom att avsluta sin utredning efter bombarna i London.

FOTO: ULF IVARSSON

krävs. Polisen kan inte heller med sin lätta beväpning stoppa tunga fordon. Är det fråga om så kallade volymhändelser, alltså angrepp på flera platser samtidigt står sig polisen också slätt. Inte heller FM:s särskilda skyddsstyrka på 70 personer räcker.

Motsägelsefullt

Ingen i ansvarig ställning vill i dag använda militär trupp mot demonstrationer som de som urartade vid EU-toppmötet i Göteborg. Men detta var möjligt så sent som i början av 1970-talet.

– Vi ska inte sätta in militär mot oroliga fokmassor utan det är polisens sak att skydda allmän ordning och säkerhet, sa Olof Egerstedt.

Han påpekade hur motsägelsefullt det är att svensk militär får göra detta utomlands men inte i Sverige.

Ungefär så här är det tänkt att lagen ska fungera:

Det är regeringen som ska öppna för militär medverkan, men ingen tror att det blir någon förvarning och därför kommer polisen att ta beslutet enligt särskilda regler för brådskande fall.

Polisen begär hjälp av Försvarsmakten som då använder sina vanliga resurser. Men Försvaret ställer inte upp om det hindrar den normala verksamheten – i klartext kärnuppgifter som att försvara landet. Det betyder även enligt Olof Egerstedt att ett utlandsförband kan få vända hem om det uppstår en konflikt mellan resurserna.

Det militära förbandet leds av sin ordinarie chef, som ska vara yrkesofficer och denne samverkar med polisen.

Uppgiften kan vara skydda, bevaka, transportera, evakuera, eftersöka terrorister, sanera, använda tunga vapensystem och framförallt ställa personal till förfogande.

– Efter den 7 juli 2005 i London

och 11 mars 2004 i Madrid vet vi att det behövs mycket uniformer på gator och torg bara för att skapa en känsla av trygghet bland medborgarna och förtroende för att staten kan hantera situationen, även om de inte gör någon direkt nytta.

Mera våld

Om det blir ett frivilligt åtagande för hemvärnet att städa upp efter terrorangrepp, är inte fullt klart. Olof Egerstedt ansåg att Försvarsmakten borde skriva om hemvärnsavtalen.

Bert-Erik Pousar chef för Elfsborgsgruppen undrade hur den nya lagen och skyddslagen går ihop.

– Lagarna kompletterar varandra. Skyddslagen tillåter bara envarsgräpande. Den nya lagen är till för mer offensiva situationer och skyddsvakterna har därför en del av polisens befogenhet. De får alltså använda mera våld eller tvång för att lösa uppgiften och kan lättare gripa folk.

Kritiker menar att den nya lagen är onödig och att det räcker med regeringsformens regler om nödvärn och självförsvarsprincipen i FN-stadgan.

Enligt Olof Egerstedt är detta inte tillfyllest och han är skakad av de inblickar han fått i följderna av typfallen – flygplansattack, fartygskapning, hot mot snabbinsatsstyrkan och deras anhängare i Sverige, gisslantagning i skola, angrepp mot vattendamm i norrlandsälvar, samtida raketattacker med antraxladdade granater mot fotbollsarenor i Europa inklusive Ullevi, tågkapning på Öresundsbron och kapning av kärnavfallsfartyget Sigyn. Den 1 juli träder lagen i kraft.

– Vi får hoppas att det inte händer något innan dess, sa Olof Egerstedt.

TEXT: ULF IVARSSON

Rådet knackar på hos regementschefen

● Ledamöterna i rikshemvärnsrådet är också kontaktpersoner för de förband som utbildningsgrupperna numera lyder under. Under en diskussion i rikshemvärnsrådet uppmanade rikshemvärnschefen ledamöterna att ta sig tid att gå in till förbandscheferna och föra en diskussion, utöva en slags tillsyn.

– Om ni inte gör det blir vi osynliga och den listige förbandschefen kommer även att inse nyttan av att ha kontakt med er.

Riktlinjer för denna samverkan skrivs av hemvärnsombudsmannen.

Välkomna kulor

● I år utdelas 350 000 kronor till utbildningsgruppråden från rikshemvärnsrådets kassa. Inga planer finns på att upprepa den stora utbetalningen 2004, då nära 1,7 miljoner kronor extra delades ut. Ännu efter ett år hade tolv råd inte meddelat vad pengarna använts till. Medlen ska redovisas bättre i fortsättningen. Summans storlek bestäms av hur många som fullföljt sina avtal. Pengarna går till inköp av medaljer, gåvor, förtäring, arvoden och kostnader vid jubileer och andra festligheter. En del råd har delat ut pengar till hemvärnsgårdar. Behovet av detta är nu mindre sedan Försvarsmakten börjat bekosta lokaler efter behovsprövning.

Väntade och oväntade besök

● I höst inspekterar rikshemvärnschefen Kalmar- och Kronobergsgruppen (15–17/9), Västernorrlandsgruppen (29/9–1/10) och Norra Smålandsgruppen (10–12/11). Antalet föranmälda inspektioner kommer att minska och istället gör rikshemvärnschefen oanmälda besök. Under 2007 ska även ett antal insatsplutonier kontrolleras särskilt.

Nato mötte hemvärnet i Lysekil

I slutet av mars befann sig världens främsta röjdykare i Lysekil. Då genomfördes en större övning i hamnen som gick ut på att leta reda på och oskadliggöra bomber och minor både på botten och land.

● Det här var en av de största marina övningarna någonsin i kust- och havsområden utanför Sverige, Norge, Danmark, Tyskland och Holland. Syftet med Brilliant Mariner 06 var att samöva Natos marina enheter i fredsstödjande operationer. Sjuttion nationer deltog med fartyg, flygplan, helikoptrar, EOD-team, logistik och stabsresurser (totalt 7000 personer).

Svenska marinens samtliga uppsatta registerförband och några av hemvärnets insatsplutonier från Bohus-Dal gruppen och Kalmar- Kronobergs gruppen deltog.

Hemvärnets främsta roll i övningen var att bevaka basen inne i Gullmarsfjorden, bevaka fartyg från främmande land, säkra platser och skydda grupper vid deras arbete.

Sjöfarten måste stoppas

Scenariot för övningsdagen var att Lysekils hamn har min- och bombhotats, avancerade terroristladdningar har hittats. Sjöfarten måste stoppas och den multinationella EOD-styrkan kallas in för att undanröja hoten. EOD-Explosive Ordnance Disposal, ett samlingsnamn för specialförband för avancerad ammunitionsröjning.

Ett stort antal militärer med olika specialkunskaper var inblandade i övningen. Hemvärns-soldater vaktade alla infarter till hamnen, röjdykarna genomsökte det iskalla vattnet. Dyken genomfördes på åtta meters djup. Det är inte något större djup för en röjdykare som har utrustning för att jobba nere på 50 meter. Det är ändå svårt att dyka i hamnar på grund av allt skrot på botten och det vanligtvis grumliga vattnet.

Strax intill undersökte engels-

Bevakning av två holländska minsvepare.

ka bombexperter hela kajen, där dom hittade flera minor och en hemmagjord splitterbomb.

Inga gubbar längre

– Jag ser mycket positivt på hemvärnets roll i övningen. Det känns bra att ha deras skydd, det är inga gubbar längre, det är soldater säger röjdykardivisionens utbildningschef, kapten Mattias Lysell.

4.sjöstridsflottiljens informationschef kapten Jonas Hård af Segerstad ser också gärna att det blir mera samarbete med hemvärnet.

– Dom är en jätteresurs för oss i marinen. Vi är duktiga på minor och bomber både under vatten och på land, men en massa småsaker som inte vi känner till eller har tänkt på blir stora tuvor för oss. Saker som inte vi kan fixa hemvärnet åt oss och det känns väldigt bra.

Dick S. från Vänersborg släpper inte in någon obehörig i Lysekil.

– Blött, blött, allting är blött. Tänk om vi hade dubbla uniformer att byta med, säger Micael M, Göta älvs insatspluton.

Han jämför lite skämtsamt och säger.

– När ett civilt fartyg kommer in till en främmande hamn kallar befälhavaren på en skeppssagant, för dom vet var allt finns och har dessutom en organisation som hjälper till.

Så kan man se på hemvärnet, dom hittar i området och har en organisation som kan hjälpa oss och dessutom bevaka och skydda oss om det behövs, säger Jonas Hård af Segerstad.

TEXT & FOTO:

REDAKTÖR MATS GILLNERS

Ingen plikt för hemvärnsveckan

Hemvärnets krigsduglighet måste förbättras och därför provas 2007 något som liknar en krigsförbandsövning.

● Idén är sammanhållna större övningar för att få folk att göra sina kontrakt och samtidigt ge befälen en chans att samträna sina plutoner.

För den menige soldaten kan det bli en helgövning med inryckning på torsdag eller fredag och för befälen mer, beroende på hur många timmar de ska tjänstgöra.

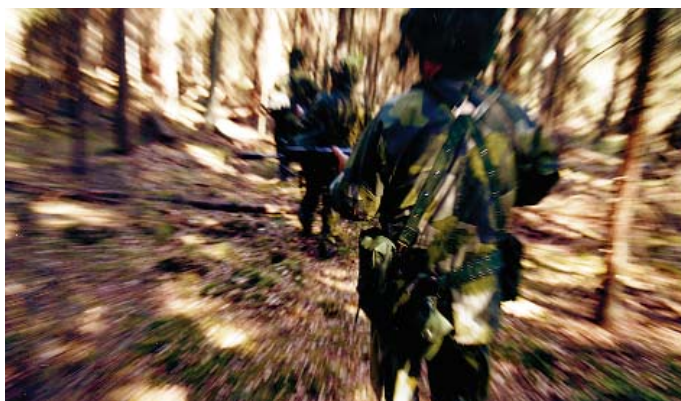
Rikshemvärnschefen vill ha upp hemvärnet till nivån "PersQ 4" vilket kräver att 85 procent av soldaterna är med.

Försöken ska utvärderas och därefter tas ett nytt beslut om en eventuell fortsättning i större omfattning 2008.

– Det är inte fråga om att kalla in folk med plikt. Det tänker vi inte göra. Vad vi hoppas på är att de flesta ska gilla att ha en rejäl övning istället för en massa spridda skurar, säger stabschefen vid rikshemvärnavdelningen, överstelöjtnant Thomas Johansson.

Han hoppas att en hemvärnsvecka ska bli en institution, precis som sportlovsveckan eller älgjaksveckan.

Det är inte heller meningen att

Med reservation för ändringar i sista stund görs försök med hemvärnsveckan i Kalmar-Kronobergsgruppen, Västerbottensgruppen, Livgardesgruppen och Elfsborgsgruppen.

FOTO: ANDERS KÄMPE

införa något stopp för all annan utbildning. Flera mindre övningar blir kvar. Funktioner behöver tränas och skyddsvakter omförordnas, baskrav, skytte och tävlingar genomföras.

Många halkar ur

Men utbudet av övningar är idag så stort att många just av det skälet faktiskt halkar ur helt och hållet. De resonerar som så att det alltid finns en övning att gå på senare. Risken är att soldaten aldrig kommer längre än till en slags baskunskap.

Enligt rikshemvärnschefen är det därför bättre att samla ihop en del övningstillfällen och göra något mer exklusivt för att höja både närvaron och nivån på plutonerna. Men han tummar inte på frivilligheten.

– Lyckas vi med detta blir hemvärnet också mer kostnadseffektivt, vi kan samla resurserna på ett bättre sätt. Den enskilde soldaten hinner lite mer än att bara resa tältet, säger Thomas Johansson.

Idén har kritiserats av befäl i Örnsköldsvik, som ser svårighete-

ter att kombinera hemvärnsveckan med jobbet (se Läsarnas forum på nätet www.hemvarnet.mil.se).

Men det är inte en hel vecka och Roland Ekenberg anser att det bör gå att lösa med lång framförhållning. Soldaterna ska ersättas med motsvarande sjukpenninggrundande inkomst och han kan också tänka sig en extra morot i någon form; kanske en premie.

Det är inte ens klart om det blir en hemvärnsvecka varje år. Vartannat eller vart tredje år också tänkbart beroende på hur det passar in i utbildningscyklerna.

Sifferputs

Någon dramatisk förändring är alltså inte på gång.

– Vi ska i god ordning och stegvis och försiktigt pröva om detta är en framkomlig väg, säger Roland Ekenberg.

Visserligen har kontraktsuppfyllnaden ökat med 7 procentenheter mellan 2004 och 2005, från att ha legat stilla på 40 procent i många år. Men rikshemvärnschefen måste putsa siffrorna ytterligare för att kunna redovisa

Angermannabataljonen först med KFÖ för all personal

Chefen för Angermannabataljonen väntar inte på uppdrag utan tar ett eget initiativ.

● Blir Angermannabataljonen först i landet inom hemvärnet med att genomföra en veckolång krigsförbandsövning (KFÖ) med hela bataljonen? Övningen går i varje fall i maj 2007 och är avslutningen och en praktisk tillämpning på en serie förberedande övningar, muntlig stridsövning, stabstjänst och funktionsövning.

– Vi tror på ett stort deltagande, säger bataljonschefen, överstelöjtnant Sven- Erik Söderin. Det innebär att förhoppningsvis omkring 550 av bataljonens 650 man ställer upp.

– Engagemanget är stort och vi är övertygade om att det här blir

en mycket bra övning. Ekonomiskt handlar det också om en stor satsning. Totalkostnaden ligger på omkring en miljon kronor.

– Nytt är att deltagarna får full SGI tack vare att Försvarsutbildarna genomför en krigsförbandskurs samtidigt. Normalt utgår 80 procent av SGI och vi är givetvis glada över att våra man-
nar tack vare detta får en rimlig ersättning för sina insatser, betonar Sven- Erik Söderin.

Negativa reaktioner

Enligt scenariot för övningen har ett beslut av den svenska regeringen att genomföra insatser

i Mellanöstern väckt mycket negativa reaktioner hos talibanrebeller i Afghanistan samt hos Al Qaida med flera organisationer.

Förhindra sabotage

Hoten mot Sverige har eskalerat under senare tid i syfte att tvinga regeringen att ändra sitt beslut. I Norrland riktas hoten i första hand mot kraftförsörjningen och ledningssystem. Hemvärnsberedskap har anbefallts vid bland annat Angermannabataljonen samt Väster-
norrlands insatskompaniledning.

Bataljonens uppgift under öv-

Metodisk, ren och snygg vapenvård i Angermanna.

ningen blir enligt chefs beslut i stort att förhindra alternativt försvåra sabotage mot vitala kraftförsörjningsanläggningar

ett samövat hemvärn, som lever upp till kraven.

– Jag utgår från att alla slags stimulansåtgärder i nuvarande system redan prövats. Vi behöver ta nya grepp.

Lysande idé

Kalmar- och Kronobergsgruppen är en av de fyra grupper som är utpekade att testa hemvärnsveckan.

– Det är för tidigt att skriva om det här, kom igen när vi vunnit erfarenheter, säger chefen överstelöjtnant B-G Svensson.

Spontant tycker han inte att det rent övningsmässigt blir så stor skillnad. Man drar redan ihop två bataljoner i stöten till Kosta, medan de andra håller på med hemortsutbildning. Sen byter de plats med varandra.

– Frågan är helt öppen, men visst kan man tänka sig ett koncept där bataljonsledningarna kommer in på söndag, kompanicheferna på måndag, plutoncheferna på tisdag, gruppcheferna på onsdag och förbanden övar torsdag–lördag.

Han tror dock att studier och arbete kan lägga hinder i vägen för många. Med SGI-ersättning ökar också kostnaderna.

– Idén är lysande även om den troligen inte löser hela problematiken.

TEXT: ULF IVARSSON

väster om Sollefteå samt att skydda Långsele flygplats mot sabotage. Totalt ingår tre större kraftverk och ställverk vid Ångermanälven och Faxälven i övningen.

B- styrkor ur Sundsvalls- och Örnsköldsviks hemvärnsbataljoner deltar i övningen.

Under övningen genomförs sjukvårdsmoment med transporter till sjukhus, transporter till sjöss och på marken av personal, materiel, ordonnansverksamhet med mera. Stor vikt läggs vid enskilda soldaters färdighet. Det kan innebära att grg- skyttar dras ur för särskild skjutning liksom även prickskyttar.

Samverkan sker med kommunerna i området, räddningstjänst, polis och länsstyrelsen.

TEXT & FOTO: UNO GRADIN

Mycket blås för pengarna

Kostnaderna för hemvärnsmusiken reduceras på naturlig väg om man kräver att alla kårer ska vara godkända för högvakt och statsceremoniellt spel.

● Centrala musikrådet, CMR har utrett möjliga besparingar och föreslår att Försvarsmakten bör renodla sin musikorganisation. Det betyder att ett dussintal frivilliga kårer med delvis oklar koppling till försvaret skulle lämnas åt sitt öde.

Kvar blir Försvarsmusikcentrum, som hanterar de professionella och värnpliktiga ensemblerna och hemvärnsmusik-kårer.

Dessa i sin tur bör inte röras så länge Försvarsmusikcentrum fortsätter att köpa in musik av kårer utanför Försvarsmakten, anser CMR.

Av 650 spelningar som Fömus ansvarade för 2003 var 37 inköpta.

– Det är lite äpplen och päron i systemet och slutsatsen är att vi borde öka användningen av hemvärnsmusiken istället för att minska den, säger Ingemar Badman på CMR.

Hemvärnskårer kostar Försvarsmakten cirka sju miljoner kronor, vilket är en tiondel av budgeten för de professionella kårer och värnpliktskårer inom Försvarsmusikcentrum, trots att hemvärnets musikkårer ger lika många konserter.

Kan åka ut

En viss naturlig besparing uppstår av sig självt när kårer läggs ned på grund av att de håller för låg kvalitet. Mest illa till ligger Örnsköldsvikskåren och Alingsåskåren som inte är godkända för högvakt och snabbt behöver utvecklas i positiv riktning.

Omkring 650 spelningar per år orkar hemvärnsmusiken med.

Det stora hotet mot hemvärnsmusiken är annars att de kommunala musikskolorna håller på med allt möjligt annat än musicerande med instrument. Det gör att allt färre ungdomar spelar blåsinstrument.

En motåtgärd vore att starta ungdomsverksamhet i kårer.

Skulle hemvärnsmusiken tvingas till en kraftig reduktion finns enligt CMR tre möjligheter – försämringar av ersättningarna, osthylsprincipen och nedläggning av hela kårer.

Ändras förmånerna rubbas dock hela systemet inom hemvärnet. Osthylsprincipen leder till att kårer utarmas på musiker, vilket är omöjligt i en amatörmusikkår eftersom dubbleringar på grund av sjukdom och arbete måste finnas.

Om man utan pardon låter kvaliteten styra så att kårer som misslyckas i uppspelningarna måste läggas ned försvinner alla i Norrland utom den i Jämtland.

Den centrala utbildningen kostar bara en halv miljon kronor per år. Stryker man i den

hamnar hemvärnsmusiken i en nedåtgående spiral med färre kurser och minskad kvalitet.

Ett tiotal kårer vill in i hemvärnet. Men totalantalet får inte bli fler än 32, så de som inte uppfyller kraven för ceremoniell musik måste ut om fler ska in, säger rikshemvärnschefen Roland Ekenberg. Han överväger att kräva att de 15 kårer i klass två ska vara godkända inom två år.

Apropå det säger Ingemar Badman:

– Att gå och spela i takt kan vem som helst göra. Det svåra är att få det att klinga rätt. Även arméns musiker borde kollas.

Bland bataljonschefer är musiken populär, användbar som den är för PR.

– Musiken samlar ihop folk när vi visar upp oss, säger major Thomas Quist, chef för Piratenbataljonen i Skåne.

– Jag utnyttjar dem så de nästan kräks, säger kapten Hans Breismar, chef för Södra bataljonen i Sörmland.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Kalmar- och Kronoberg saknar skjutbanor 2008

● I enkäten om skjutbanor och övningsfält i förra numret faddades uppgifter från Kalmar- och Kronobergsgruppen. Gruppens fyra bataljoner har ett övningsfält (Kosta), en militär skjutbana och tiotalet civila. Avstånd och varierande kvalitet försvårar ut-

bildningen. I början av 2000-talet använde hemvärnet i området 25 civila banor.

Miljökulfång

– Frågan är om vi får skjuta på civila banor överhuvudtaget efter den första januari 2008, då

alla banor ska ha miljökulfång, säger major Stefan Sjöstrand.

Liksom för många andra grupper är det långt till strid i bebyggelseanläggningar (Kvarn och Mästocka) och bestämmelserna för transporter av 22 longvapen upplevs som ett hinder.

Lottorna gör något på riktigt

Avtalsorganisationerna jobbar på. Lottorna slår på stora reklamtrumman för att klara hemvärnsavtalen.

● Lottorna har skrivit till 5 000 medlemmar som haft avtal i övriga försvaret och fått 700 som är beredda att teckna avtal med hemvärnet.

– Vi har fortfarande problem med bilden av hemvärnet internt. Första intrycket sitter i. Under officersutbildningen ges ingen information alls om hemvärnet, säger rikslottachefen Elisabeth Falkemo.

Men Lottorna är på gång och gjorde ett avstamp redan 2003 då man satte som mål att bli bästa avtalsorganisation. Ett utskick till alla som ger totalförsvarsutbildning fyllde grundkurserna 2005.

En kampanj på temat: *Gör något på riktigt – Vänd ansiktet mot hemvärnet*, har just sjösatts.

Utan lottorna, ett svagare hemvärn, heter det i en broschyr, där lediga platser annonseras ut i stabs- och förplägnadstjänst. Information på hemsidan och ett utbildningspaket med 29 bilder ingår också plus reportage i Lotta-Nytt.

Förmodligen har Lottorna bättre uppfyllnad än vad som framgår av statistiken. Det beror på att extra avtal inte syns i listorna från pliktverket.

Rikslottachefen Elisabeth Falkemo är kritisk mot att hemvärnsmän sätts på avtalsbefattningar.

– Det kan bli en hotbild för oss när vi rekryterar och om det finns ett stort utbud av värnpliktiga kockar.

– Ja, men på vissa platser finns inga förutsättningar för avtalspersonalen alls och då måste vi lösa det på annat sätt, säger rikshemvärnschef Roland Ekenberg.

Käpp i hjulet

Bilkåren anordnar tre centrala kurser och fyra regionala i år. Ett problem är att de inte får låna fordon av hemvärnet och att

personal som tidigare haft civila avtal inte vill bli kombattanter.

– Det har också hänt att vi inte fått pengar till en kurs, säger Anne-Marie Medin, riksbilkårchef.

En del kurser är för korta för att eleverna ska kunna få betyg, vilket sätter en käpp i hjulet för de som vill gå vidare till befälsutbildning. Intresset ökar för att bli chef. Mer än dubbelt så många har anmält sig i år jämfört med vad vi räknat med, säger Anne-Marie Medin.

Hon vill ha fler grundkurser på tung lastbil därför att deltagarna då lättare lär sig andra fordon.

Ser bra ut

Fullt på utbildningen i år har även Röda korset.

– Det ser bra ut men vi klarar ändå inte målet för 2008, fast vi tar en del nya grepp. Ett sådant är att sjukvårdsbefälen inbjuds till utbildningsplatserna i år. Ett annat är ett eventuellt försök i Norrland med en utbildningscontainer som kan flyttas runt.

Nollorna är ett jätteproblem för Röda korset och totalförsvarshandläggare Per Spjuth hoppas därför att hemvärnsveckorna lyfter fram tjänstegrenarna.

– Fler blir aktiva om det inte bara handlar om att panga.

Frivilliga radioorganisationen, FRO, har fått mer att göra. En ny tjänst att rekrytera till är sambandsgruppchef på kompaniet. Befälsbefattningarna klarar FRO hyfsat, men behöver mera pengar för att nå det allmänna målet.

Inte ens hälften av FRO:arna är med i hemvärnet, så det finns en potential att ta av. Ordförande Ulf Johansson efterlyser en modernare ledning i hemvärnet som kan attrahera fler av medlemmarna.

– Stabsarbetet går till som i en brigad på 1960-talet, alltså hela havet stormar. Att skyffla meddelandeblanketter känns inte

Inget hemvärn utan personal från systerorganisationerna.

rätt i dag. Det är heller ingen hit att öva radiotystnad eller signalera brödmeddelanden.

Bäst i klassen är Frivilliga motorcykelkåren. På papperet kommer organisationen att fylla 163 procent av sina platser i hemvärnet. Tas nollorna bort blir det ändå 116 procent.

Bara tre utbildningsgrupper rapporterar i dag under 100 procent. Därför blir det färre grundkurser i år.

– Problemet är att de nya medlemmarna måste ändra attityd och vara beredda att ta krigsbefattningar längre bort, säger Jan-Erik Nilsson, vice rikskårchef.

Även FMCK har problem med Plis. Medlemmar ligger kvar trots att de tagit farväl men inte lämnat in utrustningen. Märkligt nog bokförs de mc-ordonnanser som gör sex månader utomlands som nollor.

Ligger lågt

Många starter och landningar utlovar Frivilliga flygkåren i framtiden. Det är populärt att flyga för hemvärnet, trots att de privata ekonomiska uppoffringarna är stora. Enda smolket är att Stockholm får samma medel för flygplanskostnader nu som 1998. Det har därför blivit dubbelt så dyrt att flyga och antalet flygtimmar minskar därefter, berättar kårchefen Sven-Inge Ander.

Betydligt trögare är det för Sjövärnsskåren som legat lågt med hemvärnsbefattningarna i väntan på klarhet om stridsbåtarna.

– Var hamnar båtarna? Det gör stor skillnad för rekryteringen om till exempel alla norrlandsbåtar ska vara i Härnösand, säger generalsekreterare Johan Fischerström. Han frågar sig också vad som händer om utbildningskraven skärps med anledning av Sollenkroka-olyckan, då två värnpliktiga omkom.

– Jag tror dessutom att på sikt kommer man bara att kunna rekrytera förare från Stockholmsområdet och allt detta får konsekvenser för oss.

Gotland och Karlskrona är direkt negativa till 90-systemet. Gotlandsgruppens chef Rutger Bandholz anser inte att det marina hemvärnet på ön kan ha stridsbåt alls. Det finns helt enkelt inga utbildade förare på ön.

– Vi får nog kontraktera civila båtar istället.

I Karlskrona ville 200-förarna omskola sig. Först sa högkvarteret ja, sen nej. Förarna har nu satt ihop en egen utbildningsplan. Går den inte igenom hotar de att sluta i höst.

– Hemvärnsförbanden vill ha kvar någon form av propellerbåt, sammanfattar Johan Fischerström.

TEXT: ULF IVARSSON
FOTO: PER SJÖSWÄRD

Medicin finns mot gnissel i omorganisationen

Cheferna i hemvärnet får hjälp att leda sin personal i svåra omställningar.

● Tre bataljoner i Upplands- och Västmanlandsgruppen ska bli två och det är lätt att inse att det kan bli en svår uppgift för cheferna.

Men de får hjälp av konsulten Björn Pettersson, som på rikshemvärnsrådets uppdrag utbildar i det ledarskap som krävs i förändringar.

– Det handlar om att blottlägga och tydliggöra målen och det är spännande för bataljonscheferna att se om deras personal har samma mål som de själva.

Metoden för att skapa en dialog kring framtiden för förbandet testades på rikshemvärnsrådet, på HvSS personal och kris- hanteringskurs med gott resultat innan Björn gick ut med sitt erbjudande till utbildningsgrupper med stora sammanslagningar framför sig.

Plats att trivas med

I Uppland och Västmanland ska allt vara klart den 31 december, men redan den 1 juli ska organisationen vara bemannad och informellt färdig.

Var och en måste ta ställning till vad sammanslagningen av förband betyder för den personliga utvecklingen.

– För individen är det helt avgörande att få en plats som han eller hon trivs med. Därför anser många att ett väl fungerande medinflytande är jätteviktigt, säger Björn Pettersson.

Jan Rosén, f.d. bataljonschef i Köping och vice ordförande i utbildningsgrupprådet instämmer.

– Soldater och avtalspersonal i projektgrupper för varje bataljon har fått jobba fritt. De rapporterade till rådet och vi åkte runt och informerade alla för att nå en förankring på bredden. Det kom 60–80 personer på varje möte.

– Många var fundersamma inför ännu en omorganisation

men genom att de fick nyheter-na direkt från källan köper de förklaringarna.

I Västerås blev det ett helt A 4-papper med befälens uppfattningar om målet. I arbetsgruppen för rekrytering åstadkom man under en kväll en konkret handlingsplan. Det är också ett gyllene tillfälle att reda ut oklarheter.

Det visade sig att det fanns ett otal tankar och tolkningar kring begreppet nolla. En plutonchef undrade till exempel vad han har för befogenheter att hantera frågan och då satte bataljonschefen ned foten och talade om vad som gäller.

Resan påbörjas

Metoden handlar om att ta reda på vilka olika målbilder vi har. Är de olika uppstår problem. Definierar vi målen tillsammans vet chefen vilka behov han behöver tillfredsställa och först då kan processen komma igång.

– De har lärt sig metodiken och kan gå vidare med andra mål, säger Björn Pettersson, som inte övergett gruppen utan har

Mot stress på grund av högt tempo i omorganisationen har konsulten Björn Pettersson ett bote-medel.

fortsatt kontakt för att hjälpa och stötta.

– Björn har gjort en massa nytta för oss även om han kom in när vi redan gjort halva resan, berättar Christer Larsson, chef för Västmanlands hvbataljon.

Omställningen ledde till en massa arbete. Var och en intervjuades i syfte att ta vara på övertalig personal och kunna omplacera dem så att alla blev nöjda. I bataljonen finns som tur är folk med kompetens på personalområdet från sina civila jobb.

– Björns metod är användbar för oss i framtiden och vi är in-

tresserade av att få hit honom igen, säger Christer Larsson.

Efter denna utflykt till behövande bataljoner fortsätter Björn Pettersson att utbilda personal från utbildningsgrupperna.

Med 15 år som chef i hemvärbakom sig vet han att det går åt mycket energi att få med sig personalen på förändringar.

– Min förhoppning är att detta ska vara en hjälp för att minska trycket på cheferna.

Björn Petterssons metod kan vara användbar när man redan kört fast och folk börjat sluta. I det läget kan en tredje part som kommer in lösa upp knutarna. Men det förebyggande arbetet är viktigast och därför införs metoden på HvSS kurser. Planen är att det från och med 2007 ska finnas ett färdigt utbildningsmaterial för alla nivåer.

– Vad organisationen behöver i en turbulent period är ett bättre omhändertagande av personalen så att övergången helt enkelt blir mjukare, säger hemvärnsombudsman Mats Jonsson.

TEXT & FOTO:
ULF IVARSSON

Nu måste översten rekrytera

Förbandscheferna får ansvar för personalförsörjningen.

● De tolv förbandschefer som fått hemvärnet under sina vingar ska rekrytera 20 procent av de värnpliktiga som inte går vidare till tredje terminen. Kravet, som ska uppfattas som ett mål, ställs i det så kallade verksamhetsuppdraget för 2007.

Försvarsmakten behöver 30 procent av årsklassen för internationell tjänst. Av återstoden vill rikshemvärnschefen att 20 procent ska övertygas om att gå med i hemvärnet.

– De kan inte strunta i direktivet, men förstås misslyckas. Jag tror inte att alla regementschefer kommer att ordna förbön för

hemvärbets grundare Gustaf Petri på varje plutonstimme. Men de kommer med all sannolikhet att på ett bra sätt se till att ingen muckar utan att ha klart för sig vilket viktigt säkerhetspolitiskt instrument hemvärnet är för i första hand lägnivåkonflikter, säger chefen för rikshemvärnsavdelningen Thomas Johansson.

På den tiden nästan alla män gjorde värnplikten anslöt sig tio procent till hemvärnet. Efter-som alla är frivilliga i dag är siffran 20 procent inte orealistisk, anser Thomas Johansson.

Som läget är nu håller inte re-

kruteringen jämna steg med avgångarna och därför är både den här åtgärden och direktutbildning nödvändig.

Är det här svaret på rikshemvärnstingets begäran om krafttag för personalförsörjningen?

– Ja, men vi har inte bottnat ännu. Vi överväger även andra former, till exempel ett utbildningssystem i flera skolsteg under en längre period för de som inte kan avsätta tre månader. Allt måste dock stämma med kvalitetskraven så att vi kan ställa upp med kvalificerade skyddsvakter.

ULF IVARSSON

Stimulerande med udda uppdrag

Det var utanför Oskarshamn de första misstänkta fallen av fågelinfluensa hittades i mars. Nu är faran över och hemvärnet kan summera sina insatser i östkustens strandområden.

● Vi var totalt ute och letade efter döda fåglar åtta gånger, säger major Björn Lindeberg i Södra Sörmlands hvbataljon. De tre första gångerna hade vi med tolv personer. Totalt har vi haft ett 20-tal personer engagerade i eftersök i kustområdet Oxelösund-Nyköping.

Att leta efter döda fåglar har varit ett udda uppdrag, men Björn Lindeberg ser inget märkligt i det.

– Inga uppdrag är lika. Ibland söker vi efter försvunna personer, ibland tar vi hand om oljeutsläpp på stränderna. Jag tycker att vi i hemvärnet har fått en allmer stimulerande roll när vi kallas in för nya och ovanliga uppdrag som hjälp till samhället.

Engagerade veteraner

Björn har ett civilt jobb med stark anknytning till naturen och skydd av naturen. Han är jordbrukare och dessutom VD i företaget Farmartjänst som ägs av lantbrukare. Hans roll i hemvärnet beskriver han som "till förfogande som stöd till samhället".

Han och Södermanlandsgruppen hade inga problem med att få ihop folk för det nya uppdraget att leta döda fåglar. Enda problemet där var att uppdragsgivaren Jordbruksverket några gånger med kort varsel bytte sökdag från måndag till tisdag.

– Men det gick ändå och mest var det engagerade och lättillgängliga veteraner som ställde

Samverkan mot en osynlig fiende. Oskarshamn i början av mars.

FOTO: FÖRSVARSMAKTEN

upp med kort varsel.

– Vi har ingen aning om vad som kan bli nästa udda uppdrag, kanske rädda skeppsbrutna människor från strandade flyktbåtar. Vad det än blir så är vi och ska vara beredda.

Ingen mobilisering

– Ingen krigsförbandsmobilisering på 30 dagar här, säger kapten Hans Karlsson ironiskt.

– Vi fick ordern en tisdag kväll och redan klockan 0800 på onsdag förmiddag var vi igång och letade efter döda fåglar utanför Oskarshamns kärnkraftverk.

Hans Karlsson från Krag, Kallmar-Kronobergsgruppen, var insatsledare de fyra första gångerna man letade efter döda fåglar i kustområdet i närheten av Oskarshamn. I den första omgången hade man femton personer från hans insatskompani och Oskarshamns hvkompani. Så många hade man igång i tre dagar. Sedan trappades det ner successivt från sök varannan dag till var tredje dag och med ett halvdussin av personalen engagerade. Totalt höll man på i drygt två veckor.

– Vi hittade knappt hundra döda fåglar, säger Hans Karlsson. Men enligt de närboende är det knappast onormalt.

Det var ju en lång hård vinter och det brukar samla sig mycket fåglar runt utsläppen av varmt vatten utanför kärnkraftverket. Där kan finnas så mycket som

20 000 fåglar ibland.

– Vi fick bekräftat att de döda fåglar vi hittade var smittade, men om de bar på den farliga smittan har vi inte fått reda på.

Hans Karlsson och de andra befälarna hade inga problem med att få folk att ställa upp.

– Inte alls. Ingen av oss hade varit med om något liknande tidigare. Någon måste ju ställa upp när det uppstår sådana här hot mot samhället. Därför kändes det bra att göra det här ovanliga jobbet.

Tempot gick ned

Den 20 mars larmades Stockholms hvbataljon från ATK via Livgardet och Livgardesgruppen. Insatsen höll på till den 15 maj.

Riskområdet var tre kilometer runt Skeppsholmen och både båt- och bilpatruller avsökte centrala Stockholm efter tips från allmänheten. Mot slutet hjälpte Stockholmsbataljonen även till i Haninge, där punkt sattes för denna gång.

– Det finns en beredskapsorder för upp till hundra hvsoldater om behovet skulle uppstå igen, säger kapten Ralph Haglind, Livgardesgruppen.

Han fick tillsammans med kollegan kapten Carl Hjulström ta hand om logistiken – fordon, verktyg och mat. Det var ingen idé att ställa upp ett kok för bara tioalet man så istället utnyttjades rikskuponger.

– En erfarenhet är att Jordbruksverket sitter på en massa teoretisk kompetens men inte visste särskilt mycket om hur man skulle lösa uppgiften praktiskt. Det gjorde att tempot gick ner i början. Vi fick bland annat köpa in håvar, säckar och plastbackar som behövdes för att transportera kadavren på ett säkert sätt.

Det var nära att insatsen avbröts redan i mitten av april, men då hittades en död svan i Kungsträdgården.

Totalt deltog ett 25-tal hvsoldater och det var inga svårigheter att få frivilliga.

God mat i Blekinge

Som mest var 18 man sysselsatta med att leta efter sjuka fåglar på Listerlandet i Blekinge, nära Sölvesborg – alla ur Blekinge 1:a hvbataljon. Tre skyddsområden genomsöktes och ett stort antal fåglar lämnades till analys och flera hundra direkt till destruktion. Som militära insatschefer fungerade först yrkesofficerare därefter kompanichefer och deras ställföreträdare.

Även i Blekinge kunde personalen njuta av extra god mat. En golfrestaurang som försvaret har avtal med stod för menyn.

– Vi fick en förlängning av insatsen efter den 21 april, men just nu pågår ingen verksamhet, säger chefen för Blekingegruppen överstelöjtnant Klas Lewin till Hemvärnet i mitten av maj. Lewins grupp ställde militära resurser till förfogande men formellt leddes det hela av vakthavande befäl på Marinbasen.

– Våra hemvärnsbefäl har skött sig alldeles utmärkt. Det har inte varit några som helst problem att få ut folk.

Sammanlagt lade hemvärnet ned 616 mandagar på att söka efter döda fåglar. Beredskapen är fortsatt hög.

TEXT: BENGT PLOMGREN
& ULF IVARSSON

Trevlig statistik

● Fler och fler letar efter hemvärnet genom att surfa på nätet. Rekordet slogs i mars med 191 intresseanmälningar, sex om dagen.

Första utlandsövningen en hit

Ett litet steg för Norrbottensgruppen, men ett stort steg för hemvärdet, kan sägas om hemvärnets deltagande i Cold Response, en internationell storövning i Nordnorge under Natos ledning.

● Det är första gången som hemvärdet deltar i en större övning utanför Sveriges gränser. De 50 hemvärnssoldaterna från Norrbottensgruppen flögs till Evenes flygplats i Nordnorge. Bandvagnarna hade transporterats tidigare med tåg.

Uppgifterna var ytövervakning, bevakning och patrullering med fordon, till fots och på skidor. Andra uppgifter har varit spaning, upprättande av checkpoints samt eskorttjänst. Hemvärnsstyrkan var i gång dygnet runt med avlösningar för vila och beredskap.

Bra stridsvärde

– Det har fungerat väldigt bra och vi har haft mycket bra stridsvärde och kunnat agera i ytterligare flera dygn. Det har även varit intressant att träffa andra soldater, se hur de övar, deras utrustning och agerande, säger gruppchefen Erik Berg.

– Mest lärorikt var att föra gruppen i flera dagar och lära känna varandra mer än tidigare. Kunskaperna kommer inte fram under kortare och mindre komplexa övningar. I en hemvärnsgrupp finns ofta ingenjör-, vakt-, infanteri- och jägarsoldater.

Dessutom civila kunskaper vilket gör oss bra på att lösa många olika uppgifter, säger Erik Berg som utan tvekan rekommenderar alla hemvärnssoldater att delta i större övningar med andra förband och värnpliktiga.

Vässat hemvärn

– Det var lätt att jobba tillsammans med andra förband, som i det här fallet I 19. Det visar att vi har övat rätt och har tillräcklig kompetens och utrustning för att delta i internationella storövningar säger Christer Grönberg, skyttesoldat på Cold Response men kvartermästare på kompaniet.

– Vi har verkligen vässat oss de senaste åren för att kunna hålla

Förväntansfulla soldater har just landat på norsk mark för att visa hemvärnets kapacitet av i dag.

När skidpatrullerade du senast? För dessa soldater är det inget ovanligt inslag i övningsverksamheten.

jämna steg med övriga förband berättar Christer. Han vet, för Christer har 30 aktiva år i hemvärdet, efter att ha börjat redan som 15-åring.

Dynamisk organisation

– Vi soldater måste hålla en hög nivå på fysiken och delta flitigt i utbildningar och övningar för att klara av Cold Response. Men det är väl värt mödan, jag skulle definitivt ställa upp igen vid nästa storövning. Vi ser också fram emot flera övningar med I 19 då både officerare och värnpliktiga såg hur lätt vi gled in i deras förband och var en fungerande en-

het. Vi överträffade nog deras förväntningar rejält om hemvärnets förmågor av i dag, säger Christer Grönberg.

– När vi landade i Evenes klev vi in i en dynamisk organisation, jag tror att det här är så nära en stor och verklig insats man kan komma. Största skillnaden mot en hemmaövning var att man här inte visste när, var och vad som skulle komma att hända. Hemma vet man när övningen börjar och slutar, vad vi ska öva och även övningsområden och figurer är kända. Det oväntade och okända blev en extra krydda.

TEXT: BO ERIKSSON

FOTO: ANDERS STRÖMBERG

FAKTA

I Cold Response deltog 10 000 Natossoldater från tio nationer samt 2 000 svenska soldater. Norrbottensgruppens insats-soldater var med i övningen under tiden 17–23 mars som en stor skyttepluton i I 19:s pansarbatljon. Hela hemvärdet var representerat med pluton- och gruppchefer, skyttesoldater, bilkåris-ter, signalist från FRO och Röda korssjukvårdare.

Insatskompani i centrala Stockholm

● 18–21 oktober genomförs riks-hemvärnschefens funktionsövning i huvudstaden. Insatsplutoner från Västerbotten, Dalarna, Stockholm och Skåne samlas till kompani får då en rejäl övning som avslutas med "skarp" insats kring regeringskvarteren i Stockholm. Två plutoner flygs till Luftstridsskolan på Ärna i Uppsala och samtliga deltagare förläggs och förövar på Livgardet.

Kompaniledningen kommer

från Livgardesgruppen och det som ska övas är militär insats i fred. Den nya lagen när det gäller stöd till polisen är ett av skälen till att övningen blir av.

I samband med övning kring militärstabsbyggnaden och K 1 får ÖB och högkvarterets personal stifta bekantskap med enheterna och under lördagen, 21 oktober, möter man tillsammans med frivilligorganisationer allmänheten i Kungsträdgården.

SUNE ULLESTAD

Nej till kvotering till tinget

Medinflytandet i hemvärdet blir tills vidare ungefär som förut. Förändringarna följer den kurs som rikshemvärnstringet 2005 stakade ut.

Här är gänget som gjort om medinflytandet. Nerifrån och upp: Christer Wulff, Hans Breismar, Olle Jonsson, Mats Jonsson och Stig-Olof Andersson.

● Parollen för arbetet med nytt medinflytande var att förenkla och vitalisera. Förenklingen består av att grupptingen försvinner. Vitalisering är lite svårare att peka på. Någon tvingande kvotering av yngre och kvinnor blir det i varje fall inte. Av förslaget från Skåne att även plutonen ska ha stämmor finns dock vissa spår i det nya regelverket.

I grundhandlingen, som är Försvarsmaktens föreskrift om medinflytande inom hemvärdet, införs en ny paragraf om plutons roll. Där heter det att möten ska hållas och att plutons representant i kompanirådet då ska utses. Det blir upp till varje pluton att lösa detta på ett enkelt och informellt sätt, kanske när man ändå samlas till övning.

En kort repetition av de viktigaste nyheterna i övrigt:

● Direktval av ett ombud mer ersättare från varje bataljon till rikshemvärnstringet. Ett ombud med ersättare utses från vart och ett av utbildningsgruppråden, nu kallade hemvärnsråd.

● Ordförande i hemvärnsrådet ska vara chefen för det förband som ansvarar för hemvärnsutbildningen, till exempel P7, K3, S1, Amf 1 och I 19.

● Vice ordförande ska vara en vald ledamot, inte en myndighetsperson. Chefen för utbildningsgruppen får vara med som ordinarie ledamot. Principen är att de valda ska vara i majoritet i alla råd.

Andra mötesformer

Trots häftig agitation från skånska ombud och uttalat missnöje från Stockholm slopas alltså utbildningsgrupptingen. Men de kan faktiskt ersättas av andra mötesformer. Det märkliga är nämligen att inget hindrar bataljonerna i en utbildningsgrupp att ha tingsliknande träffar hur mycket de vill.

De regionala valberedningarna

har av och till varit dåliga på att vaska fram namn till rikshemvärnsrådet. Oftast har ingen information om kandidaterna lämnats ut före tinget, utan namnförslaget har kommit som en överraskning.

Svalt mottagande

Nu blir det mera ordning och reda genom att det blir den årliga vice ordförandekonferensen som inom sig utser en valberedning. I denna krets finns ju förtröendemän från hela landet med stora kontaktnät och förhoppningen är att de ska kunna leverera det bästa möjliga förslaget både vad gäller geografisk representation och kvalitet på namnen.

Arbetsgruppen för medinflytandet propagerade in i det sista för att ombuden till tinget ska "motsvara förbandens sammansättning, avseende ålder, kön och personalkategori". Idén fick ett mycket svalt mottagande av vice ordförandekonferensen och i slutbehandlingen i rikshemvärnsrådet försvann denna kvoteringsparagraf från författningen och flyttades till kommande anvisningar men då i lösare form.

Antalet minskar

Det har hänt att konstitueringen av rikshemvärnsrådet skett lite väl hastigt och lustigt. De nyvalda ledamöterna har ställts inför fullbordat faktum.

I fortsättningen ska förslag på förste och andre vice ordförande finnas med i tingshandlingarna.

På ett möte med rikshemvärnsrådets verkställande utskott den 30 maj diskuterades även att anpassa publiceringen av namnen till utgivningen av tidningen Hemvärdet så att hela hemvärnsrörelsen kan se vilka kandidater är i god tid.

Antalet valda ledamöter i rikshemvärnsrådet minskar från nuvarande 14 till 13 inklusive centrala musikeradets representant.

En viktig nyhet är att våra vice

ordförande nu lyfts fram som hemvärnsrörelsens främsta företrädare. Dessa får närvarorätt på alla medinflytandemöten inom sitt område. Det förväntas mer av dem än att träffa regementschefen en gång om året för att prata medaljer.

Klart 1 juli

Arbetet med att reformera medinflytandet startades av tinget 2003 och på slutet drev rikshemvärnschefen på ordentligt för att slippa uppleva att frågan spiller över i nästa tingsperiod. Förankringen hos vice ordförandekonferensen ansågs räcka. Deras bidrag blev att slutligen stälpa planerna på att kvotera in kvinnor och yngre och att acceptera sig själva som valberedning för rikshemvärnstringet.

Föreskrifterna ska vara klara och godkända av juristerna den 1 juli. Därefter skrivs de anvisningar som krävs för att tolka reglerna och alltihop bakas in som kapitel i nya hemvärns-handboken. Denna ska enligt stabschef Thomas Johansson, rikshemvärnsavdelningen, vara tryckt och klar för utgivning årsskiftet 2006/07.

Hemvärnsombudsman Mats Jonsson aviserar att han ska träffa kretsen av vice ordförande på några regionala möten för att förklara innebörden i de nya bestämmelserna.

TEXT & FOTO:
ULF IVARSSON

Kontakt med ombudsmannen

Mats Jonsson har telefon 08-788 85 49. Mobil 070-677 52 95. E-post: mats.g.jonsson@mil.se

FAK blir inte avtalsorganisation

● Högkvarteret säger nej till Frivilliga automobilkårens, FAK, propå om att bli avtalsorganisation. Beslutet motiveras med att uppdelningen mellan avtalslutande och övriga frivilliga försvarsorganisationer kommer att försvinna. En tröst för FAK är försvaret kan ge uppdrag om bemanning till samtliga i frivilligfamiljen.

Generaldirektören: Alla besparingar kan göras – men det får konsekvenser

Vi kan förklara för regeringen vad besparingar får för konsekvenser. Men säger regeringen att besparingar ska göras, då ska vi se till att det blir så.

● Försvarsmaktens generaldirektör Marie Hafström är tydlig i synen på sin och Försvarsmaktens roll och inriktning. Hon är också tydlig i det interna budskapet till hemvärdet.

– Hemvärdet blir allt viktigare i framtiden. Förändra bilden utåt och låt verksamheten tala.

I början av förra sommaren gick ryktet att ÖB skulle få en civil "överrock". Det blev en civil, det blev en kvinna, men det blev ingen överrock när Marie Hafström tillträdde som generaldirektör 1 oktober.

– Rollerna mellan ÖB och mig är helt klara, säger hon när vi träffas på hennes tjänsterum på vån 7 på Högkvarteret, mitt emot ÖB:s rum.

– ÖB är högste chef, jag är ställföreträdande och min roll är ansvaret för bland annat ekonomistyrning och personalförsörjning. Precis som ÖB ska jag också ha kontakter med regeringskansliet.

Kontakterna med regeringskansliet har för hennes del funnits i många år.

Kvinnlig civilist

Hon är jurist och har efter tjänstgöring i Svea Hovrätt varit i statsrådsberedningen med granskningsansvar för UD och Försvarsdepartementet. Därefter var hon departementsråd på Försvarsdepartementet, sedan chef för civila enheten där med arbete inom beredskapsfrågor och frivilligorganisationer. Då hade hon sak- och budgetansvar för Räddningsverket, Kustbevakningen och ÖCB.

Sedan var hon i nära nio år generaldirektör för Kustbevakningen, stationerad i Karlskrona.

Försvarsmakten har alltså fått en kvinnlig civilist som näst högste chef. Dock en kvinnlig ci-

– Hemvärdet har en bra närvaro i hela landet, tycker Marie Hafström. Men ni borde engagera betydligt fler kvinnor.

vilist med stor erfarenhet av hela departements- och myndighetsstrukturen omkring FM.

Totalt förändrad

Vi har med ett batteri tunga frågor om främst organisation, ekonomi och framtid. Hon ber att få läsa igenom frågorna och skratrar.

– Jag trodde det skulle handla om hemvärdet. Här är många stora försvarsfrågor som det knappt finns svar på i dag. Jag ska försöka svara på det som går att svara på.

– Det enda som är fullständigt säkert är att vi har en ständigt förändrad omvärld. Det innebär också en totalt förändrad hotbild jämfört med vad försvaret tidigare planerade för.

En stor frustration inom FM brukar vara att regering och riksdag beslutar om nya besparingar innan de gamla har säkerställts.

– Det är också den värld vi lever i, menar Marie Hafström.

– Det måste vi acceptera. Vi har ju ett viktigt uppdrag framför oss att leda Nordic Battle Group,

NBG, och det kräver också besparingar inom andra områden.

Tidningen har uppgifter som säger att en soldat inom NBG kommer att kosta 100 gånger mer än en hemvärnssoldat. Vi ber om en kommentar till detta.

– Proportionerna är omöjliga att bedöma, replikerar Marie Hafström.

– Men det är helt klart att utlandsverksamhet kostar betydligt mycket mer än verksamhet i Sverige. Det är en farlig verksamhet, den kräver en hel del extra inom främst försäkringar och transporter. Det är det pris vi måste betala för att medverka till att göra vår omvärld säkrare.

Högre kvalitet

En viktig principiell fråga när det gäller omstruktureringen av FM är ju om de politiskt beslutade besparingarna leder till verkliga besparingar.

– Det kanske inte varit så helt säkert tidigare, instämmer Marie Hafström.

– Det kan ha kostat på andra ställen istället. Men långsiktigt

blir det besparingar. Vi ska nu upphandla ett stort rättvisande resultatredovisningssystem som ska ge mätbar spårbarhet i resursanvändningen inom hela FM. Den övergripande inriktningen är ju färre förband, men med högre kvalitet.

– Samtidigt så har vi fått Peter Lagerblads försvarsförvaltningsutredning som mycket handlar om en effektivare samordning mellan oss och övriga myndigheter inom försvarssektorn. Regeringen går troligen på förslagen i utredningen, vilket ger både totala besparingar och klarare ekonomiska riktlinjer mellan FM och försvarsmyndigheterna.

En viktig fråga för oss inom hemvärdet är naturligtvis generaldirektörens syn på hemvärdet rent allmänt, nu och i framtiden och vad vi rimligtvis får kosta.

Förändra bilden

Det märks tydligt att ämnet är nära och viktigt för henne. Hon har ju en bakgrund där hon i många år haft kontakt med frivilligorganisationer.

– Det är en stor utmaning för hemvärdet att kunna utvecklas även om man blir färre. Det måste bli bättre utbildning och bättre materiel. Jag ser hemvärdet som en viktig del av FM, snabbt gripbart och inte som förr enbart kopplat till hembygden. Rollen bygger ju på frivillighet som föder engagemang. Det ska vi ta vara på. Folkförankringen i hemvärdet och avtalsorganisationerna är ett stort stöd för samhället.

Men hon tycker avslutningsvis att ute i samhället behövs bilden av hemvärdet förändras.

– Ja, låt dagens verksamhet tala mer än den gamla historien.

TEXT & FOTO:
BENGT PLOMGREN

Ett andra HvSS växer fram

Hemvärnets stridsskola finns inte bara i Vällinge, söder om Stockholm utan snart även i cyberrymden.

● Distansundervisningen tar ett nytt språng när skolan nu förbereder att införa ett nytt system för distansundervisningen kallat LMS, Learning management system. Ett LMS är som en skola med elever, lärare, lektionssalar och kunskapspaket – fast i datormiljö.

Tidigare har HvSS utbildat kompanichefer på distans, nu arbetas kursen om för att passa även plutonchefer. Major Roland Telin tar som bäst fram ett förstudiepaket och inventerar vilka moment i plutonchefskurserna som passar för denna virtuella skola.

Några tänkbara exempel är de militära förkortningarna, nytt system för lägesangivning på kartor och den engelska standarden för bokstaverig.

Överbryggar avstånd

Ett finare namn på distansundervisning är ADL, avancerat

Major Roland Telin inventerar vad som behövs i en modern plutonchefskurs på distans.

distribuerat lärande. Det började skolan med 1998 och över hundra kompanichefer har deltagit.

– Vi kan säga att ADL är en utbildningssituation som över-

bryggar avstånd, säger Roland Telin. Kurserna har samma mål och syfte, men resultatet blir bättre med ADL, eftersom alla elever tvingas vara aktiva och läraren kan följa exakt vad varje elev gör.

LMS har en mängd funktioner. Förutom att erbjuda instudering, övningar och tester håller det ordning på när eleven är inloggad. Läraren kan se alla svar och inlägg och hur många gånger eleven kört på provet. Eleverna kan prata med läraren och varandra genom en brevlåda.

– All kommunikation behöver inte gå över LMS utan man kan lika gärna mejla, faxa eller ringa, säger Roland Telin.

Mer fördjupning

Svagheten i distansutbildningen är att man tappar kontakten öga mot öga. I lektionssalen kan man prata kring ämnet och ta upp spontana frågor. Missför-

stånd kan redas ut direkt.

– Det viktigaste är fortfarande att träffa våra elever här på skolan. ADL ska ses som ett hjälpmedel att få upp förkunskaperna så att vi vinner tid de dagar de är här.

Med andra ord kan vistelsen på skolan ägnas mer åt fördjupning eller utökat innehåll. Det blir också möjligt att kvalitets-säkra en del av utbildningen.

Övergången till LMS sker successivt och tills vidare använder HvSS sin gamla databas **platon.nu** där är hotbilden för all del inte dagsfärs, men det viktigaste är metodiken. Beslutsprocessen påverkas inte så mycket av att motståndaren nu är terrorister istället för spetsnazförband. Kompanichefskursen ska dock arbetas om med hänsyn till att skolan lämnar bedömandemallen och går över till PUT, planering under tidspress.

En fördel för eleven är att själv

Gruppcheferna är tillbaka på HvSS

I höst återupptas gruppchefsutbildningen på HvSS efter många års uppehåll. Syftet är att skapa en utbildningsplan som gäller i hela Sverige.

● I slutet av oktober rycker 30 elever in på HvSS första gruppchefs kurs sedan början av 1990-talet. Om man ska kvalitetssäkra befälen i hela landet måste skolan först skaffa sig egna praktiska erfarenheter.

Utbildningsgrupperna frågar också efter en idé om hur de ska utforma sina kurser. Målet är att få till en utbildning som är lika i hela landet.

– Lite lokal prägel går bra, men det får inte se ut som bofinken, säger utbildningschefen överstelöjtnant Bengt Gustafsson.

Ofta helkurser

Kravet för att få gå den här pilotkursen är att man är skyddsvaksutbildad. Det blir tio dagar med kvällstjänst varannan dag. Totala kurs tiden blir cirka 100 timmar.

Gruppcheferna ska få lika bra utbildning över hela landet.

– Gruppchefskurser ges ofta på helger så vi borde kunna åstadkomma något mer, säger Bengt Gustafsson, men varken han eller kapten Ulf Bäckström, som jobbar med förberedelser-

na underkänner den utbildning som ges.

– Nej, det är inget som säger att den skulle vara dålig utan det här handlar om kvalitetssäkring genom att vi skriver en utbild-

ningsplan och sätter mål för kurserna.

Under en hel dag kommer deltagarna att få lära sig använda bevakningshund. I övrigt är kursen inriktad på självklara bas kunskaper. Alla gruppchefer måste kort och gott kunna stridsförflytta sin grupp, framrycka mot ett objekt och ta det oavsett årstid, tid på dygnet eller väder.

Generationer av gruppchefer lärde sig hantverket vid ammunitionsförrådet vid Acksjön på HvSS övningsfält. Spåren var så tydliga att det gick att se lärarnas lösning i terrängen. Förrådet är numera rivet men Ulf Bäckström utlovar mycket utomhusövningar ändå. Fast några särskilda fysiska krav ställs inte.

– Nej det sköter utbildningsgrupperna och vi märker för öv-

kunna välja tillfälle för sina studier. Och en LMS-lösning kan vara nog så pedagogisk. Tekniken är bra på att stimulera sinnen med bilder, röster, film- snuttar och animationer.

Alla är motiverade

I dag finns inga planer på att ha distanskurser som krav för att få gå på HvSS. Roland Telin tror inte att det behövs något tvång eftersom alla är motiverade och många redan jagar kunskap i annars svåråtkomliga reglementen.

I Rolands Telin vision är LMS vardagsmat även för andra kurser. I försvaret hålls ständigt en massa lektioner i samma ämnen på olika håll utan att man drar nytta av varandras förberedelser. Det jobbar försvarsmaktens ADL-enhet i Halmstad på att förändra. I första steget byggs ett nät av kontaktpersoner, av vilka Roland Telin är en.

I framtiden kan det leda till att varje lärare hämtar vad som behövs för just sin kurs ur ett gemensamt förråd av olika färdiga moduler.

TEXT: ULF IVARSSON

rigt om någon inte kan springa när de kommer hit.

Någon mejlade och föreslog ett synligt bevis för att ha gått kursen, men HvSS kan bara ge godkänt eller underkänt.

– Hos oss får de en kompetens-tankning och de måste befästa sina kunskaper hemma, säger Ulf Bäckström.

Slutmålet är "personalkvalitet 4", vilket innebär förmåga att lösa sin huvuduppgift och begränsad förmåga att lösa övriga uppgifter enligt förbandsmål-sättningen.

Soldaten i Fält är inte så dum att repetera före en gruppchefskurs. Minneskortet är också bra. Skånska gruppen har gett ut en cd-skiva med de viktigaste reglementena.

– Vi förutsätter att de som kommer hit har klättrat en bit på kompetensstegen, säger Ulf Bäckström.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON
Kursen går v 42–43.
Kursplan på www.hvss.mil.se

Grattis kungen!

● Gåvorna strömmade in till Kung Carl XVI Gustaf på hans 60-årsdag 30 april. För 42 000 svenska hemvärnssoldater skickade rikshemvärnschefen brigadgeneral Roland Ekenberg "de varmaste gratulationer på högtidsdagen". Hemvärnet satte samtidigt in ett symboliskt belopp i fonden "Konung Carl XVI Gustafs insamlingsstiftelse Ungt Ledarskap".

Repmånadsstämpel tvättas bort

● Två tredjedelar av svenska folket har litet förtroende för verksamheten i Försvarsmakten. "Vi dras fortfarande med en repmånadsstämpel", säger generallöjtnant Mats Nilsson. Därför har ÖB startat en kampanj med målet att höja kunskapsnivån från 13 till 50 procent. Mest synliga tecknet i år är försvarsmaktsdagarna i de tre största städerna.

Ting på Karlberg igen

● Nästa rikshemvärnsting är i november 2007 och preliminär plats Karlberg i Stockholm.

Rättelse

● Minst ett dussin läsare har hört av sig om den felaktiga be-teckningen på bombplanet i förra numrets "Bildern". Maskinen är en B 17 G med smeknamnet "Lackin Shakin" som flögs av löjtnant Ammann, inte "Anman". Det tyska plan som förföljde var en Messerschmitt Me 410 B. Detaljerade uppgifter finns i boken Nödländning Sverige. (Widfelt/Wengman 1998).

Therese ny medarbetare

● Therese Åkerstedt har anställts som reporter på Tidsskriften Hemvärnet. Hon är journalist och hemvärnsbefäl i Uppsala. Therese tillträder den 1 oktober och ska arbeta halvtid.

FOTO: ULF IVARSSON

Eliten skidar in i hemvärnet

Jerry Ahrlin krigar både i skidspåret och hemvärnet.

FOTO: LARS N JOHANSSON

● Försvarsmaktens långlopps-satsning ger resultat även för hemvärnet. Nyligen genomfördes introduktionsutbildning för Jerry Ahrlin som kom tvåa i årets Vasalopp efter en stenhård kamp de sista kilometrarna (där just Jerry vann många publikhjärtan). Jerry blev slagen precis på upp-

loppet. Han hade i övrigt en mycket bra säsong varför denna rekrytering kan sammanfattas med "perfekt"!

– Jag har personligen varit inblandad i utbildningen och kan bekräfta att hans attityd och inställning till hemvärnet och Försvarsmakten är bra och trovärdig så jag ser framtiden an med tillförsikt, säger major Lars Johansson på I 19:s hvfrivavdelning och Försvarsmaktens skidsektion.

Jerry Ahrlin bor i Järpen utanför Östersund och kommer därför att placeras vid 13.hvkompaniet i Åre kommun inom Fältjägargruppen.

I det militära långloppslandslaget ingår även Martin Larsson, också han hemvärnssoldat (Borlänge) och Oskar Svärd som är yrkesofficer.

Gotland rekryterar rekryterare

● Gotlands sista regemente P 18 är nedlagt. Sista december lades också Mellersta militärdistriktsstaben i Strängnäs ner. Ansvaret för Gotlandsgruppen har nu flyttats till Amf 1. Det i sin tur har flyttat från Rindö utanför Vaxholm till Berga norr om Nynäshamn.

Men Gotlandsgruppen kämpar vidare efter alla

organisationsförändringar och nerdragningar. Den nedåtgående kurvan för antalet hemvärnssoldater på Gotland har brutits. Ett 60-tal nya medlemmar kom in i hemvärnet och frivilligorganisationerna förra året, plus ett 10-tal till ungdomshemvärnet. Nu satsar man på att rekrytera fler genom att först rekrytera fler rekryterare!

FM behåller logotypen

● Äventyret med byte av heraldiskt vapen för Försvarsmakten är över. ÖB stoppade projektet i april.

Blås i hela Sverige

● Ett femtontal hemvärnsmusik- kårer från Eslöv i söder till Umeå i norr konserterade på hemvärns- musikens dag den 20 maj.

Tyst kring folkförsvärvännerna

Inte en enda tidning brydde sig om att publicera eller skriva om upppropet "Sverige måste återfå ett försvar", som Förbundet för Sveriges folkförsvar skickade ut i början av mars.

● Tystnaden i försvarsfrågan gör medlemmarna bedrövade, men de ger inte upp.

– Vi har ju inte alltför höga förväntningar, säger en av styrelseledamöterna, den kände militärhistorikern Jan von Konow.

Vi sitter i hans arbetsrum på Sandelsgatan i Stockholm, ett stenkast från högkvarteret. Inte heller i försvarets ledning har förbundet fått något gehör under åren. Jan von Konow är också besviken på krigsvetenskapsakademien som han anser borde ha slagit larm tidigare.

Upprop i DN

Upprinnelsen till att bilda förbundet var när Jan von Konow och Lennart Fellstenius, regementskamrater från I 12, tog initiativ till ett uppprop i Dagens Nyheter med anledning av ÖB:s underlag till försvarsbeslutet 2000. Rubriken blev: "Detta får inte hända".

– Jag ringde Bengt Norling f d landshövding i Värmland. Han skrev på bums och blev vår förste ordförande. Vi hade högtflygande planer på ombud i alla

Gamle I 12-officeren och före detta riksheraldikern och museichefen Jan von Konow har fortfarande driv i steget.

landsändar, men det blev istället en liten kärntrupp och några hundra betalande medlemmar.

Som historiker jämför Jan von Konow dagens situation med 1925 års försvarsbeslut. Då rådde starka strömningar i socialdemokratien mot det militära försvaret. Försvarsminister Allan Vougts förespråkade total avrustning. Så långt gick det inte och det kunde försvarsvännerna tacka Helge Ljung för. Ljung, som senare blev ÖB, satte igång en opinionsbildning genom böcker, debattartiklar och uppprop i pressen.

– Hans kampanj fick faktiskt så stor betydelse att det är förhastat att säga att upprustningen 1936 enbart berodde på Hitler, säger Jan von Konow som skrivit en biografi om Helge Ljung.

Hård kärna

Förbundets käpphäst är alltså försvaret av Sverige. Man håller med om den utvidgade säkerhetspolitiken men anser att hotet om väpnat angrepp på Sverige negligeras och måste få större betydelse för försvarspolitik.

Försvarets viktigaste uppgift måste vara att försvara Sverige mot angrepp i alla dess former – både militära operationer och storskalig terrorism. Då behövs både en hård kärna och en bred bas och denna bas består av allmän värnplikt, ett starkt hemvärn och aktiva frivilligorganisationer.

Här har både politiker och försvarsledning svikit, menar Jan von Konow.

– Regeringen har varit mycket taktisk och sagt att här har ni kan, men vi ber er föralltid inte att avskaffa hela territorialförsvaret. Överbefälhavare Owe Victorin la sen munkavle på sina chefer och av de nationella skyddsstyrkorna som riksdagen beställde i försvarsbeslutet blev bara hemvärnet kvar. Det är rent ocker av statsmakterna att bygga

på hemvärnet och frivillighet och samtidigt snåla med resurser för utbildning och annat.

Spiken i kistan

Det som förvånar Jan von Konow mest är inte snabbheten i själva processen utan det faktum att ingen tycks reagera. Allmänheten vet inte att försvaret av befolkning och infrastruktur blev så utspädd.

– Försvarsbeslutet 1925 var visserligen ett förstörelseverk men man lämnade ändå kvar utbildningsförband över hela landet. Nu är det mesta bortsopat och senaste spiken i kistan var nedläggningen av militärdistrikten.

I sammanhanget rensades mycket av traditionerna ut. Jan von Konow satt i försvarets traditionsnämnd och försökte hålla emot.

– Vi slogs till exempel för begreppet "regemente" istället för det löjliga "grupper" och gick ända till regeringen. Där motogs vi positivt, men förslaget stoppades av Ove Victorin.

Men skulle den gamla armén kunna lösa dagens uppgifter och finns det pengar att hålla en miljonarmé vid liv?

– Ja varför inte? Varför är det så fult att ha förråd? Vi kunde ha plomberat en del kaserner för att behålla kontinuiteten. Det förvånar mig att myndigheten har befogenhet att skrota material som kostat skattebetalarna miljarder.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

I styrelsen sitter – förutom Jan von Konow – Lars Ivar Hising, f d landshövding, Stig Larsson f d generaldirektör för SJ, Kerstin Edfeldt, SKBR, Margaretha Björklund, Lottorna, Lennart Fellstenius, f d vd, Henrik von Vegesack, överste och riddarhussekreterare samt Per Wahlberg, f d ordförande i officersförbundet. Uppropet kan läsas på Läsarnas forum i nätupplagan www.hemvarnet.mil.se/tidskriften

Engagemanget i Folk & Försvar bra som det är

● Rikshemvärnsrådet är medlemmar i Folk & Försvar tillsammans med 54 andra organisationer. Förutom årsavgifter – hemvärnet betalar 1 500 kronor – lever föreningen på ett bidrag från staten om 4,1 miljoner kronor.

Försvarsmakten har en representant i styrelsen och Fos, frivilligorganisationernas samsambetsorgan, två men hemvärnet ingen. Vid ett möte i april ansågs inte att rådet behöver engagera sig ytterligare.

Poker ja, alkoholannonser nej

● Rikshemvärnsrådet sa unisont nej till alkoholreklam i denna tidning. Samhällsansvaret, negativ PR och risken för att uppfattas som oseriös vägde tungt för beslutet. Med nätpoker är det annorlunda, ansåg en majoritet av rådets medlemmar vid ett möte i Karlstad i april. Rikshemvärnsrådet kommer därför att haka på ett projekt som drivs av Spero Online AB.

Ta en promenad i suckarnas gång

Fuktiga fängelshålor och moderna minspärrar. Det finns många sevärda sommaröppna fästningar och museer, från Boden i norr till Varberg i söder att besöka i sommar. Här ett urval av Hanseman Calås.

TEXT: HANSEMAN CALÅS

Siaröfortet, Ljusterö. Siaröfortet är lätt att upptäcka från fartygsleden vilket tyder på att kamouflagetekniken inte var högt utvecklad då befästningarna anlades strax efter sekelskiftet. FOTO: HANSEMAN CALÅS

Skansen Hultet, Charlottenberg. Vägspärr i Värmland vid norska gränsen. Bilden är lånad från boken "Någonstans i Värmland", som skildrar ett kompani från I2 som var först på plats vid gränsen efter anfallet på Norge den 9 april 1940. FOTO: PRIVAT

Vaxholms fästning med museum. Rekonstruktion av en modern minstation. De flesta är nu avvecklade.

FOTO: HANSEMAN CALÅS

NORRA SVERIGE

Bodens Fästning

Med ambitionen att besöka Bodens fästning krävs bil sista biten. Detta imponerande "lås i norr" anlades för att skydda Malmbanan. I Rödbergsfortet, som lades ner först i början på 1990-talet, är logement, tvätttrum, radiorum, sjukavdelning och kök bevarade i ursprungligt skick.

Öppet alla dagar mellan midsommar och till mitten av augusti. Guidade turer varje timme kl 10.00–18.00.

Info (Fästningsguiden):
070-266 31 62 eller 0921-48 30 60,
www.rodbergsfortet.com

Hemsö fästning, Ångermanland

Redan i slutet av 1800-talet diskuterades att befästa Ångermanälvens mynning och omkring 1920 var de första batterierna på plats, som senare skulle bli ett större försvarsverk.

Den anläggning som är öppen för visning byggdes åren 1961–63, och visar dåtidens inredning av kustbefästningar med kanoner, centralinstrument, radar-

anläggning och logementstandard. Besättning var cirka 100 man som levde skyddat i urberget. Öppet: juni, tisd–sönd kl 11.00–17.00, onsd kl 11.00–20.00. Månd stängt.

Info (turistbyrå): 0611-881 40
www.hemso.com

Särna Bataljonskans 211

Ockupationen av Norge den 9 april 1940 krävde nya försvarsanläggningar speciellt vid gränsöverskridande större vägar. Efter riksväg 70 (Idre–Särna) ligger en väl bevarad försvarsanläggning (vid Särna skogsmuseum) från andra världskriget med stridsvagnshinder, pansarvärn och skyddsrum, som sparats till eftervärlden. Denna skans sorterade under Mora försvarsområde och var en av många befästningar som anlades efter detta gränssnitt.

Museiområdet, inklusive skogsmuseet, är öppet juni–sept och hade förra året 10 000 besökare. Entré 60 kr, vilket även inkluderar skogsmuseet.

Info: 0253-100 49.

MELLANSVERIGE

Siaröfortet, Ljusterö

Detta fort, vid en av Stockholms inseglingsleder, byggdes redan i början av 1900-talet för huvudstadens försvar. Efter renovering under sent 1990-tal, är valda delar öppna för besök och Svenska Turistföreningen (STF) har även ett vandrarhem på ön. Sommartid finns även båtförbindelse med Waxholmsbolaget.

Info/bokning: 08-542 431 49.

Vaxholms fästning med museum

Vaxholms fästning har sedan 1500-talet haft uppgiften att skydda den enda farbara vattenvägen till Stockholm. Två gånger har fästningen hållit stand för invasionsförsök, år 1612 och 1719. Museet visar kustförsvarets historia med nya modeller, montrar och uppbyggda miljöer.

Öppet 1/6–31/8 dagligen, dock stängt midsommar. Förbindelser: Båt från Stockholm och buss 670.

Info: 08-541 721 57.
www.vaxholmsfastning.se

Örlogsstaden Karlskrona. Kungsholms fort med sin runda hamnbassäng är unik.
FOTO: JOAKIM JOHANSSON

Örlogsstaden Karlskrona. Denna fästningskanon från 1800-talet bevakar Marinmuseet.
FOTO: HANSEMAN CALÄS

Femöresfortet, Oxelösund

Detta fort var fram till 2003 ett av kustartilleriets topphemliga anläggningar på halvön Femöre, nu ett beredskapsmuseum från det kalla krigets tid. Besöktes 2004 av 8 500 personer.

Gruppvisningar kan bokas året runt, men fortet är öppet dagligen under sommaren. Biljett-, kiosk- och souvenirförsäljning vid fortets entré. Närbelägna fyrvaktarbostaden kan bokas för familjeföreställningar och övernattning.

Info (turistbyrå): 0155-381 70.
www.oxelosund.net

Beredskapsmuseet, Koppom

Ett mindre museum inrymt i en före detta baracksförläggning från 1940 med militärutrustning och bildutställning. Servering av kaffe och våfflor i närbelägna Hembygdsgården.

Öppet: juni–aug dagl kl 12.00–18.00.
Entré: 30 kr. Väg: 1 km söder om Koppom vid Rv177, söder om kyrkan.

Info: 0571-108 36.
www.varmland.org

Fästningsmuseet, Karlsborg

Museet som öppnades 1962 skildrar fästningens dryga 150-åriga historia samt de många förband som varit förlagda till området och staden. Fästningsbygget startade under 1800-talet, som en "reservstad" för regeringen och stod färdig 1909, men tyvärr hade vapentechniken gjort fästningskonstruktionen helt omodern.

Museet är ett populär turistmål med drygt 20 000 besökare årligen och är öppet året runt.

Tel: 0505-45 18 26.

Skansen Hultet, Charlottenberg

Under andra världskriget byggdes ett omfattande försvarssystem ut längs norska gränsen. Dessa befästningar omfattar två linjer, dels efter gränsen i Värmland och Dalsland och dels några mil österut i höjd med Gunnarskog. En av dessa skansar, Hultet, kan man besöka på egen hand.

Lämplig besökstid: juni–sept. Även guidade grupper tas emot.

Info: 0571-233 70

Eda Skans museum, Åmotfors

Ett museum med tonvikt på krigshistoriska händelser för perioden 1644–905, det vill säga fram till unionsupplösningen. Museet exponerar bland annat uniformer, vapen och föremål från den förlista kronopråmen Kantinen som sjönk år 1808 i sjön Hugin.

Öppet 3 maj–1 okt, tis–lör, kl 10.00–16.00. Dock öppet året runt enligt överenskomelse. Entré 40 kr.

Info: 0571-309 21. Museet ligger i fabriken Normas gamla lokaler och är skyltat från Rv 63 i Åmotfors.

Örlogsstaden Karlskrona

Karlskrona har flera begivenheter och besöksmål som marinmuseet, Stumholmen (före detta militärt område) och de olika fästningarna som omger staden. Karlskrona har faktiskt aldrig hotats sjöledes, vilket kan tillskrivas de omfattande försvarsanläggningar som anlagts från 1700-talet och framåt.

Utställningar och sommarprogram, se www.marinmuseum.se

Arkitekt Jan Cassel har renoverat flera av fästningarna runt Karlskrona, bland

Fästningsmuseet, Karlsborg. Så här bodde underofficerare i kombinerade lägenheter kasematt.

Carlstens Fästning, Marstrand. Carlstens fästning på 1700-talet enligt ett äldre träsnitt. FOTO: PRIVAT

Beredskapsmuseet utanför Helsingborg.
Är förmodligen Sverige största privatmuseum med beredskapsminnen och en "svensk tiger" som vällat juridiska problem.
FOTO: HANSEMAN CALÄS

annat Kungsholm fort, Drottningkärs kastell, Västra Hästholmen och Gonatt:
Jan Cassel:

– Som besöksmål sätter jag Kungsholms fort främst som besöksmål. Det anlades redan 1680 tillsammans med Drottningkärs kastell, och är unikt med sin vackra rundhamn och de exotiska växter som marinen hemfört vid olika rundresor. Anläggningen används fortfarande som förläggning och utbildningsplats för Marinbasen och upprätthåller fortfarande en 300-årig militär tradition.

Sommartid dagliga visningar genom bokning på turistbyrån före kl 9.30.
Info: 0455-30 34 90.

SÖDRA SVERIGE/VÄSTKUSTEN

Svedins bil & flygmuseum, Ugglarp

Ett privatmuseum som innehåller bland annat bilar från 1898 till 1960, motorcyklar och flera flygplanstyper.

Öppet dagligen juni–sept.
Info: 0346-431 87/070-385 34 08.
www.svedinos.se

Vägbeskrivning: E6 från norr, sväng av

vid avfart 49 (Heberg, sedan 9 km. E6 från söder: Sväng av vid avfart 48 (Slöinge), sedan 6 km till Ugglarp.

Varbergs Fästning

Fästningen har funnits där i 700 år under omväxlande danskt, svenskt och norskt styre, men 1645 blev både Halland och fästningen slutligen svensk. Anläggningen har renoverats under flera epoker och är nu ett levande kulturcentrum och besöksmål med Varbergs museum, guidade visningar över och under jord, vandrarhem, kryddträdgård och utställningar.

På museet kan man beskåda Bockstensmannen och den banekula som blev krigarkungen Karl XII:s död.

Öppet hela året med guidade visningar dagligen av fängelsehålor och kanonrum 20 juni–14 aug, kl 11.00–16.00
Entré vuxna 40 kr, barn (6–17 år) 10 kr.
Info (turistbyrån): 0340-868 00
www.lansmuseet.varberg.se

Carlstens Fästning, Marstrand

Fästningen började byggas efter freden i Roskilde 1658, och redan hösten 1659

gjorde normmännen ett anfallsförsök vilket avslogs.

På Carlsten var skojarerna och mästertjuven Lasse-Maja inspärrad i början av 1800-talet, men benådades av Carl XIV Johan. Hans äventyr har blivit ett årligt återkommande skådespel, likaväl som att skjuta med musköt.

Men det finns mer att uppleva för hela familjen: Guidade turer i Suckarnas gång, galgbacken, fästningskyrkan, och fästningsspel, tävlingen Fångarna på fästningen eller övernattning i STF:s vandrarhem. Info och bokning (turistbyrån): 0303-600 87.

www.marstrand.kungälv.se

Bohus Fästning, Kungälv

Fästningen lockar med mäktiga murar, fuktiga kasematter, fängelsehålor och intressanta utställningar.

I mitten av juli firas medeltidstema under tre dagar med tornerspel m.m.

Öppet dagligen juni–sept. Entré: 35 kr för vuxen, barn 20 kr. 50 procents rabatt med kulturarvskortet.

Info (turistbyrån): 0303-600 87
www.marstrand.kungälv.se

Gustav Lundberg visar med stolthet en kulspruta från 1895.

Pensionärerna offrar allt för militära arvet

*Hemvärnet är präglat av en anda att ställa upp
och ett gott kamratskap i frivillighetens tecken.*

*Men när vi besöker KA 4 Museum på Göteborgs
Garnison får vi höra en historia om frivillighet
som slår det mesta.*

TEXT & FOTO: PETER ANDERSSON

Vi guidas runt i lokalerna av Gustav Lundberg, som tjänstgjort på KA 4 sedan 1956. I början av 1980-talet hade det börjat samlas en del uttjänt militärmateriel på området och Gustav som blivit pensionär 1983 tog då initiativet i kamratföreningen att starta KA 4 Museum. Han fick ekonomiskt stöd av chefen för marininstaben och tillgång till några gamla baracker på området. Där jobbade Gustav och ett dussintal andra i föreningens museikommitté och lyckades efter en tids idogt arbete få ordning på lokalerna och samlingarna.

Kommittén håller fortfarande museet tillgängligt för intresserade – även allmänheten får tillträde efter arrangemang i vaken och inträdet är blygsamma 20 kronor. Dessutom frivilligt.

Efter några års verksamhet fann man att lokalerna var för små. Man lyckades kostnadsfritt ordna stenfyllning av ett närliggande kärr och ytterligare ekono-

En telefonväxel från 1908.

En modell av hamnen vägleder besökaren.

Respektingivande minor utanför KA 4 Museum.

miskt stöd från chefen för marinstaben. Med egna händer uppförde kamratföreningen på drygt ett år en ny stor utställningshall – från gjutning av golv, till uppförande av väggar och tak med isolering och allt. En synnerligen anmärkningsvärd insats.

Pensionerade radartekniker

Framgången har fortsatt och besökarna blir allt fler. Det kommer skolklasser och busslaster med folk på studieutflykter. Och i dessa dagar, med kraftig avveckling av det territoriella försvaret, så väljer det in utrustning som museet försöker bevara till eftervärlden. Mycket radarutrustning har monterats ned och som tur är för museet har många av radarteknikerna blivit pensionärer som nu rekryterats till museikommittén.

En motgång har man upplevt med det intilliggande Oscar II:s fort som numera också visas för allmänheten. Fastighets-

verket som äger fortet förde förhandlingar med kamratföreningen att föreningen skulle ansvara för visningen. Det vore rimligt att slå ihop de bägge museerna.

Emellertid arrenderade Fastighetsverket ut det intressanta bergsfortet med sina gigantiska kanoner till en entreprenör, som visade sig ha helt annan syn på bland annat nivån på inträdet. Fortanläggningen har inte heller genomgått den upprustning som är nödvändig, till exempel tätning av taket. Staketet mellan fortet och KA4 Museum verkar inte möjligt att ta bort. I alla fall inte i brådskande.

Sveriges billigaste

Gustavs ideella läggning skymtar fram när han talar om kostnader:

– Vi är Sveriges billigaste museum, säger han och ler pillemariskt. Den totala kostnaden har varit cirka 300 000 kronor, vilket får anses som mycket billigt. Dessvärre måste Garnisonen numera betala

hyra till Fortverket – även för den byggnad som kamratföreningen uppfört själva.

– Men eftersom det ingår värme och el, så är 131 000 kronor om året kanske inte så dyrt för alla våra lokaler, tillägger han.

Vid rundturen visar Gustav på välgjorda modeller med mängder av lysande prickar som kallas fram med knapptryckningar. Han visar på den telefonväxel i original som fanns i början av 1900-talet på Oscar II:s fort och visar med en gest på en stridsledningscentral:

– Den här kraftfulla ledningscentralen hade inte tagits ur bruk när jag gick i pension 1983 och nu står den redan här som ett museiföremål, säger han lite uppgivet.

När man ser de välskötta byggnaderna – vackert röda i vintersolen, fylls man av vördnad för dessa gentlemän och deras osjälviska ambition. Kamratskap och stark vilja att uträtta något för landet och framtiden. Det är något för oss i hemvärnet att ta till oss. ■

Befälen lyssnar intresserat på Mats Gleisner när han talar om ÖB:s skrift "Här och nu", som alla hemvärnssoldater fått.

Mogna män och kvinnor med starka militära och civila meriter samlas i kompaniet.

Öland i närvarotoppen

I Ölands hemvärnskompani gjorde alla utom en sin avtalstid 2005 och för honom fattades bara sju timmar. Kanske är dom bäst i Sverige.

Vi for dit för att ta reda på varför.

Det är planeringskväll för befäl och tjänstegrensansvariga på Öland. Vi sitter i förrådet i utkanten av Borgholm och lyssnar till kompanichefen Mats Gleisner. Han har på bara något år lyckats skapa ett kompani av den tidigare bataljonen, ursprungligen ett tiotal gamla hemvärnsområden, vart och ett befolkat av inbitna lokalpatrioter. Mats kallas därför av personalen "mannen som enade Öland".

Fast det ännu återstår en månad till vårens stora övning på Kosta har 60 män och kvinnor anmält sig redan innan någon kallelse gått ut. Förut ville inte ölänningsar åka dit alls.

Närvarokrav

Den 1 mars hade kompaniets personal bokförts för 1000 utbildningstimmar och en soldat var redan klar med sina 20. Här får vi den första delen av svaret på vår fråga: Mats ställer krav på att grupperna fungerar. Cheferna ringer upp alla. Man kan inte bara låta bli att komma utan måste motivera varför.

Den enskildes ansvar betonas hårt. I utbildningsordern för 2006 står: Uppföljning av din avtalstid kommer att ske under hela året. Där vi ser att avtalet inte uppfylls eller ditt engagemang är lågt kommer du omedelbart att strykas ur förbandet och avrustas.

Kvar blev en kärna

En annan del av svaret är alltså att Mats Gleisner bara vill ha aktiv personal. Under 2005 ställde han ultimatum: antingen deltar du eller lämnar oss. Du måste bestämma dig. Då avrustade 122 och kvar blev en kärna av drygt 80 verkligt intresserade och duktiga. Målet är att växa lite år för år. Det behövs 15-20 nya per år för att kompaniet ska leva vidare och det går

förvånansvärt bra med traditionella rekryteringsåtgärder. Stab- och trosstroppen har fått in flera yngre tjejer och killar, två f d yrkesofficerare har just anslutit sig och en kille som inte fick göra lumpen slussas in via Frivilliga radioorganisationen. Fyra lottor har också skrivit på den senaste tiden. De kommer från flygvapnet och tog med sig en kokvagn av deras lyxmodell. Mats Gleisner har själv värvat ett 20-tal sedan han tog befälet över Ölandskompaniet.

– Jag fick ett mandat hösten 2004 att starta en process. Folk blev nyfikna på vad som hade hänt. Alla fick fundera på frågan: Vill jag vara med? Alltså har vi inga nollor och rekryteringen går lättare därför att alla får öva i sina befattningar. Var och en kan därmed ge en trovärdig bild av verksamheten utåt.

Mats enkla princip är att alla har en befattning och en närmaste chef. Alla erbjuds utbildning som motsvarar kraven och tempot i plutonerna skruvas upp. Alla är delaktiga och kan öva i förband.

Ser sällan svårigheter

Vem vi än frågar bekräftar de bilden. Hundföraren Lena Eriksson till exempel. Hon gick med i Brukshundklubben 1990 och skrev först avtal med flygvapnet. På certifieringsprovet upptäckte hon att hundförarna i hemvärnet får jobba hur mycket de vill med sina hundar. Det är precis vad både förare och hund behöver.

– Tre-fyra övningar räcker inte. Min Haxa blir tokig om hon inte får följa med ut. Insidan av dörren är alldeles repig, berättar Lena, som ändå deltar utan hund ibland för att lära sig förstå den gröna helheten.

Ur-ölänningsen Laila Olsson är förplägnadschef och hemvärnare sedan 1974. Hon ser sällan några svårigheter. Till hjälp ►

Fotografering på Öland kräver en fond av slottsruiner, vad annars? Göran Fredholm och Mats Gleisner är stolta över den höga närvaron på övningarna. Kanske landets högsta.

TEXT: ULF IVARSSON
FOTO: ANDERS KÄMPE

Ett befälgång med härlig sammanhållning. Laila Olsson, Håkan Jansson, Sölve Ökvist, Rune Ekvall och Lena Eriksson i kompaniförrådet.

har hon fyra "energiska farbröder" och ställföreträdaren är förstås kroppkakebagare.

– Vi är som en stor familj. Andan i kompaniet är verkligen god, vi ställer upp för varandra.

Laila jobbar i hemtjänsten och tar utan tvekan om så krävs semester för att utspisa sina soldater.

– Mats är en ordningens man och kan verkligen organisera, säger Håkan Jansson med tio år i hemvärnet och inflyttad från Stockholm.

Nyrekryterade undlottan Margareta Bjerkén och förplägnadslottan Rose-Marie Winqvist har också bara gott att säga om Mats Gleisner, som de känner som instruktör sedan många år:

– Kunnig, engagerad. Har en hjärtlig ton. Han kom i rätt stund.

Det hänger på chefen

Smälänningen Rune Ekvall byggde hus på ön 1972 och gick över till hemvärnet när Televerket lade ned sitt driftvärn. Rune är fallskärmsjägare och har gjort fem FN-bataljoner. Nu är han undsäksbefäl i staben.

– Sedan Mats blev vår chef befinner vi oss i en uppåtgående spiral. Att 98–99 procent gör sina timmar är hans förtjänst. I kompaniet finns massor av kompetens som Mats förstått att ta vara på.

Den tredje delen av svaret blir alltså: Det hänger på chefen.

Himla bra balans

Strax veteran är ställföreträdande kompanichefen Göran Fredholm. I fysisk me-

ning har kriget marscherat ifrån mig, konstaterar Göran, som är logistikansvarig. Han har tjänat hemvärnet i olika ledande befattningar sedan 1950-talet. Han var ställföreträdande chef och utbildningsledare i den avvecklade bataljonen på Öland och samtidigt "station manager" på SAS i Kalmar.

– Jag ångrar inte hemvärnsåren. Man får en ryggrad även civilt och kan hålla på upp i åren. Mina döttrar brukar säga att det märks att pappa varit på hemvärnsövning.

För Mats Gleisner är det en fördel att ha erfarne Göran vid sin sida.

– Det blev en himla bra balans mellan oss. Vi löser uppgifter som kräver olika människotyper.

Färre övningar

En tråkig sak är att det öländska kompaniet brottas med följderna av nedläggningen av Kalmargruppen. En effekt är att övningarna blev färre, vilket ogillas av personalen som hellre kommer på mindre kompaniövningar än fullskaliga bataljonsövningar. Allt utgår från Eksjö eller Kallinge och information och service blir därför lidande, anser Mats Gleisner, Göran Fredholm och major Per Gunnarsson, tidigare anställd på Kalmargruppen, nu på Marinbasen. Vi har återsamlats i förrådet efter en fotografering framför den berömda slottsruinen.

Förändringarna har svept över hemvärnet i rasande fart.

– Men den största förändringen har vi åstadkommit själva, säger Mats Gleisner. ■

En stark kvartett för en grundkurs i radiotelefoni.

Bakre raden fr v Kjell Sveningsson med hustrun Monica och i främre raden fr v Börje Norberg och Gabriele "Bella" Källefors.

FOTO: BENGT PLOMGREN

FRO:s medlemmar tillför hemvärnet ovärderligt tekniskt kunnande.

FOTO: ANDERS KÄMPE

Den gamla fälttelefonen lever vidare och därför utbildar FRO fortfarande på den.

FOTO: ANDERS KÄMPE

Försvaret bör prioritera oss som prioriterar hemvärnet

Vansinnigt roligt, tycker deltagarna i FRO:s telefonkurs.

Försvarmakten ger tragiska dubbla budskap till oss inom FRO. Vår kompetens efterfrågas mer och mer, men det finns inte pengar till verksamheten. Kjell Svenningsson och de tre andra i staben för Stockholms Läns FRO-förbunds "Grundkurs i telefoni" i mitten av februari är ense.

– Den nya tekniken har inte förändrat mycket för oss. Vi behövs i en styrande roll och den är självklar inom hemvärnet.

FRO, Frivilliga Radioorganisationen, fyller 60 stolta år i år. Omvärlden kändes inte helt säker strax efter kriget och försvarsviljan var stor. Sändareamatörerna kände ett behov av att befästa sin ställning genom att visa sig "nyttiga". Exakt när FRO föddes 1946 reder man ut i jubileumsboken för 50-årsfirandet 1996. SSA, Sveriges sändareamatörer, beslöt under 1945 att man skulle bilda en försvarssektion.

Sedan rullade det på från ett konstituerande möte i januari 1946 till första medlemmarna 17 maj och slutligen anslutning till CFB den 1 juli 1947. I boken fastslår man att 17 maj 1946 ska räknas som födelsedag.

Vi besöker en av många lokala kurser en vinterlördag. Det blir hos Stockholmsläns FRO-förbund och deras "Grundkurs i telefoni" i förbundets lokaler i bottenplanet i en ända av ett hyreshus i Grimstaområdet i Vällingby, Stockholm.

Man kör heldagspass både på lördagen och söndagen. Den enkla lokalen är fullpackad med kursdeltagare och kursstab. Kurschef är Monica Svenningsson, instruktörer är Monicas man Kjell Svenningsson och Börje Norberg. Gabriele "Bella" Källefors sköter den praktiska

markservicen. Monica, Kjell och Börje är certifierade instruktörer.

Av de tolv kursdeltagarna är det bara en kvinna.

– Ja, den här gången är det så, säger Bella. Men oftast är det en jämnare fördelning mellan män och kvinnor.

Alla yrkesgrupper

Bella är i vardagslag stabssignalist på Berga. Inom Stockholm FRO är hon utbildnings- och informationsansvarig.

Monica är förskollärare i det civila och i FRO är hon ledamot i norra avdelningen inom Stockholm. Monicas man Kjell är till yrket datakonsult. Inom FRO är han revisor och instruktör inom Stockholmslän. Vägen in i FRO för Kjell gick via S1 i Uppsala.

Börje är civilt låssmed och inom FRO ordförande för Norra avdelningen inom Stockholms län.

– Jag kom in i FRO genom att jag gjorde lumpen som bussförare på FRA, Försvarets radioanstalt. Jag har gjort 7–8 repmöten och gått befodringsutbildningar, så att jag nu är sergeant.

Först var han bilmekaniker och därefter blev han låssmed. Han är delvis ett exempel på bredden inom FRO.

– Ja, med den nya tekniken har vi alla yrkesgrupper hos oss. Det är inte bara radio vi håller på med utan också data och mobitex. Vi kommer att behövas ännu mer i framtiden för att hjälpa polis och räddningstjänst.

På omslaget till 50-årsboken står det "Teknik, samhällsnytta och kamratskap i samband". Något som Monica understryker än mer nu tio år senare.

– Det är både tekniken och kamratskapet som lockar. Vi är alla otroligt olika, men vi drar åt samma håll. Tekniken springer inte ifrån oss. Den har vi med oss in i FRO.

Klart slut

Kjell står inne i kurslokalen med powerpointbilder och lär ut fraser, kodord och disciplin i radiotelefoni. Sedan får grupperna prova på att telefonera från de trånga utrymmena i lokalerna med instruktörerna som ambulerande observatörer. Efteråt så summeras hur det gick kompletterat med rena läxförhör.

– Klart slut betyder klart slut, då ska inget mer sägas, präntar Kjell in.

– Det här är vansinnigt roligt och frivilligt, säger han i en paus. Vi har alltid många deltagare, vilken kurs det än är.

FRO har totalt i Sverige över 6 700 medlemmar. Av dem fanns vid senaste årskiftet hela 1 277 i Stockholm visar Bella på ett utprintat blad.

– Detta stora intresse kräver en självständig organisation, menar Kjell. Vi jobbar ju för totalförsvaret och hemvärnet. Men vi har också ett stort civilt ansvar. De som förr hade vår kompetens inom civilförsvaret, de finns inte kvar längre. Nu marknadsför vi oss mot kommunerna och ibland får vi utrustning därifrån.

Synpunkter som överensstämmer med vad ordförande Ulf Johansson i FRO framförde i FRO-Nytt i december 2005. "Med de uppgifter som försvarmakten har idag känns det naturligt att prioritera hemvärnet. Därmed borde också de organisationer prioriteras som med sin kompetens stöder hemvärnet."

BENGT PLOMGREN

BILDEN KONGL NORRA SKÅNSKA och KONGL. SÖ

TEXT: JAN VON KONOW

1811

1838

Sveriges förlust av Finland 1809 – efter nära sexhundra års gemenskap – kom att kräva en omläggning av rikets försvarsplan. Framför allt gällde det att kompensera bortfallet av "barriären i öster". Det strategiska omtänkandet medförde bl a utbyggnad av försvarskrafterna i Skåne. Sådan var i korthet bakgrunden till att två nya infanteriregementen sattes upp där. Båda tillkom enligt kungligt brev av 10 december 1811, och benämningarna blev Kongl. Norra Skånska Infanteriregementet respektive Kongl. Södra Skånska Infanteriregementet. Dit överfördes ett stort antal befäl från den upplösta armén i Finland. Norra regementets första chef blev Georg Carl von Döbeln, södra rege-

mentets Johan Fredrik Eek. Båda hade med utmärkelse deltagit i kriget 1808-1809 och kom sedermera att besjungas av Johan Ludvig Runeberg i "Fänrik Ståls Sägner".

Regementena sattes upp inom indelningsverkets ram, med vardera 1 200 rotehåll, det norra regementet i Kristianstads län, det södra i Malmöhus län. När officiella nummerbeteckningar för arméns regementen infördes 1816 fick "Norringarna" N:r 24 och "Södringarna" N:r 25. Med 1925 års försvarsordning skedde en omnumrering, varvid I.24 blev I.6 och I.25 blev I.7. År 1963 överfördes båda till pansartrupperna och fick då beteckningarna P.6 och P.7.

Bilden visar de båda regementenas uniformering under

1845

1860

1888

1800-talet. Denna var i stort sett densamma för hela det indelta infanteriet. 1800-talet var ett århundrade kännetecknat av täta uniformsbyten. Några krav på fältmässighet enligt senare tiders tänkande var det inte frågan om. Uniformens uppgift var främst att göra ett attraktivt intryck och att bidra till sammanhållning och förbandskänsla. Ser man närmare på bilden kan konstateras, att de största skilligheterna uniformsmodellerna emellan utgörs av huvudbonadens utformning. Till uniformen från 1811 hörde hatt m/1806, ett karakteristiskt arv från den så kallade svenska dräkten, som Gustaf III lät ersätta den karolinska enhetsuniformen med.

Inflytandet från Frankrike gjorde sig starkt gällande under Karl XIV Johans regeringstid (1818-44), ganska naturligt eftersom han ju varit marskalk av Frankrike. På huvudet bars nu tschakå m/1838, en hög cylinderformad hatt med en stor, utsirad vapenplåt på framsidan. Som varianter till vardags användes så kallad lägermössa (m/1838 respektive m/1846), här på de båda soldaterna i kapp. Kring mitten av 1800-talet avlöstes den franska förebilden av den preussiska, med den höga, pikförsedda kask m/1845. Det franska inflytandet återkom snart, bl a i form av käppi m/1854, i modifierad form m/1886, vilket också blev beteckning för den enhetsuniform som kommit att kallas m/ä.

Här ska snart vra liv och rörelse. Tage Johansson och Claes Svensson väntar på in ryckningen i september.

Gör lumpen i Falun igen

Dalregementet återuppstår en smula. En korridor i C-kasernen öppnas i höst för värnpliktiga som vill till hemvärnet.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Ny chans! Gör lumpen i Falun, trumpetade medierna i Dalarna ut så snart Dalregementsgruppen fått uppdraget att utbilda värnpliktiga för hemvärnet. Samtidigt fick 1500 marsar och kullor i utbildningsreserven ett brev.

Det blev succé. Anmälningarna strömmade in, 110 från Dalarna och 40 till från Gävleborg, som också vill vara med. Femton av dem är kvinnor mellan 19 och 24 år. De unga hörde också om möjligheten i radiokanalen Mix Megapol eller såg an-

nonser i tidningarna. Hela kampanjen kostade ynka 15 000 kronor.

Nu blir det ändå bara en pluton om 40 som rycker in på Dalregementet den 18 september. Rikshemvärnschefen vill först se hur försöken i Dalarna och på Gotland (se artikel härintill) utfaller innan han godkänner någon utbildning i större skala. En pluton kostar drygt två miljoner kronor att ta fram inklusive allt.

– Synd, vi tror inte att de som ratas den här gången kommer igen. De hade tillfört mycket friskt blod. Som en punktinsats

borde vi ha utbildat alla som ville, säger överstelöjtnant Tage Johansson, som är chef för Dalregementsgruppen.

Kan välja direkt

I år måste alltså många åka till Karlstad och testa sig igen innan de får sina inkallelser, men nästa omgång hemvärnrekryter i Dalarna kan välja korttidsutbildningen direkt vid mönstringen, om de inte behövs för mer prioriterade förband.

Den utbildning som ges i Falun är GSU, grundläggande soldatutbildning om cir-

Ungdomsväg till hemvärnet på nytt sätt

Hur ska man få folk till hemvärnet i framtiden? I Dalarna tror man på ett koncept i tre steg: minilumpen, ungdomsavdelningar och speciell värnpliktsutbildning för hemvärnet. Nu är man på god väg, sedan rikshemvärnschefen utsett Falun till försöksort i höst.

Kontakten med ungdomarna tas på friluftsdagar. Under några timmar får de göra upp eld och laga mat och dylikt. De intresserade bjuds in till en "prova-på-helg" på våren, en slags minilumpen med en uppföljning på hösten. Steget är därefter inte långt till en ungdomsavdelning. I Dalarna växer sådana som svampar ur jorden. Sex är klara och för 2007 är må-

let ytterligare fem. Några av dem är gamla FBU-ungdomsavdelningar som väckts till liv genom stödet från Dalregementsgruppen.

– Vi tror att vi i bästa fall kan nå upp till kanske 400 ungdomar, vilket blir en enormt fin bas för framtiden, säger kapten Peter van Reenen.

Ett startmöte med ungdomsledarna har ägt rum i Ludvika och varje år samlas de till ett läger. Syftet är då bland annat att kvalitetskontrollera utbildningen.

– Vi har varit utsvultna hela tiden och måste fundera i ny banor. För att konceptet ska fungera måste emellertid ungdomsledarna få en rimlig ersättning, säger Peter van Reenen.

ka tre månader, populärt kallad grön-tjänst. Därefter är de klara att fortsätta som soldater i hemvärnet. Två av de yngre officerarna i gruppen ska jobba med dem på heltid, en officer lånas från Gävle och hemvärnsinstruktörer tas in för vissa moment och övningar. I planerna ingår vidare en slutövning tillsammans med insatskompaniet.

Kontraktet med hemvärnet skrivs när soldaterna rycker ut. Då det är frågan om lokalt rekryterad personal räknar Tage Johansson med stor anslutning.

– Men redan när de rycker in vill jag ha någon slags avsiktsförklaring, sen hänger det på att vi kan ge en bra utbildning så att de tror på idén även efter muck. Det här är solitärernas överlevnad, säger Tage Johansson.

Landsortens chans

Solitärer syftar på utbildningsgrupper som ligger så långt från närmaste grundutbildningsförband att inga eller ytterst få värnpliktiga längre kallas in från området.

Han får instämmande av projektledaren major Patrick Warström.

– Det här är början på något nytt, landsortens chans att få fram hemvärnssoldater. Förankringen i länet ökar möjligheterna att behålla dem jämfört med den tidigare tremånadersutbildningen.

Patrick Warström gör en snabb kalkyl med ledning av resultatet i år och kom-

mer fram till att det borde vara möjligt att fylla en pluton per år och 40 nya soldater är ett bra tillskott för Dalarna i dag. Han tror att alla utbildningsgrupper måste slå in på samma väg. ■

Säljande budskap. Major Patrick Warström med affischen som många såg och handlade efter.

Äntligen en positiv signal för Gotland

I Falun är hemvärnets nya soldater värnpliktiga när de utbildas, men på Gotland gäller frivillighet.

Är soldaten missnöjd kan han lämna direkt, men chefen för Gotlandsgruppen, överstelöjtnant Rutger Bandholtz räknar ändå inte med några större avhopp i den pluton som rycker in i september. Han tar för det första knappast in några andra än gotlänningar och kommer för det andra att hålla ett samtal med var och en för att så långt som möjligt utröna hur motiverade de är.

För att frivilligförmåner ska gälla har högkvarterets expert Kent Wahlgren kommit på en lösning som innebär att soldaterna antas som hemvärnsmän redan in-

nan utbildningen. Så snart registerkontrollen är överstökad är de i formell mening hemvärnssoldater och kan därför lyfta dagpenning.

Lika bra soldater

Detta gör utbildningen på Gotland lite dyrare än i Dalarna, där man enbart tar in personal som mönstrat. På Gotland kostar en pluton 3 miljoner kronor jämfört med 2 miljoner i Dalarna.

En soldat i Falun kostar 145 kronor per dag i snitt, utbildningspremien är då inräknad. Kamraten på Gotland lever på dagpenning enligt normen för sjukpen-

Gotländska hemvärnet övar strid i bebyggelse.

FOTO: GOTLANDSGRUPPEN

ninggrundande inkomst och lyfter därför lägst 130, högt 734 kronor om dagen. Totalkostnaden blir då i snitt 500 kronor, uppskattar högkvarteret.

Frivilligheten betyder inte att soldaterna på Gotland blir sämre än de i Falun. De slipper visserligen plåga sig på pliktverkets testcyklar, men måste lämna ett friskintyg och låta hörseltesta sig.

– Målet är exakt detsamma, alltså skyttesoldater som är skyddsvakter och passar i hemvärnet. Innehållet i utbildningen blir i princip identiskt, säger Rutger Bandholtz.

Positiva signaler

Hur stort intresset för den här kortare värnplikten är vet han inte i skrivande stund. Brev ska skickas till 350 som står i den gotländska utbildningsreserven och annonser publiceras i pressen och en nättidning som ungdomar läser. Till ett första informationsmöte i maj kom 20, varav en tredjedel var tjejer.

– Jag räknar med att vi kan få ihop en

pluton varje år och det är nödvändigt, för arvet efter P 18 kan vi inte leva på mer än ett par år till.

Med påfyllning av den vanliga rekryteringen och 40 nybakade soldater kan hemvärnet på Gotland leva vidare och för Rutger Bandholz som slutar efter sex år som chef för Gotlandsgruppen känns det skönt med lite positiva signaler också.

Eftersom det nu blir möjligt att göra lumpen på Visborgs slätt igen fast man inte mönstrat och är för gammal för vanlig grundutbildning kan också en och annan som redan tillhör en avtalsorganisation slinka in.

På det gamla regementsområdet disponerar Gotlandsgruppen logement till och med 2007. Sen flyttar man till antingen Tofta skjutfält eller F 17:s område.

Inga extra resurser har tilldelats. Två av gruppens officerare är fullt sysselsatta med förberedelserna. Under utbildningen tillkommer ett antal frivilliginstruktörer.

ULF IVARSSON

Kraven på en direktutbildad hemvärnssoldat i korthet

Efter avslutad utbildning ska soldaten kunna bibehålla sitt stridsvärde under flera dygn. Det betyder att han eller hon ska kunna lösa uppgifter som post vid ett bevakningsobjekt eller som skyddsvakt. Vidare kunna strida enskilt eller i stridspar vid

förflyttning och försvar av skyddsobjekt. Dag eller natt, alla väder och årstider spelar ingen roll. Brandstridsmiljö, moln av kemiska stridsmedel och motståndare utan stridsfordon ska inte kunna slå ut hemvärnssoldaten.

Nästa Hitler verkar sympatisk

DEN 30 APRIL 1945 sitter Traudl Junge – Adolf Hitlers sekreterare sedan 1942 – på en trappavsats i Führerbunkern i Berlin. Bredvid henne sitter paret Goebbles barn, de räknar explosionerna från det ryska artilleriets granater som faller ner högt ovanför dem. Plötsligt hörs en kraftig knall.

”Det var en riktig fullträff”, utbrister Helmut, ett av barnen. Han har rätt på mer än ett sätt, för skottet kommer från Hitlers pistol och nu är han död. Två dagar innan har han dikterat sitt testamente för Traudl Junge. Några timmar innan har han tillsammans med Eva Braun sagt farväl till de övriga i bunkern. Om några dagar kommer Goebblesbarnen också att vara döda. De kommer att få gift av sina föräldrar som även de tar sina liv.

SKOTTET I BUNKERN är ingen överraskning. Bara åtta dagar innan – den 22 april – hade Hitler samlat hela sin stab och närmast apatiskt meddelat att kriget var förlorat och att alla måste lämna bunkern innan det är för sent. Under färden till Berlin och bunkern några månader tidigare hade någon skämtare sagt att Berlin var mycket praktiskt som högkvarter eftersom man snart kunde ta stadens pendeltåg mellan öst- och västfronten. Till och med Hitler skrattade.

Traudl Junge skriver efter kriget ner alla sina intryck och minnen. Hennes manuskript blir till boken ”I Hitlers tjänst” som kommer ut på svenska 2003. Med undantag av tiden kring skottet i Berlin beskriver hon en ganska så banal tillvaro. Som läsare får man veta att Hitler föredrog en diet på potatismos och stekta ägg. Att Hitlers privata våning i München är småborgerligt inredd – utan större finess. Att Hitler tyckte om att agera äktenskapsförmedlare för sina sekreterare, och annat. Det är således en mänsklig Hitler som möter oss i Traudl Junges bok, en inte helt okontroversiell bild, som vi skall se nedan.

I FILMEN ”Unggången” som nyligen släppts på video och DVD skildras samma händelseförlopp som i Traudl Junges bok. Själva öppningsscenen består av

hennes egna ord. Filmen är en skildring av Hitlers sista dagar i den klaustrofobiska bunkern, där han dag efter dag flyttar runt divisioner och arméer som inte finns. Vi får se hur Hitler drivs allt mer mot det totala vansinnet. Men vi får även se en mänsklig Hitler, en person som är en trevlig konversator och som tar hand om sina djur och som har möjlighet att skrat- ta åt sig själv.

"Som läsare får man veta att Hitler föredrog en diet på potatismos och stekta ägg."

DET ÄR DETTA förmänskligande av Hitler som skaffat filmen det största motståndet och den största kritiken. Tanken på Hitler som människa och med sympatiska sidor är ganska kontroversiell. Att denne "världens ondaste" även var en människa och inte bara ett så kallat monster verkar vara svår att ta till sig i vissa kretsar. Samma kritik – att Hitler inte bör förmänskligas och göras sympatisk – kan förstås riktas även mot Traudl Junges bok.

Är då kritiken berättigad? Inte i mina ögon. Snarare är det detta förmänskligande som ger både boken och filmen dess styrka. Det faktum att det visar sig att verkligheten inte är helt svart eller vitt, där det enda man som människa måste lärasigse upp med är uppenbara monster som är lätta att identifiera. Morgondagens Hitler kommer inte att framstå som ett monster när vi ser honom. Han kommer, precis som den historiske Hitler, att försöka framstå som sympatisk och medgörlig, och det är förstås där som faran ligger, liksom vikten av den parlamentariska demokratins överlevnad.

Både Traudl Junges bok och filmen är viktiga för vår egen förståelse av det som oftast på ett enkelt sätt kallas för "ondska". Dessutom är de intressanta som skildringar av historiska skeenden. Båda är således mycket väl värda att bekanta sig med.

JOACHIM BRINK

Författare: Traudl Junge
Titel: *I Hitlers tjänst*
Förlag: Historiska media

Filmtitel: *Udergängen*
Regi: Oliver Hirschbiegel
Filmbolag: Constantin Film

"Arbete ger frihet" Porten in till koncentrationslägret Dachau. Ett av utrotningslägren dit Adolf Eichmann sände sina offer.

FOTO: JOACHIM BRINK

Den banale mördaren

ONSDAGEN DEN 11 MAJ 1960 greps nazisten Adolf Eichmann i Buenos Aires av agenter utsända av israeliska underrättelsetjänsten Mossad. Mossad, känd som en av världens mest effektiva underrättelsetjänster, hade då under flera år sökt den flydde Eichmann.

Men vem var då Eichmann? Boken Adolf Eichmann: Byråkrat och massmördare ger en klar bild av denne – åtminstone utåt sett – ganska oansenlige man. Eichmann befann sig under sin verksamhetstid i Tredje riket i mitten av förintelsens hjul. Det var Eichmann som organiserade transporterna till de olika koncentrationslägren, det var Eichmann som var den slutgiltiga lösningens (det vill säga: utrotningen av judarna och andra icke önskvärda folkgrupper) organisatör.

MEN VEM VAR DÅ denne Eichmann? Var han en råbarkad sälle som SA-ledaren Ernst Röhm, eller var han en försynt person med storhetskompex som SS-ledaren Heinrich Himmler? Svaret ligger inte – som man skulle kunna tro – mellan dessa två personlighetstyper. Snarare var Eichmann en helt vanlig person; en pliktrogen, känslös och alltigenom trevlig människa. Hans uppväxt var typisk, han var i skolan varken en buse eller en störning. Istället var han normal.

Och det är när man förstår detta som Eichmann blir intressant. Han är den genomsnittliga människan som utan yttre påverkan blir en huvudperson i ett mass-

mord. I detta fall av judar. Han är den som far runt mellan koncentrationslägren och bevittnar avrättningarna och som sedan åker hem igen och fortsätter att skicka människor i döden. Av vilken anledning? För att han är en del av ett system.

Kan han handla annorlunda? Självfallet. Gör han det? Nej. Har han något skäl för att han inte handla annorlunda? Nej. Han är den vanliga – kanske banala – människan som i ett visst läge förvandlas till massmördare.

Är vi nu i det tjugoförsta århundradet förskonade från människor som Eichmann? Svaret är nej. Jämför Eichmanns brott med de brott mot mänskligheten som begicks i före detta Jugoslavien under nittonhundranittioalet och vi ser en tydlig likhet. Även dessa brott; avrättningar och liknande, utfördes av vanliga människor som inte var förutbestämda att bli massmördare. Vad var det som hände där? Det bara blev så. Precis som för Eichmann.

Boken om Adolf Eichmann borde vara obligatorisk läsning för nynazister och andra som förnekar förintelsen. Och den borde finnas i bokhyllan i varje historieintresserat hem.

JOACHIM BRINK

Författare: David Cesarani
Titel: *Adolf Eichmann: Byråkrat och massmördare*
Förlag: Whalström & Widstrand

– Det känns naturligt att utnyttja alla våra samhällsresurser för sådana här skyddsobjekt, menar poliskommissarierna fr v Sven-Olof Sundberg och Stig-Åke Hernebrink.

Skarpt inom Elfsborg trots fredstida lagar

Efter flera års upptrappade samövningar med polis och räddningstjänst lär sig göteborgsförbanden att på plats bevaka de allra hetaste skyddsobjekten.

TEXT: BENGT PLOMGREN FOTO: ANDERS KÄMPE

Skyddsobjektet i Göteborgsregionen är lånat av Vattenfall och Svenska Kraftnät. Innanför de närmast anonyma grindarna finns en stor knutpunkt för eldistribution med ställverk, transformatorer, ledningsstolpar och mängder med starkströmsledning. Från de närliggande vägarna syns inte mycket mer än ledningarna som möts någonstans inne i området.

– Det ska fortsätta vara så anonymt som möjligt, förklarar chefen för Elfsborgsgruppen överstelöjtnant Bert-Erik Pous-

ar när han fotograferas inne på området.

Anonymt just för att det är ett skyddsobjekt som skulle kunna bli ett mål för sabotage- eller terrorhandlingar.

Polisen "äger" problemet

Elfsborgsgruppen har kommit långt inom bevakning av skyddsobjekt i fredstid. Det gäller framförallt de delar av gruppen som har ett förflutet i Göteborgsgruppen. Elfsborgsgruppen bildades sommaren 2005 genom att Göteborgsgruppen och Älvsborgsgruppen slogs samman. Den

sammanslagna gruppen består i dag av fem bataljoner och två insatskompanier med 2600 hemvärnssoldater i Göteborgs- och Boråsregionen.

För Försvarsmakten, FM, i helhet kan sägas att Berlinmurens och järnridåns fall successivt lett till en helt ny inriktning från invasionsförsvar till insatsförsvar.

För hemvärnets del kan man säga att attackerna 11 september i New York lett till en delvis ny inriktning. För hemvärdet har det nu blivit allt viktigare med bevakning av skyddsobjekt i fredstid. Förut-

sättningar och läge är att Sverige befinner sig i fred och skyddslagen gäller.

Regeringen har uppdragit åt FM att bistå polisen med bevakning eller skydd av samhällsviktiga anläggningar eller områden som ställverk och farleder.

Det är Länsstyrelsen som utser skyddsobjekt och på dessa samverkar FM, alltså genom hemvärnet, med objektsägaren. Men eftersom det är fredstid så är det polisen som "äger" problemet, där hemvärdet bistår.

– Göteborgsregionen var tidigt ute med att diskutera väpnad strid med fredstida lagar, säger Bert-Erik Pousar. Dessa diskussioner omsattes 1998 i landets första civilmilitära storövning, med ett scenario som inte omfattade höjd beredskap och krig. Men det var först efter 11 september 2001 som ord omsattes till handling. Tillsammans med polisen tog vi fram metodanvisningar för hur vi skulle arbeta med bevakning av skyddsobjekt i fredstid.

Tiden mogen

Ett viktigt instrument i det arbetet var ett "applikatoriskt exempel", applex, som togs fram 2002. Detta har sedan varit bas för det fortsatta arbetet. Grundläggande övningar har genomförts sedan 2003 inne på garnisonsområdet på Käringberget efter polisens anvisningar. Samma år byggdes ett övningsskyddsobjekt på Säve depå.

Stöd från kommuner och företag gjorde det möjligt att skaffa modern sensorutrustning. Under år 2003 och 2004 förbättrade förbanden sin duglighet genom att öva på övningsskyddsobjektet. (Övningarna från 2003 har kallats Emerentia 03, 04 och 05.)

Tiden är nu mogen att öva på ett skarpt skyddsobjekt utrustat med bevakningssystem. Emerentia 06 genomförs under sju helger. De är uppdelade i fyra identiska delövningar med cirka 30 övade varje gång.

Varje helg övas ett kompani och en insatspluton. Det övade kompaniet organiserar den bevakningsstyrka som i ett rullande schema bevakar objektet. Insatsplutonen sätter upp den larmstyrka som förstärker eller undviker skyddsobjektsstyrkorna.

Totalt kommer närmare 900 att delta i Emerentia 06. Elfsborgsgruppens marina hemvärnsbataljon fortsätter under året att utveckla metoder för skydd av hamn och farleder tillsammans med polisen, kustbevakningen och sjöfartsverket. De två Älvsborgsbataljonerna övar under

Stort, oerhört samhällsviktigt och synnerligen anonymt. Bert-Erik Pousar vid ett ställverk i Göteborgsregionen.

året på övningsskyddsobjektet som efter nedläggningen av Säve depå flyttats till garnisonsområdet.

Två av befälen i den inledande befälsövningen var Kenneth Karlsson chef för 1:a plutonen och Lennart Sjöström chef för stab & tross.

De är synnerligen eniga i omdömet om övningen.

– Den nya rollen känns bra och mycket motiverande. Man har satt fingret på rätt saker när vi nu närmar oss det civila samhället. Terroristaktioner kommer ju allt närmare Sverige.

Polisen representerades under övningen av de båda kommissarierna vid länsordningspolisen, Sven-Olof Sundberg och Stig-Åke Hernebrink.

Samarbetet mellan polisen och FM började för Göteborgs del redan efter 11 september 2001. Det är detta samarbete som nu efter flera års upptrappning lett fram till dagens gemensamma övningar på skarpt skyddsobjekt. Man har nått hit trots att det ännu inte finns klara beslut om samarbetsformerna.

– Men vi hoppas att det kommer, menar Sven-Olof och Stig-Åke.

– Vi har här i Göteborg fått ett samarbetsklimat som gör att det investeras mycket i säkerhet och där hemvärdet har en stor och viktig roll tillsammans med oss inom polisen. ■

Först genomgångar för befälen i Emerentia 06 och i kommande omgångar bataljoner, plutoner och kompanier. Befälen fr v Lennart Sjöström och Kenneth Karlsson från Göteborgs hvk kompani var med den första helgen.

Maxat infoflöde ger träffar på sajten

Försvarsmakten är inte helt borta från Jämtland och på Frösö läger finns fortfarande fältjägare. Detta har gått upp för jämtlänningarna tack vare en välplanerad kampanj av major Urban Isberg och hans energiska rekryterare.

Urban kommer från flygflottiljen där han var informations- och presschef så han vet hur en slips-ten ska dras. Kampanjens idé är att maximera informationsflödet till några få tillfällen.

Sålunda har man oljat upp kanalerna med lokala medier, både tidningar och radio- och tevestationer. En reklamfilm har producerats och hemvärnet syns vid större helger med banderoller och bandvagnar. Intresseanmälningar tas om hand på ett effektivt sätt av kompanierna.

Ett tydligt tecken på att kampanjen gått hem är att sajten **soldat.nu** sedan årsskiftet och fram till och med mars registrerat 30 träffar från tjejer och killar i Jämtland och Härjedalen som uppenbarligen sett och hört om hemvärnet på olika sätt. Innan man drog igång var det inga träffar alls.

Invingningen av Fältjägargruppens nya lokaler på Frösön i januari blev startskottet. Tillfället utnyttjades skickligt och händelsen fick bra täckning i media.

Informationen om hemvärnet är noga genomtänkt med talepunkter så att alla säger samma saker. Där heter det att hemvärnet blir allt yngre, vassare och finns överallt – ett kompani per kommun. Det senaste är inte minst viktigt i en bygd som tror att försvaret försvann helt när garni-

Som gammal presschef vet Urban Isberg hur man jobbar med mediakontakter.

sonen lades ned.

– Vi visar ett hemvärn, säger plutonchef Peter Madsen och kompanichef Jörgen Pettersson med betoning på ett. Här finns ingen konstlad uppdelning mellan hemvärn, insats och frivilligorganisationer.

Frivilligorganisationerna behöver draghjälp. Urban Isberg säger sig ännu inte ha "knäckt koden" för hur han ska få med dem i rekryteringen.

Peter Madsen blev rekryteringsansvarig så sent som i januari 2006 och satte igång med en rivstart. Lördagen den 28 januari då Frösöläget återuppstod befann sig Peter och hans medhjälpare på strategiska platser i Östersund. De fiskade upp 13 personer bara genom att närma sig försiktigt och inleda med:

"Är du med i hemvärnet. Varför inte?" Samtalet slutar inte sällan med att personen skriver på en intresseanmälan.

Väldig skjuts

På första träffen kom en – han skrev på. På andra träffen kom fem och fyra skrev på. Knepet är att inte vara långtråkig. Högst en timme inklusive en halvtimme för bildspel som berättar att hemvärnet är ett modernt förband med bra utrustning, säger Peter Madsen.

Det går bra att rekrytera i Jämtland. Vi har funnit en metod, konstaterar Peter Madsen och Jörgen Pettersson.

I Jörgens grupp samlade man samma dag in tio namn.

– Vi har haft en väldigt skjuts i vår och skrivit sex avtal sen januari. Förklaringen är att rekryterarna är pålästa och prydliga. De delade ut massor av informationsmaterial, tog telefonnummer och ringde upp direkt.

För kompanicheferna betyder det att många kvällar går åt till intervjuer med dem som söker sig till hemvärnet. Men de är mycket välkomna. I Peters kompani slutar cirka tio per år och målet är att rekrytera 20 nya. Flera av de nya är fältjägare och bevakningssoldater. En del har avancerad bakgrund så det gäller att ha bra övningar.

En särskild ansträngning görs i Åre och här använder sig Urban Isberg av reklam i en gratistidning som når alla cirka 9000 hushåll i kommunen. Kompaniet har haft en vikande trend men de som är kvar har börjat tro på en vändning. Motsvarande kampanj genomförs även i Härjedalen under våren.

En superaktuell folder

I pliktverkets listor kan man se att hela 5076 jämtar under 47 år har gjort militär grundutbildning. Av dem tänker Urban välja ut årskullarna mellan 25 och 40 år och skicka ett personligt brev till dem och bjuda in till informationsträff. Han är nöjd om tio procent av dessa hör av sig.

Om Jämtlands rekryteringselit får önska sig något?

– Mer lättlästa trycksaker som ger snabb överblick. En superaktuell folder helt enkelt. Glöm inte bort vanliga hemvärnet. Öppna dörrarna mellan kompanier och insatsplutoner. Hemvärnet ska erbjudas som ett smörgåsbord, säger Jörgen.

– Det ska finnas en befattning för rekrytering på varje kompani och vi är lyckligt lottade med en officer på utbildningsgruppen som vi kan prata med direkt. Överorganisera inte utan gör det enkelt och informellt som i privata företag, säger Peter. Han tycker också att de nationella kampanjerna ska knytas till de lokala så att man kan göra en egen vinkling.

Beröm, uppmärksamhet och presenter vill Urban ge rekryterarna. Tidningens besök i Östersund avslutades därför med en förslagsrunda för prylar: Trangiakök, USB-minnen, kompass eller en ordermapp.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

En artikel om inspektionen av Fältjägargruppen publiceras i nästa nummer.

Stridsfältets finsnickare värmer hyllorna

Prickskytte är ett vapensystem som ofta glöms bort när "hotbild saknas". Det är både taktiskt mycket användbart och kostnadseffektivt.

Förståndiga generaler låter utrusta och utbilda prickskyttar medan läget är lugnt, för att kunna sätta in dem redan i ett inledande krisläge. Hemvärnet har möjligheten, men har ännu inte fått greppa stafettpinne.

Amerikanska statistiker har räknat ut att i konventionell eldstrid går det åt 50 000 patroner per nedkämpad fiende. En prickskytt gör av med 1,3 patroner "per kill". Handskas man lite vårdslöst med matematiken och räknar med 5 kronor per patron blir det 250 000 kronor i det första alternativet och 6:50 i det andra. För mellanskillnaden, 249 993:50, kan det fås en del utbildning.

Fältmässighet

Prickskytteutbildningen går inte bara ut på att skjuta och träffa. Det gäller att osedda sig fram till skottplatsen, avfira ett par skott och sedan lika osedd ta sig till alternativ eldställning och börja på nytt. Facktermen är "stalking" och däri ingår allt, från fältmässighet, rätt klädsel, rätt sorts camouflage till bruk av karta och kompass.

Avståndsbedömning, beräkning av vindavdrift, val av ammunition och att välja rätt mål är svårt och viktigt. Redan efter ett skott gör fienden allt för att oskadliggöra prickskytten. Man sätter ofta in egna prickskyttar som vet hur motståndaren tänker, planerar och agerar. Prickskyttar jobbar oftast i stridspar. Andre mannen har då samma utbildning, men är utrustad med automatvapen. Han svarar för närskydd, samband, hämtning av proviant och ammunition, medverkar vid orientering samt bedömning av vindavdrift och avstånd. Inte minst är andre mannen prickskyttens moraliska stöd i det ensamma, utsatta jobbet.

Ingen succé

Vi hade tidigare den kikarförsedda armémausern m/41 i kaliber 6,5x55 mm. Ett omodernt men ändå ganska bra prickskyttegevär, med något för klen ammunition. Ak 4 med kikarsikte visade sig inte vara någon succé. 1990 togs därför beslut om ett ersättningsvapen, och valet föll på

Hemvärnet har ännu inga prickskyttar i organisationen. PSG 90 används som "demonstrator". Dennis Sundqvist har skjutit färdigt och fejkar en anläggning för tidningens skull.

FOTO: ULF IVARSSON

brittiska Accuracy International:s L96A1 AW i kaliber 7,62 mm NATO (7,62 x 51 mm). "AW" står för Arctic Warfare. Vapnet är 1 184 mm långt och kan förses med benstöd. Kolven är i laminat och kan aldrig svälla eller slå sig. Geväret har ett Hensoldt kikarsikte med 10x fast förstoring (10x42). Med kikarsikte, benstöd, rem och laddat med 10 patroner väger vapnet drygt 7 kilo. För kikarsiktet är kolvkammen förhöjd och pistolgreppet har formen av ett rejält hål för tummen, utfört så att greppet direkt passar både höger- och vänsterskyttar.

PSG 90 och tillhörande ammunition 7,62 Prick togs fram för de nu hädangångna brigaderna och jägarförbanden. Hela vapensystemet höll på att skänkas till Baltikum, men uppmärksamma och framsynta officerare medverkade till att utrustningen i stället tillfördes hemvärnet.

Vid en övning fick jag skjuta 10 skott med PSG 90 och vanlig ak 4-ammunition. Fyra skott mot halvfigur på 350 meter och sex skott på 500 meter. Tio träff, utan att ens ha hållit i geväret tidigare. I hemvärnet finns många jägare med vana vid skytte med kikarförsedda vapen. I stället för att PSG 90 ligger och värmer hyllorna i diverse förråd borde bössorna delas ut på hemvärnsförbanden. Efter prickskytteut-

bildning blir geväret skyttens personliga vapen. Då kan skytten under övningar använda 7,62 mm lös pr 10 PS, som används utan speciell lösskjutningsanordning.

Patronen gör stor skillnad

Normalt kan man ladda med vanlig ak 4-ammunition, men det finns också en speciell underkalibrerad patron "7,62 mm sk pr 10 prick".

Denna ballistiska finesse medger att skytten kan träffa målet trots vissa fel i bedömningen av avstånd, vindavdrift samt framförhållning vid rörliga mål. Den låga retardationen och hög utgångshastighet ger flack kulbana och stor genomslagskraft.

Och spridningen då? Fem skott med 7,62 Prick på 100 meter hamnar inom tre centimeter, vilket är lika bra som för den vanliga ak 4-patronen. På 1 000 meter, där en tvärvind på endast en m/s flyttar kulan hela nio dm i sida, är det mycket svårt att träffa en helfigur med ak 4-patronen. 7,62 Prick påverkas mindre av väder och vindförhållanden och med den patronen hamnar de flesta skotten mitt i målet. 7,62 Prick är också väsentligt mindre temperaturkänslig än normalammunitionen.

PER SJÖSWÄRD
LIVGRENADJÄRGRUPPEN

Anders lagar mat istället för cyklar

*Utan att klaga pendlar kapten Anders Pedersen med bil 19 mil varje dag.
– Jag vill fortsätta på det sättet för jag trivs så bra både hemma i Fristad och på jobbet på Elfsborgsgruppen i Göteborg.*

TEXT: BENGT PLOMGREN FOTO: ANDERS KÄMPE

Anders Pedersens pappa hade cykelaffär i Fristad norr om Borås. Där fick Anders inte börja jobba på riktigt innan han jobbat någon annanstans. Det blev försvaret. Där har han nu varit kvar sedan 1979 och lär så bli yrkeslivet ut.

Sedan slutet av 80-talet är han en entusiastisk logistik- och förplägnadsofficer.

– Med betoning på förplägnad, säger han under en alltmer doftande intervju ute på Käringberget. Kokgruppen bakom honom i köktältet lagar lammgryta med curry till Kulling-Redvägs kompani som har skyddsobjektsövning och sjukvårdsutbildning under en aprilhelg.

– Även logistik handlar ju numera faktiskt mest om förplägnad, tillägger han och tar en liten smaskad från grytan.

Det lyser och sprudlar om Anders när han pratar om matlagning. Han visar stolt sina förråd och kokvagnar och finesserna med olika sorters köksutrustning som finns i hans hängivna omvårdnad.

Pappan var alltså cykelhandlare hemma i Fristad. Men det finns kulinariskt påbrå eftersom mamma är kokerska vilket även farmor var.

Anders föddes 1961 i Borås och växte upp i Fristad, mest känt under samma namn för klassisk tillverkning av skydds- och arbetskläder.

"Ej välkommen"

Efter skolan började han 1979 på gruppchefsskola på I15 i Borås. Han gjorde alltså lumpen i förtid och ryckte in som 17-åring, förr ironiskt kallat kanin.

När han muckade som 18-åring visste han inte vad han skulle göra. Till cykelaffären var han ju i princip inte välkommen just då, enligt pappas inställning. Så när han muckade som furir 1980 fortsatte han i GS II i ett år och blev då överfurir. Sedan blev han instruktör, gick pluton-

chefsskola på I17 hösten 1982 och TSP våren 1983. Därefter följde kompletteringskurs och trupptjänst. Karlberg gick han 1985–86. Var löjtnant både när han ryckte in och ut. 1988–89 gick han kaptensskolan vid Kvarn. Det var då han valde den militära linje som kanske inte är känd för att ge stjärnor på vare sig axel eller mat-spalt, alltså förplägnad.

Men det finns engagerade militära stjärnor inom detta delvis förbisedda område. En var Anders mentor och inspiratör, Arne Levin på I 15 i Borås. En annan av nyare årgång är Anders själv. Det är inte de tre kaptensstjärnorna eller en strikt rangordning i förplägnadsjobbet som ger Anders respekt. Respekten får han för sin kunnsighet och aldrig sinande engagemang för det militära köket.

Hemvärnet har han jobbat mycket med sedan början av 1980-talet.

Han var aldrig på Älvsborgsgruppen i Borås. När I 15 i Borås lades ner 1998 blev han och några till uttagna till dåvarande Göteborgsgruppen, numera Elfsborgsgruppen.

Så han har pendlat två gånger 95 kilometer varje dag i åtta år nu. Med bil.

– Det tar en timma och fem minuter i varje riktning om man kör lagligt.

Men han är inte ensam i gruppen om att pendla långt.

– I vår sektion har alla utom två koppel till I 15. Man kan säga att vi är relikter från Älvsborgs Regemente i Borås.

Pendling 19 mil om dagen, mer än 20 helger varje år går åt till övningar. Det verkar vara ytterst lite tid för kvar för familje- och privatliv?

– Det är pressat, men det funkar, menar Anders.

– Men utan min fantastiska fru hade det inte gått. Hon har verkligen ställt upp i alla år. I hemvärnet är det ju minst av allt något 07–16-liv.

När de fick äldste sonen 1985 och Anders samtidigt gick Karlberg, då ville dock frun slå av på takten ett tag.

– Inga fler barn så länge du inte är klar med vidareutbildningen.

Hantera människor

Han är gift med Karin som är barnskötare. Tillsammans har de pojarna Björn 21 år, Jonas 16 år och Robert 13 år. Hela familjen har varit väldigt engagerad i fotboll och de olika pojk- och ungdomslagen i Fristad.

Anders var själv i flera år ordförande i ortens klubb Fristad GoIF med 700 medlemmar.

Han anar i förväg en liten kulinarisk privatfråga.

– Nej, jag är inte trött på matlagning när jag är hemma. Jag lagar faktiskt mat ganska mycket även utanför jobbet. Men jag är ingen exklusiv finkock, det blir mer jordnära matlagning.

Han hanterar materiel, matvaror och förnödenheter av många olika slag. Men säger att egentligen är det inte mat och förplägnad han jobbar med.

– Jag är ju inte ensam när jag jobbar. Mitt jobb handlar väldigt mycket om att hantera människor och att hela tiden lära sig hantera människor. Jag får ju ibland kokgrupper där jag inte känner de som ska jobba en helg. Denna gången är det en grupp från Kulling-Redvägs kompani som är införlivad från gamla Älvsborgsgruppen. Då står inte jag intill grytorna och talar om hur de ska arbeta. Jag försöker istället ordna så de kan arbeta så bra som möjligt.

Vi provsmakar grytan som är god, men kanske lite för såsig för att kallas gryta.

– Tyckte jag också, ler Anders. Hade varit bättre att de kallat den stuvning eller något liknande. Men det säger jag inte till dem.

Namn:

Anders
Pedersen.
"Pappa är
dansk,
så jag är
halvdansk"

Ålder: 45 år

Familj:

Hustrun
Karin och
sönerna
Björn 21 år,
Jonas 16 år
och Robert
13 år.

Bor: Villa

i Fristad
nordväst
om Borås.

Intressen:

Förenings-
verksam-
het/fotboll,
fiske, mat-
lagning.

Läser: Allt.

Kan tyvärr
ej sluta när
jag fått tag
i en bra bok.

Ser på TV:

Sporten, gär-
na fotboll.
Sommarens
VM blir en
höjdpunkt.

Gillar: Ärlig-
het/tydlighet.

Ogillar:

Oärlighet.
När man
inte når upp-
satta mål.

Hasse sätter sin militära fot utomlands

Han brinner för länet. Och han brinner för att sätta militärkängorna i länderna långt borta.

Just nu är kommandant Hans Zettby från Livgrenadjärgruppen i Malm-slätt i Mazar-i-Sharif i Afghanistan. Det är hans sjunde mission utomlands.

TEXT & FOTO: ANJA EDVARDSSON/PRESS- OCH INFORMATIONSOFFICER FS11

För Hans Zettby är det mycket som drar utomlands – nya människor, en annan kultur och en möjlighet att göra något bra.

FOTO: PRIVAT

Den här gången började det lite anorlunda.

– Jag var med i NC01, ett beredskapsförband där jag var kvartermästare i ett högkvarter kompani. För ungefär ett år sedan var vi på väg mot Sudan. Jag vaccinerade mig och allting. Och så blev det inget. Det var lite trist. Jag har ju aldrig gjort någon mission i Afrika.

I stället blev det till slut norra Afghanistan som blev målet för delar av bered-

skapsförbandet. Kvartermästaren blev ställföreträdande stab- och trosskompanichef.

Efter två månader i Afghanistan och sex månader kvar, har han hunnit komma igång med arbetet. Och det är mycket att göra. Tidigare har svenskarna i Afghanistan lytt under andra länder, men sedan den 15 mars är det svenskarna som har ledningen för det som kallas för PRT, Provincial Reconstruction Team, översatt re-

gional styrka för återuppbyggnad. I samband med att svenskarna tog över ledningen var det meningen att man skulle flytta in på den modernaste campen Sverige någonsin byggt utomlands.

– Men vi jobbar ju mer eller mindre på en stor byggarbetsplats. Och det är min arbetsuppgift att ha kontakter med den kontrakterade bygglidaren, Anläggningskontoret och FMLog. Det har varit intressant att följa med redan från början, att få höra vad som gjorts. Nu går vi här i leran. Som förplägnadsman tycker jag att det tråkigaste är att köket inte kunde börja fungera i tid, utan att vi får laga mat i en kokcontainer. Vi har inte heller kunnat börja använda de toaletter och duschar vi ska ha. Det gör att man ständigt blir påmind om att byggplanen inte hållit, säger Hans Zettby.

Men särskilt nedslagen låter han inte.

Tar tid att bygga upp

– Det här är ju en förstamission. Då tar saker och ting lång tid att bygga upp. Det är bara att vara beredd att gilla läget. Redan har jag fått många oförglömliga minnen att ta med mig hem. Det är oerhört vackert här och jag har fått möjlighet att se hur MOT:arna arbetar. MOT, Militära observationsteam, är en av de saker som gör PRT:t speciellt. I stället för att vara uppbyggt som ett vanligt pansarskytteförband är det som finns längst ut på linan små grupper om sex man som gör upp till veckolånga patruller i sina ansvarsområden. Underpatrullerna samverkar de med alla, från bybor till guvernörer, poliser och militärer för att stödja den afghanska regeringen i dess arbete att bygga upp landet.

Det andra som gör PRT:t speciellt är de som finns nästan högst upp i organisatio-

nen – de civila rådgivarna som arbetar tätt ihop med chefen för PRT. Från Sverige finns en politisk rådgivare, en polisrådgivare och en biståndsrådgivare från SIDA. Dessutom finns rådgivare från andra länder, alla med sitt specialområde.

– Jag har till exempel följt med biståndsrådgivaren till olika platser. Och då har jag verkligen fått tillfälle att se hur människorna här har det. Det är det som gör att jag tycker om att kunna åka ut. Att sätta sin militära fot utomlands är en helt annan sak än att åka på semester, man får göra och se helt andra saker. Jag är medlem i Svenska FN-förbundet också för jag tror verkligen på FN. Vi gör faktiskt skillnad och då är jag en liten pusselbit i det viktiga arbetet.

ÖB har helt rätt

Det som glädjer honom är att han under sina missioner utomlands träffar många från hemvärnet och frivilligorganisationerna.

– Det märks att vi som kommer därifrån verkligen har någonting att bidra med utomlands. Och jag tycker att ÖB har helt rätt när han säger att alla officerarska åka utomlands och jobba. För mig är det en självklarhet. Jag tycker att man ska rätta in sig i ledet och söka. Utomlands får man praktisera allt man övat: ledarskap, sjukvård, personaltjänst, underhållstjänst. Det är inte som att åka på semester och sitta i en solstol på någon strand. Jag tycker att alla som kan ska ta chansen.

Själv ångrar han bara en sak.

– Jag skulle ha börjat tidigare. Jag åkte på min första mission 1989. Det passade inte riktigt innan.

Att göra utlandstjänst har satt sina spår i Hans Zettby. Många minnen finns kvar för alltid. Som hur det kändes att gå efter annan dra på sig skyddsmasken under scudmissilfallen mot Riyad i Saudiarabien. Hur det var att under beskjutning krypa in i ett skyddsrum gjort för 100 med 325 andra i Sarajevo samt leva där en vecka utan el, rinnande vatten och avlopp för att sedan evakuera därifrån och lämna alla människor de kommit för att hjälpa.

Var tvungna att säga nej

– Jag minns särskilt en muslimsk familj. De kom och ville åka med i vår konvoj. Det var en mamma, en pappa och två små barn. Vi var tvungna att säga nej men de åkte ändå med bland våra fordon, vi hade ungefär 50 stycken. Deras bil var vit precis som våra. De åkte med oss ett tag, men när vi

Under ett besök på det jordanska fältsjukhuset i Mazar-i-Sharif.

Hans Zettby gillar att träffa nya människor – och djur.

blev stoppade i en vägkontroll blev de tagna av serberna. Jag kan bara spekulera i hur det gick – och tyvärr tror jag det gick åt helvete.

Men många minnen är också glada – och dessutom har missionerna givit honom både vänner för livet och en hustru.

– Vi var ute på två missioner samtidigt, fast det hände ingenting då. Men när vi hade en av våra återträffar gnistrade det till och när jag kommer hem från Afgha-

nistan är det bara en vecka kvar så ska jag åka på återträff med gänget från Libanon. Titta här, över 40 stycken ska med på återträffsresan till just Libanon. Jag är en av de som arrangerar, säger Hans Zettby och visar förberedelserna. På skivbordet i hans barack står en flagga från Livgrenadjärerna. I flaggstängen på campen hänger ISAF-flaggan. FN-flagga eller KFOR-flagga. För Hans Zettby är de alla symboler för det som är viktigt. ■

Morbror Gusten

TEXT & ILLUSTRATION: BENGT BERGSTRÖM

Morbror Gusten var min ungdoms hjälte. Han lärde mig att ladda och avfira en pistol, hur man läser sjökort och hur man blåser skummet av ett nyupphällt ölglas. Framför allt behandlade han mig som vuxen när ingen annan gjorde det. Liksom de flesta hjältar föll han, dessvärre med skam och vanära.

Han var officer vid kustartilleriet och stationerad på Rindö, där han också bodde med min mammas yngre syster Anna. Vid slutet av fyrtioalet hade han fortfarande sjötjänst, jag tror han var chef för en vedettbåt.

Midsommarafon 1948 var jag och mina föräldrar bjudna till moster och morbror för att fira helgen. På eftermiddagen fick jag följa med morbror till korthållsbanan, där han demonstrerade sin tjänstepistol, en Lahti m/40. Han ställde upp tomflaskor och annat på skjutvallen och jag träffade flera gånger. Jag var femton år och det var första gången i mitt liv som jag avfyrade ett eldvapen.

Inför helgen hade morbror "organiserat" motorbarkassen Tärnan, en sexton meters salongsbåt av mahogny med två Gray marinmotorer. På kvällen lämnade vi Oskar Fredriksborg för en lusttur mot Stockholms hamn. I cockpiten stod morbror på styrbordssidan och min pappa midskepps och de hade sina groggar i ett särskilt ställ med urskärningar för glasen. I salongen förnöjde sig moster och mamma på ungefär samma sätt. Från stängen akterut vajade den tretungade örlogsflaggan, vilket jag tyckte var ljuvligt fräckt.

Vi passerade Blockhusudden och gick vidare mot Nybroviken. Från Gröna Lund hördes vrål och musik. Det började bli kallt och morbror och pappa skulle förena sig med damerna.

- Du styr, sade morbror kort till mig.
- Men, sade jag. Morbror log snett.
- Där är kortet och där är kompassen, sade han, håll tolv knop utanför hamnen och gå mitt i farleden.

- Okej, sade jag och tänkte: fy fan. Sedan blev jag lämnad ensam.

Jag kan fortfarande visualisera förarplatsen. På panelen fanns runda instrument med mörk botten och ramar av metall: oljetryck, temperatur, RPM, logg och distans. Ratten var slät, av fernissat körsbärsträ med metallekrar i form av ett kors och en äpplestor kulmutter i centrum. Gasreglaget av förkromad mässing satt under ratten och löpte på en kvadrant med kuggskärning. Kompassen var i knähöjd åt vänster. Backslaget manövrerades genom durken med en kraftig stålspak.

Givetvis gick det bra. Efter en knapp timme närmade jag mig Stegesund och anropade morbror.

- Vadå smalt, sade han, kvastar om borbord och slätor om styrbord och femknop. Som avslutning fick jag försöka lägga till. När vi gick iland blinkade morbror åt mig.

- Tja, det var ju nästan godtagbart, sade han.

Morbror Gusten söp. Han var inte i verklig mening alkoholist, ty han var nykter under långa tider och för det mesta i tjänsten. När han drack var det emellertid i kopiösa mängder och alltid med samma slut: medvetenlöshet. Till en början märktes nästan ingen skillnad alls; när andra började bli runda under fötterna och löste världsgåtor blev morbrors tal och rörelser endast något långsammare. Sedan var det som om hans maskineri gradvis stannade av och till slut stoppade helt. De som försökt hålla jämna steg med honom hade då för länge sedan fallit ifrån. I detta stadium satt morbror orörlig och till synes utan kontakt med omvärlden. Till slut föll han under bordet eller fick hjälpas till sängen. Härvid var största försiktighet av nöden, sades det, ty han kunde utan varning upphäva ett rytande och klå upp vem som helst i närheten. Jag blev själv aldrig vittne till något sådant, men jag trodde mer än gärna på ryktet.

Morbror Gusten var den förste som bjöd mig på lokal.

Det var i september samma år som båtferden. Vi hade besökt Ostermans marmorhallar för att se fotoutställningen

"atombombens offer". Utställningen innehöll en del verkligt saftiga saker: likhögar, förkolnade kroppsdelar och i huden inbrända föremål. I ett särskilt rum visades film från de japanska städerna. Jag kände mig inte särskilt upprörd; en femtonåring kan inte koppla sådana ohyggligheter till sitt eget liv eller sina känslor. Emellertid påverkades jag uppenbarligen omedvetet, ty när jag kom ut ur filmrummets locknade jag plötsligt och fann mig efter några sekunder liggande med kinden mot marmorgolvet. Ur mitt grodperspektiv såg jag skor och byxben röra sig och jag förstod ingenting. Till sist hjälptes jag in i ett slags akutrum och fick vila mig på en bår. Morbror blev först lite orolig, men insåg snart att det var en vanlig svimning.

- Nej fan, sade han, nu behöver vi en liten fortifikation, både du och jag.

Så vi förflyttade oss ett femtiotal meter norrut på Birger Jarlsgatan, till gamla Sturehof. Servitören vilade blicken aningen länge på mig, men jag var stor för min ålder och ingen sade gärna emot morbror Gusten. Vi fick varsin halvliter öl, kanske porter, vad visste väl jag. Glasen ställdes på gröna filtunderlägg och morbror blåste världsvant bort skummet som stänkte på bordet. Något tafatt försökte jag göra sammaledes. Jag minns inte vad vi talade om, om något, ty morbror var en ordknapp person även när han var nykter.

Aret efter blev morbror Gusten suspenderad i sex månader på grund av grov sjöfylla. Jag fick på omvägar höra flera berättelser om denna händelse; vilken av dem som är sann vet jag inte, för varken jag eller mina föräldrar vågade fråga honom direkt. Enligt en version låg han vid Dalaröbryggan och inväntade officerare som skulle avdöma ett sjöslag på Nämndöfjärden. Dessa stridsdomare sammanträdde på Saltsjöbads hotellet och blev av någon anledning försenade. Vid embarkeringen av morbrors vedettbåt uppstod sålunda en avsevärd stress och någon glömde bort att lossa förtöjningarna. När sedan morbror kom-

menderade "full fart fram på bägge" följde delar av bryggan med ut på sjön. Utredningen visade att de flesta ombord var på trycket, inklusive stridsdomarna, men morbror som var fartygschef blev förstånitad.

En annan variant av berättelsen går ut på att man vid samma tillfälle kommit ut till övningsområdet och under en paus i stridshandlingarna idkat målskjutning med pistol från bryggan. En viss flaggman fick härvid en kula genom mösskärmen och morbror blev givetvis till slut syndabock.

För att förstärka ekonomin under suspenderingen tog morbror Gusten jobb som utkastare på Vaxholms hotell. Socialt sett var det ett steg ned, men rent per-

sonligt säkerligen en vinst. Närheten till sprit och servitriser var behaglig och i själva utkastandet fick han förena nytta med nöje.

Allt detta tilltalade min tonårssjäl och morbrors hjältegloria lyste klarare och klarare. Jag tyckte helt enkelt att han var en salt jävel.

Morbror Gusten gick det till slut riktigt illa för. En höstkväll på femtiotalet var han dagofficer och sålunda skyldig att vara tillgänglig - och nykter - på kasernområdet. Efter ett ansejligt groggande på mässen tog han tjänstebilen och drog iväg för att inspektera någonting på andra sidan ön. Han körde emellertid så darrigt att han blev hejdad av vakten och anmodad att fortsätta till fots. Det kunde ha stannat därvid, man är rätt liberal i det militära.

Men icke morbror Gusten. Han avväpnade omedelbart posten, spöade upp honom och låste för säkerhets skull in honom i arresten. Morbror fortsatte sedan färden, medförande vaktens tjänstevapen. Det blev rättegång, sex månader på Bogesund och avsked på grått papper.

Jag träffade faktiskt morbror Gusten en gång till i livet, i början på sjuttioalet. Det var på ett stort köpcentrum norr om stan. Efter att ha utfört några ärenden strosade jag mot utgången. Vid raden av kundvagnar stod en, som jag tyckte, äldre person och micklade med kedjelåset. Han fick ut en krona och räknade sedan en handfull mynt. Så vände han om och gick mot bolaget. Det var morbror Gusten. ■

Bristande säkerhet på webben bekymrar

De privata webbsidorna med hemvärnsinnehåll både roar och oroar. Säkrare "samla alla förband på en plats" menar hemvärnets ansvariga.

TEXT & FOTO: MAGNUS FORSBERG

Hemvärnets webbredaktör Per Ola Olsson är kritisk mot vissa hemsidor som bryter mot reglerna.

På internet är *hemvarnet.se* och *hemvarnet.mil.se* hemvärnets officiella webbplatser. Utöver dessa finns en mängd privata webbsidor med tydliga kopplingar till hemvärnet, något som Underrättelse och Säkerhetsavdelningen på Södra skånska regementet reagerar mot. Avdelningen menar att de privata webbplatserna ofta har brister i informationssäkerhet. I ett exempel beskrivs en insats mot ett objekt i detalj med bilder.

– Det berättas också när det är aktiviteter och var dessa kommer att äga rum. Det publiceras verkligen all information, säger avdelningen på P7 som menar att hot-

bilden mot hemvärnets personal förändrats.

Väger behovet

Förbandens webbredaktörer har ingen lätt uppgift. De ska hela tiden väga behovet av att å ena sidan informera och rekrytera, å andra sidan finns risker för stölder av de vapen som används i verksamheten.

– Vi vill synas, vi vill rekrytera, men vapen finns ju potentiellt hemma hos alla inom hemvärnet. Det är här som vi skiljer oss från övriga Försvarsmakten, säger Per Ola Olsson.

Han ansvarar för underhåll och utveck-

Gästboken inget säkerhetsproblem

plutonen.se

Webbredaktör: Niclas Svensson

Den privatägda sidan Niclas Svensson ansvarar för är till för *plutonen* och för rekrytering. Webbsidan har såväl gästbok som länk till inloggning och till e-post.

– Låt säga att det vid tre tillfällen på fyra år pratats namn i klartext i gästboken,

säger Niclas Svensson som också är den som kontrollerar innehållet i gästboken, åtminstone två gånger per dag.

Han ser inte gästboken som något säkerhetsproblem, utan är mer oroad över tidningen *Hemvärnet* som enligt honom ofta brister i bland annat skydd av namn.

– Tidningen läggs dessutom ut på nätet. Vem kontrollerar vem som läser den?

Niclas Svensson saknar en rejäl nyhetsportal för hemvärnet. Som det är nu hamnar *hemvarnet.mil.se* och *hemvarnet.se* i konkurrenssituation mellan varandra.

– *Hemvarnet.mil.se* har alldeles för lång tid mellan uppdateringarna. Och finns det ingen intresserad där, speglar inte intresset av sig någon annanstans, säger han.

Plutonen.se uppdateras ofta, och har såväl forum som e-postinloggning.

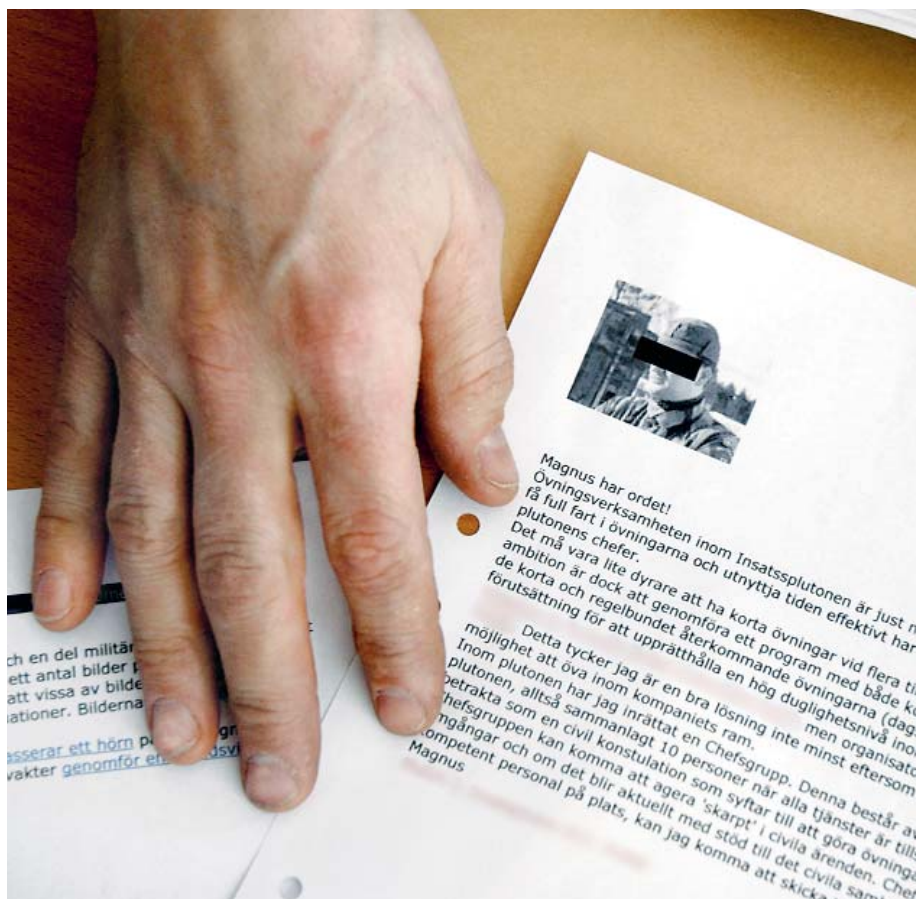
ling av hemvärnets webbsidor, men håller också ett öga på privata webbsidor med hemvärnsinnehåll. För även om webbsidorna ligger utanför hemvärnet.se måste det hållas koll efter konstigheter som forum, gästböcker, e-postkataloger eller lösenordsskyddade sidor. Av säkerhetsskäl är sådana förbjudna inom Försvarsmakten, men på de privata webbsidorna är de funktionerna förhållandevis vanliga. Oskyldiga kommentarer i gästböcker kan ge avgörande pusselbitar för kriminella personer.

– Generellt är det insatsplutonerna som syndar mest. Deras privata sidor är visserligen snygga och tekniskt avancerade, men flera av dem bryter bland annat mot regler om inloggning och forum, säger Per Ola Olsson.

Men att jaga dem som bygger privata webbsidor är ingen bra lösning. Det skulle kunna leda till att sidorna läggs undanskymt, tror Per Ola Olsson, som ofta är i kontakt med personerna bakom de privata webbsidorna.

Knepig att stoppa

– Utbildningsgrupperna kan säga åt dem att det inte är lämpligt. Men att stoppa dem formellt? Det är knepigt. Det vi kan

Hur mycket information kan egentligen finnas på nätet innan den når skadliga nivåer?

Mer personligt roligare

4-insatspluton.se

Webbredaktör: Stefan Olofsson

– Det är jättebra att samla alla förband på hemvarnet.se, men att få oss dit? Jag har svårt att tänka mig det, säger Stefan Olofsson som är webbredaktör för 4-insatspluton.se.

Webbplatsen är insatsplutonens priva-

ta sida där bland annat bilder från övningar läggs ut. Mer personlig, kul för plutonen och mindre grötigt utseende är Stefan Olofsson argument att inte finnas enbart på hemvarnet.se.

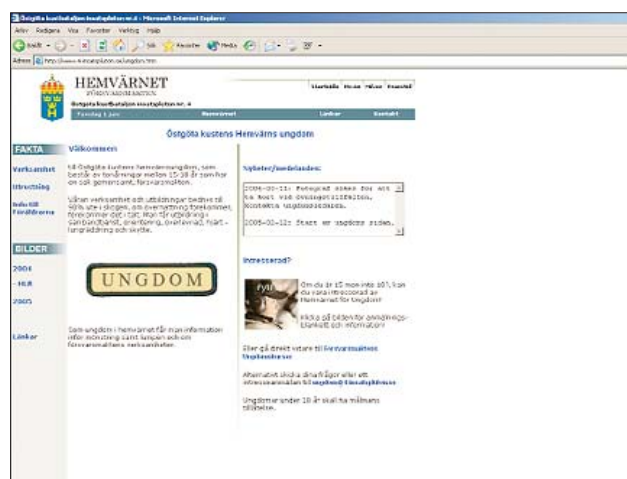
Till för rekrytering

Utseendet är spartanskt, enligt Stefan Olofsson för att det ska vara enkelt att na-

vigera. Webbplatsen har ingen inloggning, chatt eller forum.

– Det är en säkerhetsrisk, man skulle inte hinna redigera allt, säger Stefan Olofsson.

Målsättningen i framtiden är att använda den privata webbsidan mer för rekrytering. På sikt ska det finnas en funktion för intresseanmälan.

Målsättningen med 4-insatspluton.se är att rekrytera, enligt webbredaktören.

göra i dag är att vädja till deras goda vilja, säger Per Ola Olsson.

Rikshemvärnsavdelningens informationschef Sune Ullestads målsättning är att efterhand få över privata webbsidor till hemvarnet.se.

– Men man kan inte tvinga någon att ta bort en hemsida. Det har ju regeringen också upptäckt, säger Sune Ullestad med hänvisning till händelsen där UD och Laila Freivalds påverkade ett webbhotell att stänga Sverigedemokraternas webbsida.

Ligger kvar för länge

Ett annat informationsproblem är alla webbsidor som inte uppdaterats på flera år, men som ligger kvar och skvalpar ute på internet, med inaktuell information och e-postadresser som inte fungerar. Sådant slipper man om förbandet finns på hemvarnet.se menar Per Ola Olsson. Skulle ett förbands webbredaktör försvinna kan webbsidan tas bort från sökingar tills en ny webbredaktör hittats. Eftersom hemvärnet står som ägare ges hjälp med rekrytering och inte minst utbildning av nya webbredaktörer.

I nuläget finns 80 procent av hemvärnets totalt 70 bataljoner på hemvarnet.se. Enligt Per Ola Olsson finns det klara för-

delar med flera förband på samma webbplats. Efter reklamfilmer i Tv4 Värmland och Tv4 Skaraborg genererade det i skaraborgsfallet cirka 1800 träffar på hemvarnet.se under tre veckor i april.

Billigt för förbanden

– Generellt har vi ett antal tusen intresseanmälningar per år via webben. Det blir billigt för förbanden, säger Per Ola Olsson.

Planerna för hemvarnet.se är att i närtid förnya utseendet och funktionerna.

– Vårt långsiktiga mål är att göra hemvarnet.se så attraktivt att det inte finns något behov av andra webbplatser vid sidan av. De som i dag inte finns på hemvarnet.se skulle kunna vara med och komma med idéer för förändring, säger Per Ola Olsson.

Men det är nog inte en helt lätt uppgift. Enligt tre fristående webbredaktörer tidningen Hemvärnet talat med lär det dröja innan de ansluter sig.

Kommentera ämnet eller artikeln på www.hemvarnet.se

Läs mer om regler och rättigheter för webben: Mediaskolan www.hemvarnet.se

Toppstyrningen avskräcker

plutonen.com

Webbredaktör: Kim Svensson

– Hemvarnet.se är styrt uppifrån, och jag får ingen frihet i design och funktion på den sidan. Det hämmar rekryteringen tror jag, säger Kim Svensson som står som webbredaktör för plutonen.com.

Främsta skälet till en privat webbplats enligt Kim Svensson är i rekryteringssyfte.

Plutonen.com berättar om insatsplutonens utrustning och uppgifter, med hänvisningar för intresserade som vill veta mer. Men det finns delar av webbsidorna som inte är offentliga.

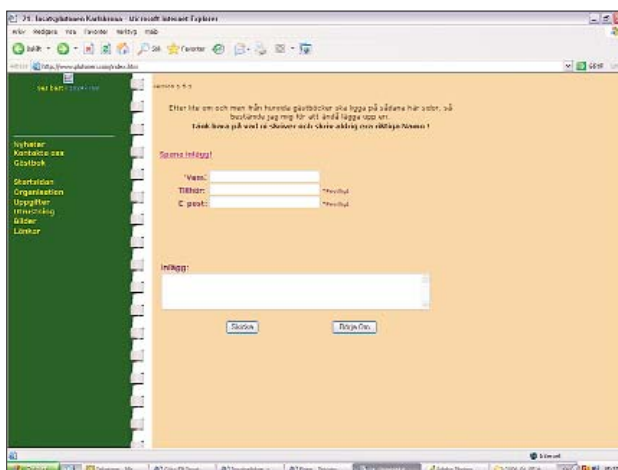
Gömd sida

– Vi har bilder som är interna för plutonen – ett ställe för "osuddade" bilder. Tidigare var sidan lö-

senordsskyddad. Nu har jag bara gömt den, säger Kim Svensson.

Tvärtemot rekommendationerna har webbsidan en gästbok.

– Jag läser ju gästboken, och köper inte resonemanget att en gästbok skulle hota säkerheten, säger Kim Svensson.

Plutonen.com har forum. Bevakningen av inläggen hanteras av webbredaktören.

FAKTA

Falsk trygghet med lösenord

FORUM. (En debattsida som uppdateras direkt när någon skriver ett inlägg. Kan också kallas chat-sida.) Hemvärnspersonal med lågt säkerhetsmedvetande kan här skriva namn på hvsoldater samt platser/tider för övningar. Båda kan leda till stöld av hemvärnsvapen. Även hemliga uppgifter, till exempel om skarpa objekt, har synts på forumsidor. Risker här är också att åsikter av odemokratisk eller rasistisk natur läggs ut på en webbplats som säger sig företräda hemvärnet. Oavsett hur kort tid det ligger ute kan skador orsakas.

GÄSTBÖCKER. (En enklare form av forum) – se ovan.

LÖSENORDSSKYDD. Bakom ett sådant känner användaren sig trygg och sänker därmed sin säkerhetströskel. De problem som finns med forum finns även här fast i större omfattning. Alla lösenordsskydd kan dock knäckas och när (inte om!) detta sker blir skadan mycket värre. Dessutom riskeras stora badwilleffekter, tänk följande kvällstidningsrubriker: "Fjortonårig hacker knäckte försvarets lösenord!" eller "Hemliga rasister i hemvärnet!"

NAMN och E-POSTADRESSER.

Ur e-postadresser kan ofta namnet på ägaren härledas. Därför får varken e-postlistor eller andra sammanställningar av namn på hemvärnspersonal finnas på privata webbplatser. Varken synligt eller internt i någon e-posttjänst/databas.

WEBBMAIL. Om denna i huvudsak används av hemvärnspersonal är den i sig ett mål för intrång. Både namn på personal och innehållet i meddelande är då intressanta för den som vill komma åt informationen.

KÄLLA: SYSOP HEMVARNET.SE

Marschen mot målbilden inledd

Slammer, kommandon och tecken fyller luften när Dalarnas hemvärnschefer övar i urban miljö.

● – Det här är marschanträdet för hemvärnsutbildningen mot målbilden 2008, inleder major Patrik Warström, chef för utbildningssektionen på Dalregementsgruppen, samlingen på det nedlagda Fagersta stålverk.

Stålverket i sig är ett ganska stort område som domineras av två jättelika skelettartade husmonster. Alldeles utmärkta att öva i.

Här och nu läggs grunden hos cheferna, sedan följer en röd tråd i utbildningen mot att hela förbandet 2008 ska kunna genomföra sin stora förbandsövning som strid i bebyggelse. Platsen för detta återstår att se. Det kan bli Älvdalens by, Borlänge city eller en SIB-anläggning.

Framåt, sidan och uppåt

Övningen övergår sedan till att öva praktiskt. Teori i all ära men det är genom praktisk övning som man verkligen lär sig.

– Det är mycket ni måste tänka på när ni framrycker längs en gata, säger övningsledaren Kjell Granqvist när man börjar nosa på framryckningstekniken.

– Tänk på att motståndaren kan finnas både framför och bakom er. Dessutom i hus, på tak och i källare. Det viktigaste när ni rör er är att ni förflyttar er säkert, lugnt och metodiskt framåt. Det får inte gå för fort så att ni tappar fokus på er uppgift

Korsningen säkrad av omgång ett, andra omgång på väg över.

eller ger motståndaren övertag genom fumlighet.

Framryckningen genomförs mer eller mindre tillämpad, så kallad upplevelsebaserad inläring, för att man själv ska förstå utbildningsbehovet. Utfallet blir också det väntade. Man går över till att öva framryckningen gruppvis med varsin yrkesofficer från Dalregementsgruppen som övningsledare.

Trio med tecken

Det finns även en röd tråd i övningen under helgen. Logiskt går man först igenom uppträdandet längs en gata innan man förflyttar sig inomhus. För att komma in i ett hus så torde man i verkligheten först framrycka längs gator.

Stridsmiljön är komplicerad med korridorer, trapphus och

En av hårdingarna som deltog.

källare. Du kan bli utsatt för eldgivning från hus på andra sidan gatan genom fönster som du passerar. Alla ljud ekar och studsar mellan väggar och golv. Oftast framrycker man med ett stridspar i täten, tätt följt av gruppchefen som måste finnas långt fram för att kunna leda framryckningen. Tekniken kallas för stridstrio och man framryck-

er med tecken som gör sig bäst i den här miljön.

Vägen framåt

Övningen avslutades på söndagen med ett tillämpat moment i plutons ram under ledning av Stefan Rönnqvist från Dalregementsgruppen. Plutonen fick till uppgift att först genomsöka ett sanitetshus, understödda av en grupp, för att fortsätta rörelsen genom en tunnel in i kontorsdelen. Allt flöt på med i huvudsak tecken tills det första skottet brann. Vem sköt, vi själva eller motståndaren? Varifrån sköts det? Frågorna är många, osäkerheten stor, adrenalinet pumpar i kroppen, svettpärlor av ansträngning och spänning droppar från ögonbrynen. Larmet och slamret mättar luften och det är lätt att det bryter ut oorganiserad strid om chefen inte leder långt fram med lugn och tecken.

Detta var startskottet för målbild 2008 vid Dalarnas hemvärn. Hemvärnet i en smalare och vassare försvarsmakt med inriktning på militär operationer i urban miljö. Nu ska detta omsättas i ytterligare utbildning av chefer som sedan ska leda fram till en förbandsövning.

Överbefälhavaren har kungjort sin väg framåt för försvarsmakten. Detta är vår väg framåt, i överbefälhavarens och rikshemvärnschefens anda.

TEXT & FOTO: PG EKLÖF

Stämman till Elvister

● Under lördagskvällen den 4:e mars hade Markaryds kommuns hemvärnsförening årsmöte med ett 40-tal närvarande. Mötesförhandlingarna var snabbt avklarade då det var väl förberett och därefter bjöds de närvarande på mat och underhållning. I hemvärnet har det varit sammanslagningar av förband och detta har inneburit att Hamneda, Traryds och Markaryds hemvärnsområden har bildat en gemen-

sam pluton. I samband med årsmötet så överlämnades en fana och diverse tavlor, standarer och priser från Hamneda av Joel Karlsson och Karl-Erik Johansson att förvaltas av den gemensamma plutonen.

Under kvällen skrevs tre nya hemvärnsmän in i plutonen och framtiden ser ljus ut för Traryd-Markaryd plutonen.

Alla undrade vad det var för underhållning det skulle bjudas på och som hade stått omnämnt i kallelsen. Och svaret, till de närvarande storas förtjusning, blev "Elvis Presley" i form av

Ronny Serzmark som sjöng ett antal gamla fina rocklåtar. Vid sin sida hade han Priscilla eller "Persilja" som han kallade henne som bistod med ljud och ljus. Senare på kvällen spelades det upp till dans och festligheterna tog inte slut förrän sent på lördagskvällen.

Hemvärnet är ett starkt stöd till samhället.

Året började med ett eftersök av en person som var försvunnen därefter så kom stormen Gudrun som innebar mycket arbete för hemvärnet. Vår uppgift var att följa med hemtjänsten

för att se till att gamla människor fick mat och medicin och i vissa fall transport in till Strömsnäsbruk och Markaryd. Hjälpen till det civila samhället har ökat rejält och under sommaren så hade vi den stora branden i Vashult utanför Älmhult där vi deltog med ett tiotal frivilliga hemvärnsmän och -kvinnor. Vår förhoppning är att vi kan engagera fler intresserade för hemvärnet eftersom kraven på samhällsinsatser kommer att öka och för att vi har väldigt trevligt när vi har våra övningar.

TORGNY PERSSON

Jämtland vässar skyddsvakterna

Fältjägargruppens annorlunda upplägg av skyddsvaktsutbildningen får högt betyg av deltagarna.

● Årets första gruppchefskurs i Östersund samlade 19 deltagare från både Jämtland och Väster-norrland. De omförordnades samtidigt som skyddsvakter på ett nytt sätt. På en patrullstig uppträdde figuranter som ställde deltagarna inför olika svåra problem. Det var bland annat ett våldtäktsförsök, en jägare på fel ställe och en diplomat. På varje station fick deltagarna om-delbart veta om de gjort rätt.

Gustaf Helmer från Vemdalen gjorde grundutbildning som amfibiesoldat och tillhörde sedan hemvärnet i Stockholm. Men han tröttnade på storsta-den och flyttade till Härjedalen med sitt it-företag.

– Jag fick skyddsvaktsutbildning på ett mer traditionellt sätt i Stockholm och den var väl bra på sitt sätt, men det här känns mera verklighetstroget. Väldigt bra faktiskt.

Sammanstöt med påtagan simfireutrustning övades på Frösön.

Kursen uppskattades mycket av gruppcheferna som ger om-dömen som modern och fräsch.

Torgny Svedberg stod bredvid och tittade på när kursen övade motstöt i skogen, eftersom knät

krånglade just den dagen. Han är med sina 48 år klart äldst men har bara ett år i hemvärnet.

– Nu kan jag verkligen studera om mina kompisar gör rätt eller fel. Det mesta känns igen från

lumpen, fast säkerhetsbestäm-melserna är hårdare och det är en del nya vapen, till exempel pansarskott 86. Skyddsvakts-konceptet är också helt nytt och mycket bättre.

Efter kursen fortsätter Torgny som tillförordnad chef för vakt-gruppen i ledningsplutonen i 2.bataljonen i Strömsund.

– Det är för lite med en grupp och vi hämmas av att våra 145-stationer inte räcker till hela ytan.

Lite självkritisk är Torgny ock-så när han säger att hemvärnet måste börja använda mer regle-menterade uttryck. Han har just snappat upp en och annan civilt präglad order från sina övande kamrater.

– Det är enklast att alla talar samma språk, precis som när vi gjorde värnplikten.

TEXT & FOTO:
ULF IVARSSON

Hemvärnet intog Stockholmsmässan

● Under Vildmarksmässan 17–19 mars fick hemvärnets monter besök av allt från ungdomar till veteraner från Frivilli-ga motorcykelkåren. Och antalet intresseanmälningar var över förväntan.

Under hela dagen har besökar-na på Vildmarksmässan i Älvsjö fått prova på flera olika saker

som uppgiften som soldat inom hemvärnet innebär. Fänrik Thomas Sundquist tittar in i knäppetältet där det erbjuds "gratis smink".

– Ja, det är ju inte smink i den bemärkelsen, utan kamouflage-målning, säger Sundquist.

Under mässdagarna har både han och övrig personal fått ta

emot många anmälningar från intresserade.

– Det är nog viktigt att vi är här för att visa upp oss och visa vad folket ger sina skattepengar till och sedan visa vad de får för dem.

Bakom Thomas står något som börjar röra sig. Det är Furir Pierre Jacobsson som klätt sig i full mundering inklusive fridiga grankvistar på hjälmen.

– Samtidigt är det viktigt att folk inte har något bild av oss som några krigshetsare utan att vi finns till för att stödja samhället.

Tre meter bort står Eric, 8 år, och tar i för kung och fosterland för att försöka lyfta en ksp 58 från demonstrationsbordet av hemvärnets vapen. Erics far Peter, som tidigare tjänstgjorde som mc-ordonnans under värn-plikten, har fått ett positivt intryck av montern.

– Det är ju alltid kul att titta på vapnen och att se hur det går för det gamla hemvärnet, säger Pe-ter.

Thomas Sundquist: Vi finns till för samhället.

Thomas Sundquist tycker att hans förväntningar på hemvär-nets monter på mässan har uppfyllts.

– Vi har tagit emot många in-tresseanmälningar, även många från unga kvinnor. Och det känns som att vi lyckats ge ett gott budskap: Att ska vi ha ett bra försvar måste vi ha ett folk-ligt stöd. Det är garanten för våra fri- och rättigheter som män-niskor, säger han.

MAX LANDERGÅRD

Kaplan Hans Johansson leder korum i vintermiljö.

FOTO: HARRY THORNEUS

Själavård i vintermiljö

● Norrbottensgruppen har egna själavårdare som deltar aktivt i hemvärnet som hemvärnsbefäl och präster. Deras uppgift är att genomföra korum och utbildning i kris- och medmänsklig-het med hemvärnsbefäl och hemvärnssoldater. Vid de flesta längre övningar så inleds öv-ningen med korum som är mycket uppskattad av de flesta deltagarna. Prästens krigsplacering är i hemvärnsbatal-jonsstaben.

Jan har drag under marschskorna

Nu finns inga regementen kvar i Värmland, men 1500 soldater i våra hemvärnsförband. Dessa indelas i tre bataljoner, varav Tingvalla bataljon fick en ny chef vid årsskiftet.

● När hemvärdet bildades 1940 skapades Karlstads hemvärns-krets för att leda de hemvärns-områden som ingick. Efter om-organisationer under åren heter det sedan 1996 Tingvalla hemvärnsbataljon, vilken har sitt säte i Karlstad och omfattar Karlstads, Apertins, Alsters och Filipstad-Rämmens kompanier.

Jan Hage började som många andra yrkesofficerare som hemvärnspojke, för hans del i Säffle. 1963 blev han befälselev vid I 2 i Karlstad. Han minns mycket väl när man under en manöver i Bergslagen fick order om att sätta skarppipor på kpistarna, det var Kubakrisen 1963, det kalla kriget hotade att bli ett glödhett storkrig. 1980 var han chef för Värmlandsbrigaden IB 2 och därefter kom han till dåvarande arméstaben i Stockholm. Via Karolinen i Karlstad tillbaka till I 2, denna gång som chef för det som senare blev Värmlandsgruppen i Kristinehamn.

1999 kom Jan till Försvarets sjukvårdscentrum (FSC) på Hammarö, och där har han fram till 2005 ansvarat för stödet till Estlands, Lettlands och Litauens freds- och krigssjukvård. Nästan 80 bataljonsförbandsplatser har överlämnats. Minst 70 procent av fältsjukvården i de tre länderna är uppbyggd med svensk materiel och organiserad efter svenska omhändertagandeprinciper.

Blev väldigt glad

Överstelöjtnant Jan Hage är sedan nyåret chef för Tingvalla hemvärnsbataljon, alltså en befattning som han kommer att ha efter att han blivit pensionerad som yrkesofficer.

– Jag blev väldigt glad när den gamle bataljonschefen, major Skoghäll, frågade om jag var intresserad av detta och vi diskuterade det hemma och var över-

Överstelöjtnant Jan Hage i nya tjänsterummet på hemvärnsgården i Karlstad.

ens om att man inte kan sluta tvärt efter så många år i försvaret.

Det är viktigt för hemvärnsförbanden att ha chefer med lång erfarenhet.

Hur ser du på din nya befattning och vad är på tapeten?

– Jag tycker det är märkligt att Kristinehamn, som till helt nyligen var en garnisonsstad, inte har ett eget hemvärnskompani. Det måste väl finnas många före detta yrkesofficerare som det borde gå att få intresserade. Detta ska jag verka för.

Så nämner han något annat aktuellt:

– Hemvärdet ska i fredstid kunna stödja det civila samhället. Jag har nyligen varit på ett möte med försvarsdirektören och länsveterinären för att höra hur vi kan hjälpa till om fågelinfluensan kommer till Värmland. Dessutom får vi förbereda oss på att hjälpa till om det blir höga flöden vid snösmältningen.

Vår nye chef är full av energi, det kommer säkert att bli drag under marschkängorna framöver.

TEXT & FOTO:
LARS-ERIC SUNDIN

En värmlänning kan också åka skidor

● Värmlands insatskompani passade på att utnyttja det gynn-samma snöläget för en grund-läggande vinterutbildning under ett drygt dygn. Att planera en vinterövning i Värmland har visat sig vara svårt genom åren. Kompaniledningen hade dock beslutat sig för att åka till snön om det så krävdes. Nu slapp man det, för övningen kunde genomföras på hemmaplan vid Horssjöns skjutfält.

Försvarmaktens "Kallt väder-paket" gicks igenom och all utbildning förmedlades av plutoncheferna som under befälsövningen några veckor tidigare friskat upp sina kunskaper inom vintertjänst.

Förbrödning

Tjejeerna i bilkåren fick några skarpa bärgningsuppdrag att hantera och skötte kompaniets logistik mycket bra. Kompanicheferna och instruktörerna kunde också konstatera att soldaternas skidfärdigheter var över förväntan.

– Att utbilda sina egna soldater ger inte bara en ledarskapseffekt, det ger också möjlighet

att förbrödra sig och när vi släppts fria att klara oss med den utrustning vi förfogar över så ger det en bra inblick i vad det krävs av oss som militär enhet. Vi har bra utrustning i insatskompaniet, säger en av plutoncheferna.

Drillning

Övningen gav möjlighet att åka mycket skidor vilket också praktiserades. Plutonerna övade kort och lång rast, transport av skadad i pulka samt sammanstöt under skidmarsch. Tecken för respektive åtgärd drillades och många metkrokar övades under dagen. Behovet av att naja fast bindningarna konstaterades av kompanistaben som fick skida skyt- teltrafik till kompanisamlings-platsen för att hämta nya bindningar som komplement till de som försvunnit i stridens hetta.

I de reglementsenliga vinterförläggningarna torkades det persedlar av några olyckliga soldater som gått ner sig i ett närliggande vattendrag, en övning i övningen.

TEXT & FOTO:
JOHAN BENGTTSSON

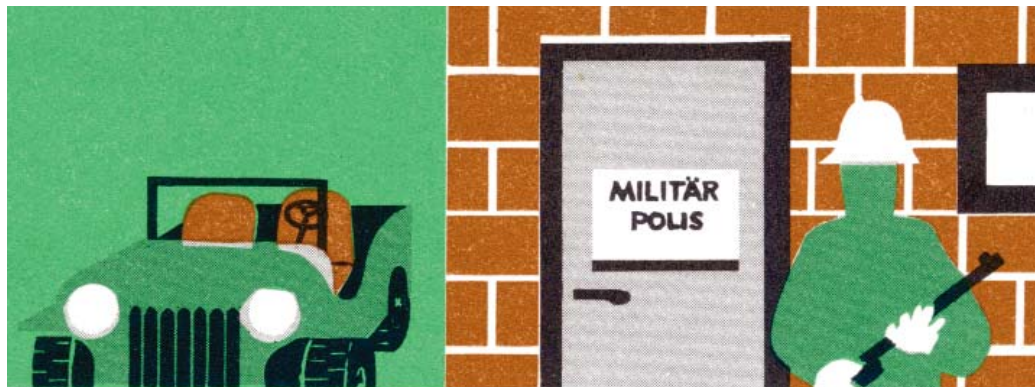

Plutonen framrycker mot platsen för eldöverfall.

Utbilda reservförare bland soldaterna

Man kan förbättra hemvärnets uthållighet och förmåga genom att se till så att varje pluton med fordon har hvsoldater utbildade till reservförare.

I DAG KÖRS hemvärnets fordon i första hand av bilkårister och i undantagsfall av hemvärnsmän. Det har jag ingenting emot, våra bilkårister skulle jag inte vilja byta ut mot några andra. Jag är däremot frågande till är hur det är tänkt att fungera i ett skarpt läge, när det endast finns en förare per vagn. Vi har fyra bandvagnar och tre bilkårister. Det finns ingen uthållighet alls. Om en förare blir sjuk eller skadad

så kan endast hälften av vagnarna användas. Om man sedan beaktar deras behov av sömn, så har man efter 24 timmar inga förare alls ifall båda vagnarna behövs.

För att det här ska fungera så behöver man således ha en förare (bilkårist eller motsvarande) samt reservförare till samtliga vagnar. Minst en hemvärnsmän per grupp ska kunna framföra fordonet som gruppen disponerar anser jag. Trots att våra övningar ofta är av typen dygnsövningar så funkar inte det här. Men då lappar man ihop det genom att låna in bilkårister från andra förband och i vissa fall får helt enkelt övningsledarna hoppa in och köra. Hur ska det funka i ett skarpt läge? Vem ska vara utan förare? Hemvärnet håller fram på övningar med nuvarande organisation.

Man kan förbättra hemvärnets uthållighet och förmåga genom att se till så att varje pluton med fordon ges möjlighet att få hv-

soldater utbildade till reservförare. Jag anser att fordonsförarutbildning dessutom är något som kan vara rekryteringsbefrämjande då det är meriterande. Det är trots allt något som en person kan ha nytta av även annars. När man dessutom har problem att rekrytera bilkårister, varför ska man inte då utbilda hemvärnsmän som bönar och ber att bli utbildade till reservförare?

Det här är även något som ofta efterfrågas vid stöd till samhället. Om man utvärderar kriser där hemvärnet behövt använda bandvagnarna hur ser det ut då? Har de ordinarie förarna använts eller har man behövt lappa ihop körscheman med en massa olika bilkårister från olika förband?

ELLER HAR DET rent av varit så att officerare kört hemvärnets bandvagnar? Hur kan hemvärnet ha en helt annan organisation än armén? Där har man ju

alltid 2-3 förare per fordon. Förare + reservförare + gruppchef + plutonchef + kompani- chef har förarbevis. I hemvärnet är det i bästa fall en bilkårist per fordon. I sämsta fall fordonen men inga bilkårister. Vår situation är knappast unik gissar jag. Vi har i flera år velat ha bandvagnsutbildning men det har alltid blivit nej. "Bara bilkårist ska köra bandvagnarna". All heder åt bilkåristerna men i verkligheten behövs reservförare. Dock inte fler bilkårist per grupp. De finns inte tillräckligt av dem för att fylla de luckor som finns. Om man då i något slags önskesenario hoppas att man ska kunna ha en reservförare från bilkåren, då ser jag det som en kvittens på att de som beslutar inte har en aning om hur situationen är.

Som slutkläm så anser jag att alla befäl på insatspluton borde ha förarbevis. Det är som i andra plutoner så att vi är på de flesta övningar, så det skulle vara som en garanti att vagnarna alltid kan rulla.

EN GRUPPCHEF

I INSATSPLUTON SOM LESSNAT
PÅ ATT VÄNTA PÅ FÖRARBEVIS

P.S. Jo, jag har sett att enligt PTOEM så är en human i respektive grupp i insatspluton reservförare. Men han är bara det i PTOEM. Inte i verkligheten. Inte ens de med giltigt förarbevis får repetitionsutbildning, så med tiden blir de ogiltiga med allt vad det innebär. D.S.

Debattregler

Många vill vara med på Läsarnas forum. Skriv därför kort, högst 3000 tecken, och koncentrera dig till ett ämne i taget.

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera (korta) insända bidrag. Anonyma insändare accepteras bara i undantagsfall.

Redaktionen måste dock alltid ha namn och adress. Ange om du önskar placering i nättidningen eller papperstidningen.

Adress:
Tidskriften Hemvärnet,
Debatt, 107 85 Stockholm

Följ debatten på nätet:
www.hemvarnet.mil.se

ILLUSTRATIONER FRÅN "MASKERAD FRONT. HANDBOK I SÄKERHETSTJÄNST". 1964 ÅRS UPPLAGA.

Många hövdingar men få indianer

VÄSTERNORRLANDSGRUPPEN har nu haft fem chefer på tio månader. Finns det anledning att tro att det finns någon röd tråd i planering, budgetering, genomförande, uppföljning och utvärdering? Får anställd personal vitsord, tjänstgöringsomdömen, personlig utvecklingsplan och utvecklingssamtal? Eller består personaltjänsten av avtack-

ningsceremonier och aktuella e-postadresser?

Om det här är utmärkande för det nya, nätverksbaserade insatsförsvaret, då är jag övertygad om att det var mycket bättre förr.

I Försvarsmakten lär det nu finnas flera överstelöjtnanter än fänrikar och det finns 1,5 befäl per soldat under utbildning. Det är alltså inte personalbrist det

handlar om, snarare brister i förmågan till långsiktig planering. Detta sker i ett land som vet att det inte kommer att bli något krig i Norden de närmaste tio åren.

Kan man fortfarande ha förtroende för Försvarsmaktens ledning?

ROLAND FORBORD

F D HEMVÄRNSBATALJONSCHEF

Låt oss konkurrera med kompetens istället för med kön

Kvinnor duger plötsligt inte som chefer i hundkompaniet trots att de dög som kompanichefer i Lomos.

SE UPP HEMVÄRNET, så vi inte faller in i ett gammalt föråldrat mönster! Nu finns chansen att använda den bästa kompetensen, vilket inte med nödvändighet innebär kompetens på papperet. Öppna chefsbefattningarna för de bäst lämpade. På alla nivåer. Då först blir hemvärdet riktigt intressant för kvinnorna. Hemvärdet har i dag cirka 15 procent kvinnor, vilket är bäst i klassen av Försvarsmaktens förband. Detta har blivit möjligt tack vare de frivilliga försvarsorganisationerna och då inte minst de kvinnliga organisationerna, som riktar sina rekryteringar.

Det är många års erfarenhet hos dessa organisationer som bidrar. Rekryteringen i dag vänder sig precis på samma sätt som hemvärdets egen till de yngre grupperna. Unga kvinnor ställer krav och förväntar sig en utveckling och bli bemötta och synliggjorda med den kompetens de besitter och på lika villkor. Detta ställer krav på förbanden och deras chefer. Ännu omfattas inte kvinnorna av pliktlagarna, och det kommer ta tid innan vi har en jämn könsfördelning inom den grupp som gör värnplikten.

Det närmaste exemplet är det nya förbandet som utvecklas, underrättelsekompaniet. Förbandet har sin idé och ursprung från tidigare Lomos som var organiserat i flygvapnet. I Lomos var kompetenserna fördelade i stort på hälften kvinnor och hälften män. De flesta männen rekryterades ur värnpliktskadern, medan kvinnorna rekryterades bland allmänheten. Kvinnorna utbildades och nådde kompetenser och befattningar som kompanichefer och stf

kompanichefer. Förbandens bildande och personalsammansättning var oerhört framsynt och tidsenlig.

När nu rekryteringen till det nybildade underrättelsekompaniet sker duger plötsligt inte denna kompetens utan den ska mätas med formeln tidigare värnpliktutbildad. Och då duger inte den kvinnliga personalen. Det är inte längre den bästa individuella kompetensen som avgör bemanningen på chefspositionerna. Vi åser hur man använder sig av gamla modeller och en förlegad syn för att bemanna uppdragen. Hemvärdet har ett ansvar som ägare av detta förband och för kompetenserna samt jämställdheten.

Genom att överta en grundläggande framsynt inställning till bemanning av Lomos skulle hemvärdet kunna bli Försvarsmaktens bästa jämställda förband, möjligheten finns att få den största andelen kvinnor. Men också den största andelen kvinnor som kompanichefer, väl skickade att klara arbetet. För detta har de vitsordats i sina befattningar. Vårt för både rikshemvärnschefen och ÖB att framhålla för övriga delar i Försvarsmakten.

ELISABETH FALKEMO
RIKSLOTTACHEF

Materielen till hemvärdet nedprioriteras

Förtjänar verkligen Försvarsmakten hemvärnssoldaternas engagemang?

HEMVÄRNSFÖRBANDEN används i allt större utsträckning för olika typer av insatser både för stöd till samhället och för insatser inom Försvarsmaktens egentliga verksamhet.

Hemvärnssoldaten visar vid alla insatser ett fantastiskt engagemang och hemvärnsförbanden har betydligt högre beredskap än vad vi tror. Vid ett eftersök en lördag kväll mitt i vintern står en timme efter larm cirka 40 soldater på plats. Jämför med övriga förbands inställelsetider, där pratar vi om flera dagar till flera månader.

MAN SKULLE DÅ kunna tro att det skulle vara lätt att motivera varför hemvärnssoldaterna borde prioriteras när det gäller tillförsel av ny personlig utrustning

och underhåll av hemvärdets övriga utrustning. Men icke, en mycket stor del av hemvärdets soldater har fortfarande den gamla stålhelmen som slår en på näsan vid varje rörelse, det nya bärsystemet är fortfarande långt bort och materielunderhållet är på vissa håll så uselt att i en bataljon står fem "gröna fordon" av sju stilla på grund av körförbud. Det finns många fler exempel av det här slaget och jag frågar mig var är materielen, hur ser planeringen för materielunderhållet ut, det här är inte bra nog.

Om Försvarsmakten menar allvar med att hemvärdet är en viktig resurs så är det på tiden att man nu visar det i handling.

MATS JONSSON
HEMVÄRNSOMBUDESMAN

Kommentar till Mats Jonsson

Visa att vi inte är skit

Mats Jonsson belyser äntligen något som vi inom krigarleden skrikit om i tiotal år.

NÄMLIGEN, var är utrustningen, varför springer motiverade, intresserade krigare omkring i lump när förråden drunknar i modern utrustning.

Belöna oss för vårt engagemang, muta oss att vilja mer, visa att vi inte är skit.

Om den som sitter på all utrustning ger oss ny, modern utrustning och samtidigt har baktanken att "kanske" övar de lite mer nu när vi smörjt dem med fina grejor, så kommer åtminstone inte jag och flera av mina krigarbröder att ta illa upp, det är säkert, vi lovar.

Och säg nu inte att, ja men det är på väg till insats.

Hallå, jag skiter väl i insats,

dom är några procent av det riktiga hemvärdet, det är vi, den stora massan som måste få riktig utrustning.

Men det är kanske tanken bakom detta med en KFÖ-liknande övning en gång per år, att de flesta då avrustas så behöver vi inte utrusta alla med skinande ny utrustning och de som sedan går med i hemvärdet går med öppna ögon, alltså att man har en "KFÖ" per år och sedan rullar man tummarna i 360 dagar utan kontakt med hemvärdet till nästa "KFÖ".

Usch, jag blir nästan arg. Sluta snacka skit, utrusta pojkarna.

PETER H
PLUTONCHEF

Arbeta aktivt för värdegrunden

DÅ HEMVÄRNET är en folkrörelse och består av vanliga människor som frivilligt engagerar sig torde det vara naturligt att vi själva delar de värderingar som samhället i övrigt står för vad gäller demokratiska principer. Man kan nästan inte läsa en enda sida under www.mil.se som inte behandlar ämnet "FM värdegrund, policys, synsätt" Det visar att FM tar frågorna på allvar. Jag vet att förändringsarbetet har kommit långt inom FM. Detta grundar jag på samtal med såväl värnpliktiga som officerare och personal inom utlandsstyrkorna.

Jag jämför min situation som värnpliktig i slutet av åttioalet med dagens värnpliktiga. Det är mycket som förändrats vad gäller ledarskap och synen på underställda. Inom hemvärdnet finns enligt min uppfattning en tendens att se sina gamla chefer under värnpliktstiden som förebilder för sitt eget uppträdande i dagens organisation. Jag kritiserar inte cheferna som arbetade förr då de gjorde det som ansågs vara korrekt med den tidens kunskap och värdegrund.

Höj duktiga meniga

GRUPPCHEFER kan beföras till sergenter, plutonchefer till löjtnanter, kompanichefer till kapten och bataljonschefer till majorer efter erforderlig utbildning och tjänstgöring men vanliga soldater är bara vanliga soldater hur mycket utbildningar de än har. Det vore ett bra sätt att höja motivationen att kunna beföras till meniga 1:a

Att hemvärdnets personal inte har den naturliga kontakten med dagens utbildningsplatformer och dess medarbetare återspeglar sig i ett konserverande av gamla synsätt. Vi tror att vi agerar korrekt därför att vi gör som någon annan har gjort tidigare.

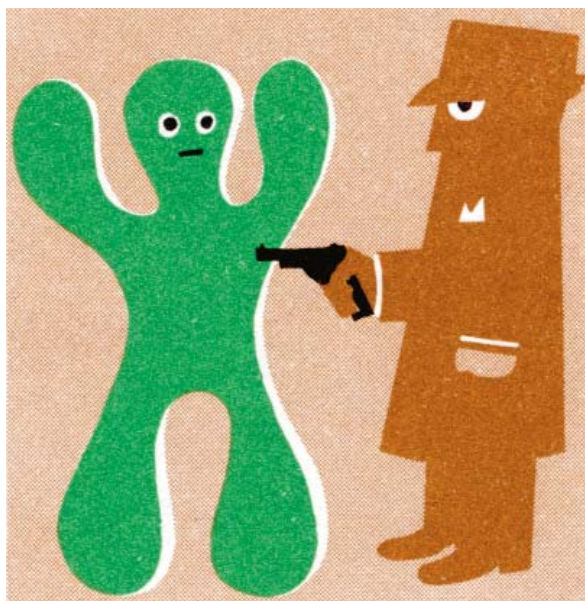
Så har det alltid varit är en kommentar som ofta hörs. Gagnar det synsättet en utveckling kan man undra? Inom hemvärdnet pratas det mycket om "skosnöreärenden" som hemvärnsombudsmannen uttryckte det. Det kan i och för sig vara befogat, men det viktigaste för utvecklingen och engagemanget är enligt mig frågorna om värdegrunden. Skall vi vara öppna för nya synsätt eller fortsätta konservera gamla synsätt därför att det alltid varit så? Eftersom hemvärdnet skall vara en del av FM krävs att vi delar de grundläggande värderingar som FM ger uttryck för. Vi måste arbeta aktivt på alla nivåer i organisationen för att uppnå det som FM står för om hemvärdnet skall vara attraktivt i framtiden.

PETRI SJÖSTEDT

klass, specialister, vicekorpraler, korpraler eller vad man nu vill kalla det. Dock är det viktigt att de får en gradbeteckning. Med en ändring i PLIS samt tillverkningskostnaden för gradbeteckningen får man en mycket kostnadseffektiv klapp på axeln och en morot för övriga.

STEFAN ÅKESSON
C ST&TRTO 11 KOMP

Vill inte komma i vägen för nervös pistolskytt

JAG BLIR VÄLDIGT förvånad när jag i Hemvärdnet nr 1/2006 läser om beslutet att ombeväpna personalen från frivilligorganisationerna till pistol. En pistol är lättare att bära med sig, men inte lättare att använda. Men framför allt är det ett vapen att använda på väldigt korta avstånd. Risken är större att man skadar egna soldater (och sig själv) än att man lyckas oskadliggöra en fiende. Jag bedömer att huvuddelen av stab och tross beväpning kommer att vara pistol. Hur ska de då kunna försvara sig mot ett eldöverfall? Ska man avdela en skyttepluton beväpnad med ak 4, som har till uppgift att försvara stab och tross?

Hur ska man praktiskt öva pistolskyttarna? Att det blir mer arbete i form av en extra skjutinstruktör det kan jag kanske acceptera. Men hur löser man beväpningen vid övningar med lösskjutning? Dessutom tror jag inte att en pistol tar bort vapenrädslan och skotträdslan hos dessa i många fall ovana skyttar.

När jag läser att fordonsförare och hundförare i insatsplutonerna, samt personal i insatskompaniledningarna även fortsättningsvis ska vara beväpnade

med ak 4, börjar jag fundera. Skulle vapnet vara mer i vägen för en förplägnadslotta i ett vanligt kompani än i ett insatskompani?

I DAG SER hotbilden annorlunda ut mot vad den gjorde tidigare. Det är kanske så att aktuell personal inte ska vara beväpnad alls. Men personalen bör trots en lägre hotbild vara utbildad för även de värsta scenarierna. Har man bara viljan, klarar man att vara beväpnad med ak 4. Klarar man inte det är man nog inte på rätt plats.

Själv har jag gjort lumpen beväpnad med ak 5. Trots att ak 4 är något tyngre och klumpigare, skjuter jag till och med något bättre med den. När det kom ut avkortade kolvar till korta soldater (kvinnlige och manlige), erkänner jag att det underlättade min vapenhantering, men jag skulle klara mig utan. För de kvinnor jag nu retat upp kan jag meddela att jag är 1,65 lång.

Jag är tacksam över att jag är beväpnad med ak 4, jag hoppas bara att jag inte kommer i närheten av en nervös pistolskytt.

ANNA JÖNSSON
KÄVLINGE

Lägg inte övningar på valdagen

DET ÄR MED förundran och häpnad jag ser att det läggs en stor hemvärnsövning den dag vi har vår största manifestation för Sveriges demokratiska statskick – den gemensamma dagen för allmänna fria val till riksdag, landsting och kommuner. Det hemvärdet ska skydda och bevara ska hemvärdet konkurrera med?

Jag kommer att sitta i en vallokal den dagen, pricka av röstande, räkna röster och säkra att valet följer de regler som följer ett demokratiskt system. Jag kommer att vara glad över att inte leva under förtryck i en totalitär stat, att veta att alla de röster som avges kommer att ha samma värde, att inte korruption eller mygel kommer att avgöra utgången. Och jag kommer att ha respekt för de partier som får dominans efter valutgången även om jag själv skulle ha motsatt uppfattning än dessa.

MEN JAG KOMMER inte att ha respekt för den organisation som inte inser vad det demokratiska värdet av fria allmänna val med högt valdeltagande innebär!

Flytta övningen till en annan helg. Uppmana istället alla hemvärnsmän att gå till sin vallokal med stolthet och uttrycka sin glädje och uppskattning över vår demokrati genom att lägga sina röster i urnorna. Uppmana dem att fylla luckorna i valförrättarleden. Uppmana dem att hjälpa gamla, rörelsehindrade och andra att komma till vallokalerna för att även de ska uttrycka sina demokratiska rättigheter såväl som skyldigheter. Uppmana dem att gå i uniform och göra en stolt honnör för fanan, en symbol för vårt land, på väg in i vallokalen. Att förlägga en stor hemvärnsövning 16–17 september i samband med denna för oss alla viktiga dag är för mig obegripligt.

ALF AHLSTEDT

HEMVÄRNSSJUKVÅRDARE

Uppgifterna är för svåra

Ge hvförförbanden samma möjlighet till eldkraft, taktisk rörlighet och skydd som våra andra insatsförband.

HEMVÄRNET ÄR ETT hopkok av individer med mycket varierande bakgrunder, som efter eget tycke och smak deltar i utbildningen om det behagar dem.

Enligt nuvarande regelbok är våra hemvärnsförband avsedda för skydd och bevakning av objekt och anläggningar. De skall kunna verka inom hela konflikt-skalan, där förmågan till väpnad strid är högst prioriterad. Inom ramen för det gamla invasionsförsvaret så var det väl en realistisk uppgift för hemvärnsförbanden. Men hur är det i dag?

Enligt Försvarsberedningen januari 2006: "Sverige har ett militärt försvar för att vi inte långsiktigt kan utesluta ett militärt angreppshot". "Ett enskilt militärt väpnat angrepp i alla dess former direkt riktat mot Sverige bedöms som osannolikt under överskådlig tid. Uppgifterna för vårt militära försvar har med detta som utgångspunkt förändrats, i syfte att bidra till fred och säkerhet genom ett ökat deltagande i internationella fredsfrämjande insatser, inklusive insatser med kort varsel." Skall vi då verkligen fortsätta att använda hemvärnsförbanden enligt regelboken eller finns det andra användningsområden?

VI ANTAR ATT försvarsberedningen har rätt. En fråga man kan ställa sig är hur försvaret skall se ut och hur det skall dimensioneras. Räcker det med våra insatsförband, som också utnyttjas internationellt? I så fall

behöver vi inte hemvärdet.

Kanske hemvärnsförbanden ändå behövs. Hur skall de då användas och mot vilken förmåga skall de utbildas? Vilka är de egentliga hoten?

FÖRSVARBEREDNINGEN talar om att det finns ett antal hot, som ofta är gränslösa och komplexa. Det kan exempelvis handla om en naturkatastrof eller ett större elavbrott med stora problem för tele- och IT-system. Det kan handla om regionala väpnade konflikter, där terrorism och förekomsten av massförstörelsevapen hotar internationell säkerhet, och därmed också vår. Sviktande statsstrukturer kan också utgöra en arena för illegal handel med vapen, trafficking och annan organiserad brottslighet, som kan sprida sig till andra länder.

Alla de här hoten är av sådan art att jag har svårt att se vilken egentlig uppgift man skall ställa till hemvärnsförbanden. I de fall där vapenmakt skulle kunna komma till användning är det i alla fall inte fråga om att bevaka eller skydda något objekt. Hoten aktualiserar en ren inriktning mot att kunna stödja det civila samhället. Det är en förmåga som våra hemvärnsförband också har och vi är duktiga på att lösa sådana uppgifter.

Om den väpnade förmågan skall utnyttjas måste den vara av samma kvalitet som övriga förband i Försvarsmakten. Det måste vara ett förband som är samövat och som man vet vad

det klarar av. De hemvärnsförband vi har i dag existerar på pappret, men vi har ju inte ens grundutbildat förbandet. Det är ett hopkok av individer med mycket varierande bakgrunder, som efter eget tycke och smak deltar i utbildningen om det behagar dem. Det är ju frivilligt. Visserligen skall ett minimum av timmar fullföljas varje år, men man väljer ju själv när man gör det. För ett antal år sedan ansågs inte 7,5 månaders grundutbildning vara tillräcklig för soldaterna i ett förband, utan vart fjärde år var man tvingad till repetitionsövning för att förbandets förmåga skulle bestå. Skall vi utbilda och ha hemvärnsförband till vårt lands försvar måste vi införa någon form av plikt, där vi med jämna mellanrum kan kalla in alla i förbandet och få kvalitet i utbildningen.

EFTER HAND HAR modernare utrustning tillförts våra hemvärnsförband. Inom ramen för det "moderna" krigets krav är detta långt ifrån tillräckligt. Återigen, om vi skall använda hemvärnsförbanden till väpnad strid, så måste även de förbanden ha möjlighet till eldkraft, taktisk rörlighet och skydd, precis på samma sätt som våra andra insatsförband. Skall hemvärnsförbanden fortsätta och existera och utnyttjas som våra enda nationella skyddsstyrkor, så måste det till radikala förändringar och nytänkande.

KARL WESTMAN

Hemvärnet när det gäller

Tidnings- och nätannonsering stödjer lokala informations- och rekryteringssatsningar.

Rikshemvärnsavdelningen annonserar i några få tidningar samt med så kallade banners på två ställen på nätet. Målgruppen är yngre, 20 till 35 år, rekryteringsbara män. Budskapen är Hemvärdet – nationella skyddsstyrkorna och www.soldat.nu. Samtliga banners är kopplade till rekryteringswebbplatsen soldat.nu som får ett något reviderat utseende på förstasidan.

Bannerannonsering

Svenskafans.com, Sverige största sportcommunity, 155 000 unika "besökare" per vecka, stortavla och översta forumrek-tangeln, under fem veckor.

Aftonbladet.se/Sportbladet med cirka 248 000 besökare varje vardag. Enkel widescreen under tre vardagar. På måndagar har webbplatsen extra många besök.

Tidningsannonser

Dagens Arbete(Grafikerna, Industrifacket, Metall och Pappers) nr 5, som utkom 5 maj. Jakt & Jägare, nr 5, utkom 2 maj. Kommunalarbetaren, nr 9, utkom 10 maj. Svensk Jakt, nr 6, utgivningsdag 24 maj.

Mäter effekterna

Vi kommer att mäta och följa upp effekterna av annonseringen. Dessutom har vi begärt extraanslag för att kunna förlänga och förstärka kampanjen under resten av första halvåret 2006.

Från 25 april testar vi under två månader studentwebbplatsen srabatt.se. Här kommer vi att figurera med logo eller annons och ett antal länkar till våra olika webbplatser, erbjudanden, adresser med mera.

I Försvarsmaktens stora kunskapskampanj finns även hemvärnet med, såväl på kampanjwebben som i den stora "endagsannonsen" på uppslag i ett stort antal dagstidningar över hela landet. Annonsen infördes första veckan i maj. I annonstexten som undertecknats av ÖB nämner han självfallet även hemvärnet.

Hemvärnet när det gäller!

SUNE ULLESTAD

Hemvärnet
Hemvärnet
Hemvärnet

Hemvärnet

- nationella skyddsstyrkorna

Hemvärnet
Hemvärnet
Hemvärnet
Hemvärnet
Hemvärnet

www.soldat.nu

